

הישיבה השלוש-מאות-וששים-עשרה של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, כ"ד באדר התשמ"ז (25 במרס 1987)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' הלל:

לפני שנעבור לסעיפים העומרים על סדר-היום שלנו, אני שמח לכך, כשם כולם, את חבר הכנסת חיים רמון להולדת הבת. הוא מוסיף כבוד לכנסת. מי יכול לומר שלא עושים פה דברים חשובים? אני בטוח שכולנו מכירים אותו להרבה דברים טובים.

חיים רמון (המערך):
תודה רבה.

היו"ר ש' הלל:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.
הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה מטעם הממשלה, הצעת חוק מס הכנסה (תיאומים כשל אינפלציה) (הוראת שעה) (תיקון מס' 2), התשמ"ז – 1987. תודה.

ב. שאלות בעל-פה

גאולה כהן (התחיה):

תרשה לי לומר לך, אדוני שר החוץ, החוזר, שלדברך כתוב בו "יהודה ושומרון", נמצא ביד. אנוס על-פי הדיבור מוכר "יהודה ושומרון", רק כדי שלכל אורך החוזה לא יחזור השם הזה. כל הזמן, לאורך כל החוזה, נאמר "Adminis- trator territory".

אשר לנושא של יהודה ושומרון, זה לא מחייב. אני לא צריכה להזכיר לך את חוות הדעת של היועץ המשפטי לשעבר, פרופסור זמיר, שאמר שגם בחקיקה בכנסת וגם בממשלה מעוגנת ההעדרה של השימוש במונח "יהודה ושומרון"; וזה בחשוכה לד"ר ביילין.

אשר לנושא של הסכמי קמפ-דייוויד והאזכור בסוגריים: ובכן, על הראשונים אנו מצטערים, אם בגין עשה את זה, זה נמצא בהסכמי קמפ-דייוויד, האם זה טוב? זה רע, הליכוד קיבל את שלו בזמנו. אתה צריך לקבל פה עכשיו את שלך. מפני שרע אחד לא מצדיק רע שני.

הסכמי קמפ-דייוויד לא היו — — —

היו"ר ש' הלל:

חברת הכנסת גאולה כהן, זו לא הרצאה, זו שאלה נוספת.

גאולה כהן (התחיה):

אני שואלת: האם החוזר הזה הוא מסמך חתום על-ידי מדינה ערבית ועל-ידי ארצות-הברית, או שזה מסמך של משרד החוץ, שנוסח ביוזמתך, כהתנדבותך, ולכן אתה צריך לומר פה מה שישא חן ויצלצל טוב באוזני הגויים? אני מכינה שיו"ש — יהודה ושומרון — לא מצלצל — — —

היו"ר ש' הלל:

חברת הכנסת גאולה כהן, את צריכה לסיים.

גאולה כהן (התחיה):

אני שואלת: האם אני יכולה להבין שלדעתך השם "יהודה ושומרון" לא מצלצל טוב בעיני הגויים? גם "ירושלים" לא מצלצל טוב.

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים לשאלות בעל-פה. אני מתכבד לבקש מחברת הכנסת גאולה כהן להציג שאלתא בעל-פה לשר החוץ.

275. שינויים במדיניות משרד החוץ

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, ברצוני לדעת, האם נכון הוא והאם בדיעתך ועל דעתך —

פסל ד"ר ביילין את השימוש במשרד החוץ במונח "יהודה ושומרון" והגדירו כ"לאומני". יהודה להשתמש רק במונח "שטחים הנחתים למינהל ישראלי"?

פסל ד"ר ביילין המשך עריכת סרט הסברתי על גבולות הביטחון בנימוק שהוא מעדיף חומר הסברה סביב נושא השלום ולא סביב נושא הביטחון?

מאחר ששינוי הסברתי זה הוא גם שינוי מדיני, ברצוני לשאול, האם קיבל ד"ר ביילין את אישורה של הממשלה כולה לנ"ל?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

לא ד"ר ביילין ולא אני לא שינינו את השם של יהודה ושומרון ואין שום הוראה כזאת. בנוסח האנגלי של הסכמי קמפ-דייוויד כתוב Judea and Samaria, ובסוגריים The West Bank. שכן יש הרבה מאוד קוראי אנגלית שאינם יודעים מה זה Judea and Samaria.

אני רוצה להזכיר לחברת הכנסת גאולה כהן, שבנוסח העברי של הסכמי קמפ-דייוויד כתוב "ערכי ארץ-ישראל", ואילו בנוסח האנגלי כתוב "The Palestinian people".

אין, על כן, יסוד לדבר הזה.

העניין של שפת ההסברה אינו טעון החלטת הממשלה.

היו"ר ש' הלל:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן, שהיא שכחה את השאלה. היא שאלה, האם השם יהודה ושומרון נפסל, ותשובתי היתה: לא, היא יכולה להתלונן שהשם אינו מוזכר מספיק פעמים, אבל לא זה שאלת. שאלת, האם — — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

תסלתי לי, אולי תלמד לשאול שאלה, וגם לקבל תשובה. שאלת אם השם נפסל, ואמרת שלא נפסל.

גאולה כהן (התחיה):

אבל — — —

היו"ר ש' הלל:

חברת הכנסת גאולה כהן, הוא לא ישיב מה שאת חושבת שאת היית משיבה. הוא ישיב מה שהוא ישיב.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להסביר לחברת הכנסת גאולה כהן, שהסברה לגויים היא הסברה לגויים, והסברה ליהודים היא ליהודים. אני מוכן בהחלט לשקול את הצעתה שכל הסברה לגויים תיעשה בשפה העברית, מפני שמה הם חשובים? אבל אם רוצים לעשות זאת בשפה האנגלית, צריך להשתמש במושגים מסוימים.

חברת הכנסת גאולה כהן, אני עוזר אינני יודע את המאוזן בעניין ההחלטה על ירושלים. ירושלים תמיד היתה בירת ישראל ועיר מאוחדת. התוצאה היחידה של ההחלטה שלך, שאני יכול להצביע עליה, היא שכמה שגורדיונות שהיו בירושלים יצאו ממנה.

גאולה כהן (התחיה):

אחא מטיל ספק בחוק ירושלים?

שר החוץ ש' פרס:

לא, אני מבקש. אני אינני מטיל ספק, אני רק אומר שגאולה כהן עוסקת כל הזמן בהסברה ליהודים, מה היא רוצה להסביר ליהודים? — שיש יהודים לא טובים, זה כל העניין, מה היא רוצה שאני אעשה, שאצטרף אליה ואגיד שיש יהודים פסולים, ולא שיש מונחים פסולים? והייתה ההסברה שהיא רוצה שאנחנו ננהל, לא ננהל הסברה כזו. בעיני יהודים אינם פסולים, גם אם אח פוסלת אותם. בעיני היהודים אינם זקוקים להכחשה נוספת ממך, אין לה ערך, עם כל הכבוד לך, יכול להיות לה ערך אלקטורלי, אולי כן, אולי לא, אינני יודע.

היות שאני רואה שחברת הכנסת גאולה כהן אחוצה ספקות, אני רוצה להודיע אותה: באר-שבע היא מדינת ישראל.

גאולה כהן (התחיה):

למה?

שר החוץ ש' פרס:

אני חושב שצריך לעשות לך סמינר ולהסביר לך, אני מזמין את חברת הכנסת גאולה כהן למשרד החוץ.

גאולה כהן (התחיה):

לכית-ברל.

שר החוץ ש' פרס:

לכית-ברל, כדי להסביר לה מדוע באר-שבע היא מדינת ישראל, אני מוכן בהחלט להשקיע את כל המאמץ ההסברתי הזה, בעברית, באנגלית, בכל שפה שהיא תרצה.

ושאלה אחרונה: אתה מסתכל כל הזמן בלעז על אלה שמסתכלים כל הזמן על השטחים. האם לדעתך באר-שבע וכל השטחים שנכבשו אחרי 1947, שלא מוכרים עד היום באו"ם, הם שטחים מוחזקים, או שהם חלק לגלי של מדינת ישראל?

היו"ר ש' הלל:

אני רוצה לחזור ולבקש מחברי הכנסת: המסגרת של שאלות בעל-פה איננה מסגרת לנאומים, וחברת הכנסת גאולה כהן, שהיא חברה בוועדת הכנסת, יודעת את המגבלות. אני מבקש מחברי הכנסת להקפיד, כדי שנוכל לקיים את המסגרת הזאת.

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ויקטור שם טוב, במסגרת של דקה.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

אדוני שר החוץ, מייד אחרי מלחמת ששת-הימים הכריז ראש הממשלה דאז, לוי אשכול, שלא יצאנו למלחמה למען כיבושים טריטוריאליים. האם מוכן כבודו לאשר, שבשם מסמך רשמי של ממשלת ישראל לא השתמשו מעולם בביטוי "שטחים משוחררים", ובהצהרות של חברי ממשלה, לרבות ראשי ממשלה, נאמר תמיד שאלה "שטחים מוחזקים", שיהיו נושא לדיונים במשאומתן למען השגת השלום?

גאולה כהן (התחיה):

ירושלים גם היא שטח מוחזק?

היו"ר ש' הלל:

חבר הכנסת רפאל איתן, אינך יודע את הכללים? במסגרת שאלות בעל-פה אינני נותן שאלה נוספת לחבר כנסת מן הסיעה שחבר כנסת מטעמה ששאל את השאלת בעל-פה. זה פשוט לא הגיוני.

מסיעת המערך יש כמה בקשות לשאלה נוספת. אתם תבינו אותי אם היום אתן העדפה לחבר הכנסת חיים רמון.

אמנון לין (המערך):

צריך ללכת בעקבותיו.

היו"ר ש' הלל:

תנסו, אולי תצליחו, מי יודע.

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול את שר החוץ, האם עכשיו, כאשר בראש משרד החוץ עומד שר שאינו חושב שבמסגרת הסכם שלום אנחנו צריכים לשלוט בכל השטחים, האם ניתן דגש בכך שהאזורים המוחזקים, יהודה ושומרון, או כל שם אחר שנקרא להם, נתונים למשאומתן בינינו לבין שכנינו במסגרת משאומתן להסכם שלום, ובמסגרת המשאומתן הזה נהיה מוכנים לוותר על השטחים הללו למען שלום? התביעה לשימוש בשם יהודה ושומרון, ויהודה ושומרון בלבד, מטרתה איננה סמנטית, אלא מטרתה לומר כאילו השטח הזה טופח, ואין מה להתווכח עליו. אני רוצה להבין, האם מדגישים שיש נכונות לוותרים במסגרת משאומתן לשלום?

גאולה כהן (התחיה):

גם בקעת-הירדן?

היו"ר ש' הלל:

אדוני השר, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר לחברת הכנסת

1987, פורסם — ואני מצטט: "בתי-הספר מתבקשים שלא להשתמש בספרי תנ"ך שמצורפת אליהם גם הברית החדשה. ספרים אלה מופצים על-ידי המיסיון ואסורים בשימוש בבתי-הספר."

המשרד מתנגד לפעולת המיסיון והוא אינו מאפשר להשתמש בבתי-הספר בתנ"ך שיש בו גם הברית החדשה. מי שרצה לקרוא את הברית החדשה יעשה זאת בנפרד.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת וירשובסקי.

מדרכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אני הבינתי מדברי שר החינוך והתרבות, שאף אם הספרים האלה מוצאים מטעם המיסיון, אין בהם דברי הטפה נוספים מעבר לעצם הטקסט של הברית החדשה. הברית החדשה הוא ספר קדוש לאנשים מסוימים, ספר היסטורי לאנשים אחרים —

מאיר כהנא (תנועת כך):

אבל לא יהודים.

מדרכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

— ואיני מבין מדוע אדם אינו יכול להשתמש בספר הזה — לקרוא בו בבתי-הספר את הפרקים בתנ"ך, על-פי תוכנית הלימודים, ובבית או בבתי-הספר, אם הוא רוצה, הוא יקרא את הפרקים מתוך הברית החדשה.

השאלה היא כאן עקרונית: מדוע לכא וללהגיד שאנחנו איננו רוצים שישתמשו בספר זה? האם אין בכך, אדוני השר, חינוך לאיסור על שימוש בספרים, צנזורה, או, מה שעשתה הכנסייה הקתולית, רשימה שחורה של הספרים המותרים או האסורים? מדוע הפחד הזה מפני הברית החדשה ומפני מסמכים אחרים? בסופו של דבר, אני חושב, יש לנו די חוסן כדי להתמודד אתם גם אם אנחנו לא מסכימים עם מה שכתוב, אבל האיסור מעיד על פחד, על יחס לא-תרכובתי לספר, ואיני מבין מדוע משרד החינוך והתרבות צריך להתמודד עם הבעיה של המיסיון בצורה כזאת, שמחלישה את החוסן המוסרי שלנו.

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת וירשובסקי. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ולדמן.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

השאלה קשורה לבריאות הנפש, ויש להפנות אותה לשרת הכריאות.

היו"ר ש' הלל:

אני נתתי את רשות הדיבור לחבר הכנסת ולדמן ולא לאחרים.

אליעזר ולדמן (התחיה):

השאלה מופנית לשר החינוך: האם רק בגלל הסיבה שהברית החדשה מודפסת על-ידי מיסיונרים, רק משום כך אין ללמוד את הברית החדשה יחד עם התנ"ך בבתי-הספר? יש לציין, שאנחנו מעולם לא תבענו מאומות העולם ללמד את ספר התנ"ך שלנו, ולא היינו יוצאים נגד אם היו עוזרים ללמד את ספר התנ"ך שלנו ביניהם. יש עניין מיוחד שלא לצרף את הברית החדשה או לא ללמד מתוך ספרי תנ"ך שמצורפת אליהם הברית החדשה, כדי לעשות הבדלה מיוחדת בין התנ"ך שלנו, המקודש במשך הדורות, לבין משהו אחר, המייצג דת אחרת, ולכן יש מקום לציין, שאין ללמד את הברית החדשה משום שאנחנו מלמדים את תורת ישראל — מה שמקודש לנו.

לעומת זה אני רוצה להזכיר לחברת הכנסת גאולה כהן, שיהודה ושומרון, עליהם לא הוחלה הריבונות הישראלית, וזה ההבדל הפורמלי בין באר-שבע ובין יהודה ושומרון, על דעת הממשלה הולך ועל דעת הכנסת הולך.

אני עונה על שאלתו של חבר הכנסת ויקטור שם-טוב: כמפורש לא יצאנו במלחמת ששת-הימים לכבוש שטחים. נהפוך הוא, מי שהיה אז ראש הממשלה, לוי אשכול, עליו השלום, שלח ביום הראשון למלחמת ששת-הימים פעמיים אוהרה והצעה למלך חוסיין: אם לא תחקוף לא תחוקף, ואם לא תיגע לא תיגע, לצערי הרב, המלך לא שעה לאוהרה זו; וגם אוהרה זו נשלחה על דעת הממשלה.

אני איני מכיר את כל הפרסומים הממשלתיים, חבר הכנסת ויקטור שם-טוב. איני יכול להגיד לך אם משהו אמר אי-פעם במסמך כלשהו שטחים משוחררים או לא משוחררים. השם העברי הוא יהודה ושומרון וזהו, ואותו אנחנו מכבדים. ואם יש צורך באנגלית לכתוב the West Bank, נוסיף לכתוב the West Bank, מפני שההסברה איננה לחברי התחיה — אני מאוד מצטער — ההסברה היא לאנשים דוברי אנגלית, שיש להם גם שפה וגם מושגים, אלא אם כן תציעי שלא נסביר להם. ואין לי שום התנגדות ואיני נסוג מהעניין הזה.

לחבר הכנסת חיים רמון, הממשלה אינה אומרת — ועל כן גם משרד החוץ אינו אומר — שהטריטוריות עומדות למשא-ומתן, שכן זה איננו חלק מההסכם הקואליציוני, ואנחנו מכבדים אותו. אני מבין בין עמדת ההסכם שאני חבר בה ובין עמדת הממשלה שאני חבר בה. הממשלה החליטה שהיא תלך למשא-ומתן ללא תנאים מוקדמים, אם נכוא למשא-ומתן. אנחנו מצרנו נגיע בפסג הראשונה משהו כמו קמפ-דייביד, וכתוב שאם נגיע לנושא הטריטוריאלי, תקבל הממשלה החלטה או תתפרק ותלך אל העם. היות שזהו ההסכם הקואליציוני, כך אנחנו נוהגים וכך נהג.

היו"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לאדוני ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ על חסבותיו. אני עוזרים לשאלתא בעל-פה הבאה. אני מבקש מחבר הכנסת מדרכי וירשובסקי להציג שאלתא בעל-פה לשר החינוך והתרבות. בבקשה.

276. איסור על שימוש בתנ"ך הכולל את הברית החדשה

מדרכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני שר החינוך והתרבות, הובא לידעתי שתלמידים לא הורשו להשתמש בשיעורי תנ"ך בספר הכולל את הברית החדשה.

אבקש לשאול:

האם ידועה לכבודו עובדה זו?

האם הורה משרדך על האיסור הנ"ל?

אם כן — מה היו השיקולים שעמדו מאחורי האיסור לאפשר שימוש בספר כזה?

היו"ר ש' הלל:

תודה. אדוני השר, ככבוד.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת, המשרד אומנם אסר להשתמש בספרי תנ"ך שכוללים גם את הברית החדשה והם מופצים על-ידי המיסיון.

בחדר מנכ"ל מ"ז/7 מיום ל' בשבט התשמ"ז, 11 במרס

אתה משווה את זה עם צנוורה מטעם הכנסייה הקתולית. אין כאן צנוורה, אבל בהרבה אומות ועמים נוצריים מדברים על "Old Testament" ו"New Testament", כלומר, הכרית החדשה היא חלק רצוף של אותו מכלול. יש תנ"ך ישן ויש תנ"ך חדש, ברית ישנה וברית חדשה. לא כך הם פני הדברים: יש תנ"ך, ומי שרוצה לקרוא את הברית החדשה — ואני רוצה לומר לך שלא זו בלבד שאינני מתנגד לכך, אלא אני חושב שכריתות עליונות של בתי-הספר צריכים ללמוד ולדעת את הקוראן, את דת המוסלמים, את דת הנוצרים, את דת הבודהיסטים, מרוע לא? אבל כשהכול מכונן בספר אחד, המשמעות היא — גם אם אתה לא מתכוון לזה — שאתה מקבל את התוויה המרכזית, שלפיה הברית החדשה היא המשך של התנ"ך, ולפי התפיסה הנוצרית יש ברית ישנה ויש ברית חדשה, והכול יש לו אותו ערך, אותו משקל. בעינינו לא כך הדבר. מבחינת אמונתנו — זהו התנ"ך. אני יכול לכבד אמונתם של עמים אחרים, אני יכול לקרוא את הקוראן ולדעת במה המוסלמים מאמינים, וחשוב שנדע זאת, וכמה הנוצרים מאמינים או דתות אחרות. כאן המשמעות היא מתן אותו חוק לברית החדשה כמו לתנ"ך, וזה לא מקובל עלינו.

אני חושב שתשובה זו עונה על כל יתר השאלות.

היור"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לאדוני סגן ראש הממשלה, שר החינוך והתרבות.

ולא משהו שמקודש לדת אחרת, שרדפה את הדת שלנו כמשך הדורות.

היור"ר ש' הלל:

תודה.

אמנון לין (המערך):

נכון מאוד.

היור"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני סגן ראש הממשלה ושר החינוך, מובן שתשובתך, שאין שום איסור לקרוא כל ספר שהוא במדינת ישראל, לרבות הברית החדשה, עומדת גם בכסיס שאלתי. אחרי שהנחה זו מקובלת גם על השואל וגם עלי, כיצד היית נוהג אם מישו, למשל, היה ממליץ שילמדו מספר אחד את תולדות הציונות, ומישו היה מדביק לספר הזה של תולדות הציונות את תולדות ההתנגדות הערבית לתנועה הציונית הלאומית?

היור"ר ש' הלל:

וזהו שאלה היפותטית מדי.

אני נתן את רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

רבותי, חברי הכנסת וירשובסקי, אתה באמת מרחיק לכת.

ג. שאלות ותשובות

ובסיכומי של הדיון הוחלט, כי אין אפשרות להקים קרן מעין זו. נציין כי חולים הנוזקים לטיפול בחוץ-לארץ פונים אל משרד הבריאות, וזעדה מקצועית בוחנת את הבקשות. אם אכן חייב התולה לקבל את הטיפול בחוץ-לארץ, הוא מקבל אישור על כך, ועקב כך הוא זכאי להקלות רבות. בהן השתתפות במימון חלקי של האשפוז מאת קופות-החולים שבהן הוא מבוסס, בהתאם לתקנון הקופה. לחלק מחולים אלה נאספות תרומות על-ידי גורמים ציבוריים ופרטיים, כדי לממן חלק מההוצאות.

2829. שימוש בחגורות בטיחות בנהיגה בתחומי הערים

חבר הכנסת אי' לין שאל את שרת הבריאות ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

ביום ד', 7 בינואר 1987, התפרסמה בעיתון "ג'רוסלם פוסט" כתבה המתארת את פגיעתה האנושה של נערה שישבה במכונית לצד הנהג, קורס התאונה, בלי לחגור חגורת בטיחות.

בנוף הכתבה הובעה דעתו של הפרופסור יעקב אדלר, מנהל חדר המיון, אשר מתח ביקורת על רשויות המדינה על שאין הן מנהיגות שימוש חובה בחגורות בטיחות בתחומי הערים.

שאלותי הן:

1. מה היה תוכן המלצותיה של הוועדה בראשות הפרופסור אדלר, המוזכרת בכתבה, בכל הנוגע לשימוש חובה בחגורות בטיחות בעיר? כמה הרוגים וכמה פצועים ניתן היה לדבריו לחסוך מדי שנה?

2. האם מסקנות הוועדה האמורה מקובלות על משרדך?

3. האם יפחת העומס המוטל היום על מערכת הבריאות ובתי-החולים הממשלתיים כתוצאה של הנהגת שימוש חובה

היור"ר ש' הלל:

אנו עובדים עתה לשאלות רגילות. אני מתכבד להזמין את שרת הבריאות להשיב על כמה שאלות.

2468. תרומות כספיות לטיפול רפואי בחוץ-לארץ

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שרת הבריאות ביום ט"ז בחשוון התשמ"ז (18 בנובמבר 1986):

לעתים קרובות מתפרסמות בעיתון פניות לציבור לסייע בתרומות כספיות בידי חולים הזקוקים לטיפול יקר בחוץ-לארץ. מתברר, כי רבים מן הפונים הללו הם חסרי כל אמצעים, וללא עזרה זרה של תרומות כספיות עלולים חייהם לעמוד בסכנה.

אודה לך אם תשיבני:

1. האם יש למשרד הבריאות אומדן של הצרכים כתחום זה לשנה?

2. האם יש למשרד הבריאות קרן ממלכתית הנוהגת סיוע לחולים קשים בנסיעות מיוחדות?

3. אם לאו — האם מוכן משרד הבריאות לשקול הקמת קרן כזו, שאולי אף תזכה לסיוע ציבורי, כדי להבטיח לנוזקים סיוע?

תשובת שרת הבריאות ש' ארכלי-אלמולינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. האומדן הוא 10 — 15 מיליון דולר.

2. למשרד אין קרן מיוחדת.

3. במשרד נערכו דיונים רבים בהשתתפות נציגי משרד האוצר, משרד העבודה והרווחה, המוסד לביטוח לאומי, נציגי היועץ המשפטי לממשלה, נציגי הבנקים ובנק ישראל.

כמה גופות, ולעמים מספר רב של גופות, עד שמגיעים לגופת יקיריהם.

הדרך לביתן הקירור כרוכה אף הוא בטורח, מחמת חוסר שילוט. על ביתן הקירור קבוע שלט, ובו כתוב משום-מה "רכב". רק לאחר התרוצצות ופניות לעוברים ושבים ניתן להבין בסופו של דבר, כי ביתן ה"רכב" הוא ביתן הקירור.

נוכח האמור, אודה לכבוד שרת הבריאות אם תואיל לענות לי על שאלותי אלה:

1. האם ידוע לכבוד שרת הבריאות המצב המתואר לעיל, שבו מתנסות מדי יום כ-40 משפחות, ומספר כפול מזה בימי ראשון של השבוע?

2. האם תפעל ככוד שרת הבריאות כהקדם לחיקון המצב בביתן הקירור האמור בבית-החולים על-שם שיבא, שאינו מצריך תקציב, אך מחייב קורטוב של סדר ומעט תשומת-לב?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמחלינו:

1-2. הקביעה ברישא של השאלות בדבר אנדרלמוסיה כאחסון הגופות בבית-החולים "תל-השומר" — המרכז הרפואי על-שם שיבא — אינה תואמת את המציאות.

בבית-החולים "תל-השומר" מאחסנים גופות נפטרים בחדר קירור שיש בו 12 תאים, ולכל שלושה תאים דלת נפרדת. על כל דלת קבועים שלושה כרטיסי זיהוי לפי גובה האלונקות בתא. ככל כרטיס נרשמים פרטי הנפטר, נוסף על כך מסומנת כל גופה בשלושה טופסי זיהוי, כמפורט להלן: 1. על חזה הנפטר מתחת לסדין; 2. באזור הראש על הסדין; 3. על רגלי הנפטר על הסדין.

הגורם המטפל בנושא זה בבית-החולים "תל-השומר" הוא האחראי לתחבורה, ומשרדו ממוקם מול חדר האחסנה של הגופות. כל מי שמגיע לקבל גופה, פונה למשרד זה, ועובד בית-החולים מתלווה אליו ומוסר לו את הגופה.

הפנינו את תשומת-לבו של בית-החולים, והוא יתקן שלט הכוונה בין חדר האחסנה למשרד.

מספר הנפטרים בבית-החולים "תל-השומר" הוא כ-1,200 לשנה, כלומר — ממוצע של שלושה-ארבעה נפטרים ביום.

2933. זיהום אוויר בחיפה

חבר הכנסת י' צבן שאל את שרת הבריאות ביום י"ב בשבט התשמ"ז (11 בפברואר 1987):

בתאריך 20 בינואר 1987 נמדדו בתחנת הניטור בחיפה ריכוזים של גופרית דו-חמצנית הגבוהים כ-50% מהתקן המרבי המותר על-פי החוק. חריגה זו מהווה חוליה נוספת בשרשרת חירום ביהודה אזורי באזור חיפה, ולהערכת המומחים, היא נגרמת כתוצאה מריכוזי גופרית גבוהים בדלק הנשרף בבתי-הזיקוק. כן נמסר בעיתון החיפני "כלבו", מ-23 בינואר 1987, על עלייה של יותר מ-100% בפניות של חולי אסטמה לבית-החולים "רוטשילד" עקב האירוע.

ברצוני לשאול:

1. האם מוכנה שרת הבריאות להציג בפני הכנסת נתונים והשוואתיים של מצב הבריאות של תושבי אזור חיפה לעומת הממוצע הארצי בכל הנוגע לנזקים בריאותיים מזיהומי אוויר?

2. מה הם הנתונים המדויקים המתייחסים לעלייה בפניות לבתי-החולים באזור חיפה מצד חולי אסטמה או מחלות נשימתיות אחרות, בעקבות האירוע הנ"ל?

בחגורות בטיחות בעיר? בכמה? ומה יהיה החיסכון הכספי למערכת הבריאות בחישוב שנתי?

4. האם כוונתך לפעול למען שימוש באמצעי האמור?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמחלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כל האינפורמציה הקשורה לנושא השימוש בחגורות בטיחות בתוך העיר באה ממקורות מחקריים שונים שנעשו בחוץ-לארץ, אשר העידו כי יש חשיבות לשימוש בחגורות אלה לשם הקטנת מקרי תאונות בתוך העיר, ולכן יש מדינות רבות בעולם שהנהיגו בהדרגה את חובת השימוש בחגורות אלו.

עם זאת, הנושא כולו נמצא באחריות משרד התחבורה, ואין לנו אלא לצפות כי אנשיו יעשו מחקר נכון או יעתיקו, על סמך אינפורמציה בין-לאומית, את הנוהג הזה גם לארצנו, אם אכן ישתכנעו בנחיצותו.

הערת אגב: לאחרונה ניתן לשמוע לא אחת, בשידורי הרדיו מטעם המרעצה למינע תאונות דרכים, על החיוב שבשימוש בחגורות בטיחות בזמן נהיגה בתוך העיר.

2898. הקריטריון למסירת חוות דעת על-ידי רופאים

חבר הכנסת ב' שליטא שאל את שרת הבריאות ביום כ"ז בטבת התשמ"ז (28 בינואר 1987):

לאחרונה החליף משרד הבריאות את הרשימה הקיימת המומלצת, המצויה בבתי-משפט, של רופאים המוסרים חוות דעת, ברשימה חדשה, שהקריטריון שלה הוא היות הרופא מנהל מחלקה. עקב תיקון זה הוצאו מהרשימה רופאים בעלי תואר מומחה — מוסמכים ומקצועיים על-פי כל אמת מידה מקצועית ורפואית.

אבקש לשאול את כבוד השרה:

1. האם לדעת השרה מעמד הייררכי מקרי חשוב ממעמד מקצועי?

2. האם מוצדק להפלות בין מומחים לסוגיהם?

3. האם נגרם עוול לרופאים מומחים אלה? אם כן — האם בדעת השרה לתקנו?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמחלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. מחוסר רשימה עדכנית ומושלמת לגבי כל הרופאים המומחים בכל מקצוע ומקצוע, אין מנוס מלהציע רשימה שתהיה מבוססת על קריטריון ידוע אחיד.

נראה לנו, כי ההחלטה לכלול ברשימה רופאים מנהלים של מחלקות או יחידות בבתי-החולים השונים היא החלטה צודקת, ויש בה מידה רבה של תועלת לעניין.

2930. אי-סדרים בביתן הקירור בבית-החולים על-שם שיבא
חבר הכנסת א' ורדיגו שאל את שרת הבריאות ביום י"ב בשבט התשמ"ז (11 בפברואר 1987):

בביתן הקירור לאחסון גופות הנפטרים בבית-החולים על-שם שיבא שורת אנדרלמוסיה הגורמת זעזוע לכני משפחות הנפטרים, ויש עמה כחיון למחים.

בביתן הקירור לא קיים רישום כאשר למיקום הגופות בארון הקירור, וגם אין תג מזהה על האלונקות. בני משפחות הנפטרים הבאים לזהות את יקיריהם נאלצים לחזות בגרירת אלונקות מארונות הקירור החוצה, להסיר את המסווה מעל פני

כסך שביצע משרד הבריאות על יותר מ-4,300 תלמידים בבתי-ספר יסודיים בשלושה אזורים בחיפה — אזורים שבהם זיהום אוויר גבוה, בינוני ונמוך — נמצא מתאם חיובי בין כמה מחלות נשימתיות לרמת זיהום האוויר. סקרים דומים נערכו על-ידינו גם באשרוד ובחדרה, וניתן להשוות את הממצאים לאלה של חיפה.

באזור הזיהום הנמוך בחיפה שכיהותן של המחלות הנ"ל היתה נמוכה בדרך כלל מאשר באזור חדרה, לפני שהופעלה בה תחנת הכוח, כאשר הוא היה נקי מזיהום אוויר. באזור הזיהום הגבוה בחיפה, שכיהותן של המחלות הנ"ל היתה קרובה, אם כי בדרך כלל נמוכה מזו שקיימת באשרוד, שהיא עיר שבה זיהום האוויר גבוה.

2. בעקבות האירוע של חריגה מהתקן של גופרית דור-חמצנית באזור נווה-שאנן, ב-20 בינואר 1987, נבדקו הנתונים של פניות עקב אסטמה ומחלות נשימתיות לחדרי מיון ולמרפאות המשרתות את האזור הנ"ל. לא נרשמה כל עלייה בפניות למרפאות קופת-חולים ולמוקדי תורנות לילה של רופאים. לא נמצאה עלייה בפניות לחדרי המיון של בתי-החולים "רוטשילד" ו"כרמל".

להלן הנתונים המדויקים המתייחסים אליהם:

תאריך	התקפי אסטמה	פניות לבית-החולים רוטשילד	התקפי אסטמה	פניות לבית-החולים כרמל
18.1.87	1	4	7	12
19.1.87	2	2	1	16
20.1.87	2	6	3	15
21.1.87	1	2	5	15
22.1.87	0	1	6	17
23.1.87	0	1	6	19

לעניין את הכנסת. אני בכל זאת שואל, מדוע אין משרד פעיל בהגשת חלונות למשטרה, והאם את מוכנה לבדוק את המידע שקיבלתי, שסך שנועשה בבית-ספר עירוני ג' בנווה-שאנן, הממוקם מעל בתי-הזיקוק, נמצא שבכל ביתה יש שניים-שלושה ילדים חולי אסטמה ושניים-שלושה ילדים נוספים החולים במחלות נשימתיות אחרות; בסך הכול ארבעה — שישה ילדים, ואילו בביתה רגילה יש בממוצע מקרה אחד או שניים של ילדים החולים במחלות נשימתיות. אם זו תמונת המצב, יהיה צורך לפעול בתוקף רב יותר בנושא הזה.

שרת הבריאות ש' ארבלי-אלמחלינו:

אדוני היושב-ראש, אשר לפרטים שקיבל חבר הכנסת צבן היום, ומסרם עתה, ודאי הוא שלא אוכל להשיב עליהם ברגע זה. אני מבקשת מך להגיש שאלתך נוספת או להעביר לנו את הנושא במכתב. אנחנו נבדוק אותו ברצון ונשיב לך.

היו"ר ש' הלל:

יש מה שנקרא שאלת אי-ידיעה, ואני ממליץ עליה מאוד לגבי סוג זה של בירורים.

שרת הבריאות ש' ארבלי-אלמחלינו:

אשר לחלק הראשון של השאלה, כפי שמסרתי, יש חלוקת תפקידים בין משרד הפנים לבין משרד הבריאות, ואסור לנו לטפל במה שמטפל משרד הפנים, כיחיד אם הוציא משרד הפנים צו לגבי בתי-הזיקוק. אנו מקיימים ונמשיך לקיים את המוטל עלינו על-פי פקודת בריאות העם, למרות העובדה שאין שיתוף פעולה אתנו ואין תיאום. אי-על-פיכך, את חובתנו

3. מה עשה משרד כרי למנוע מפגעים בריאותיים אלה?

4. האם הגיש משרד חלונות למשטרה נגד הגורמים האחראים לחריגות מהתקן המרבי על-פי חוק לזיהום הבעייתי גופרית דור-חמצנית?

שרת הבריאות ש' ארבלי-אלמחלינו:

1. המידע על השפעת זיהום האוויר על מצב הבריאות של תושבי אזור חיפה איננו דור-משמעי. יש צורך במשאבים מחקרניים רבים ומתחכמים על-מנת לבדוק את הנזק הבריאותי מזיהום האוויר משינויים פתולוגיים והים הנגרמים מעישון מחשיפה תעסוקתית ומסיכות אחרות.

שיעורי התמותה באזור חיפה ממחלות דרכי הנשימה נמוכים מהממוצע הארצי — לאחר נטרול השוני בהתפלגות הגיל והמין — 84.5% ממנו.

שיעורי התחלואה מסרטן הריאה בחיפה ובקריית דומים מאוד לאלה שבתל-אביב ובכא-רשבע. מבין הערים הגדולות רק כירושלים השיעורים נמוכים בהרבה. כפולטת לרפואה בחיפה מתבצע עתה מחקר נרחב, שמטרתו להגדיר במדויק את המשקל היחסי שיש לזיהום האוויר ככל אחת מהערים האלה לעומת גורמים ידועים אחרים של סרטן הריאה — עישון סיגריות וחשיפות תעסוקתיות.

3. ב-1982, על-פי החלטות הממשלה והכנסת, הועברו הסמכויות שהיו למשרד הבריאות בחוק למניעת מפגעים, התשכ"א — 1961, למשרד הפנים.

שר הפנים הוציא, על-פי סמכותו בחוק הזה, הוראות למניעת מפגעים לכמה מפעלים באזור חיפה, ובהם בתי-הזיקוק. משרד הפנים לא ניאות לשתף אותנו בהכנת ההוראות ובפיקוח על ביצוען.

האחריות למניעת פליטות מזהמים מבתי-הזיקוק מוטלת אפוא בלעדית על משרד הפנים, ולכן אני מבקשת להפנות את השאלה הזאת אליו.

במסגרת גופי התכנון והבנייה פועלים נציגי משרדנו בצורה נמרצת כדי למנוע הוספת מקורות זיהום באזור; כזאת, למשל, היא התוכנית להקים בחיפה בשנות ה-90 תחנת כוח המופעלת בפחם. הדברים הללו נבדקים, ואנחנו מחוורים את דעתנו מבחינת השפעתם על בריאות האוכלוסייה באזור חיפה.

4. התשובה על שאלה מס' 3 עונה גם על שאלה מס' 4.

היו"ר ש' הלל:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ואיר צבן.

איר צבן (מפ"ם):

גברתי שרת הבריאות, תודה על התשובה המפורטת.

בכל זאת, את אחראית לנושא הזה מתוקף פקודת בריאות העם, למרות הסבכים הבין-משרדיים בממשלה, שלא צריכים

רקע האמצעים המוגבלים. עם זה, חולים המאושפזים בבתי-החולים מקבלים ארוחות בזמן אשפוזם ואינם משלמים בעבורן בנפרד.

אודה לכבוד שרת הבריאות אם תשיבני:

האם נשקל לגבות סכום של כ-10 ש"ח מחולה בעבור ארוחות ליום אשפוז בבית-חולים, שהרי המאושפז חוסך את דמי כלכלתו בימי אשפוזו?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לא נשקל לגבות תשלום כלשהו מחולה מאושפז, לרבות תשלום בעבור מזון. נראה לנו, כי דרך זו אינה תואמת את שיטת הביטוח הרפואי הקיימת בארץ, ובכל מקרה אין לה הצדקה.

3023. הטיפול ברעלים המזהמים את האוויר

חבר הכנסת י' יוסף שאל את שרת הבריאות ביום כ"ז בשבט התשמ"ז (26 בפברואר 1987):

לפני שבועיים פורסם, כי עקב חקלה במחקן בריליום כמפעל תמ"ם של התעשייה הצבאית ביהוד נפלס ממנו רעל מסוכן, שבוע לפני כן פורסם על פליטת רעלים באזור חיפה, ולפני חודש פורסם על מפגע דומה בפתח-תקווה.

אודה לך אם תשיב לי:

1. מי מופקד על הפיקוח על כל הקשור ברעלים הנפלטים באזורים מאוכלסים?

2. האם נעשו בתקופה האחרונה צעדים, לאכיפת התקנות ולמניעת זיהומי אוויר רעילים?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפיקוח על מפעל הבריליום ביהוד נעשה על-ידי ועדת מעקב מיוחדת בראשות נציג משרד הבריאות, וחבריה הם נציגי משרד העבודה, משרד הביטחון, המפעל, ועד העובדים ונציג המועצה המקומית יהוד. הוועדה פועלת בנוסף, אך לא במקום, הרשויות השונות המפקחות על פעולתם של מפעלי תעשייה.

לפני קצת פחות משנה אירעה חקלה במפעל הבריליום ביהוד. לא היתה פליטה של חומר רעיל לסביבה, והמתקן הושבת עד לתיקון התקלה. ועדת המעקב ליוותה את כל שלבי הטיפול בחקלה.

2. הפיקוח על פליטת חומרים מזהמים באוויר נעשה על-ידי שורה של גורמים, וכל אחד מהם פועל מתוקף החוקים העומדים לרשותו. החוקים העיקריים שבאמצעותם פועל משרד הבריאות הם: פקודת בריאות העם, תקנות הרוקחים והוספת תנאים מיוחדים לרשיון עסק.

משרד הבריאות פועל כל הזמן כאמצעות החוקים המשאבים העומדים לרשותו כדי למנוע ולמצמצם פליטת מזהמי אוויר וחומרים רעילים ממפעלי תעשייה.

הי"ר ש' הלל:

אני מודה מאוד לשרת הבריאות על תשובתה.

חברי הכנסת, יש שאלות נוספות, וסגן השר רוני מילוא יענה עליהן בשלב מאוחר יותר במשך היום.

אנחנו בהחלט מקיימים, נמשיך לקיימה ונמלא את הוראות החוק ואת אחריותנו כלפי האזרחים.

2958. מקרי-מוות עקב הרדמה לצורך ניתוח

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שרת הבריאות ביום ט"ז בשבט התשמ"ז (15 בפברואר 1987):

ד"ר ערן גלר, מנהל מחלקת הרדמה בבית-החולים איכילוב, מסר כי כל שנה קורים כ-30 מקרי מוות בישראל עקב הרדמה הנעשית לצורך ניתוח.

כרצוני לשאול את שרת הבריאות:

1. האם ירועים הנתונים האלה לשרת הבריאות?

2. האם נבדק כל מקרה מוות עקב הרדמה על-מנת להסיק ממנו מסקנות?

3. אילו צעדים נוקט משרד הבריאות כדי להפחית את מספר הנפטרים עקב מהרדמה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:

1. הנתונים שנמסרו על-ידי ד"ר גלר אינם נכונים. בשנת 1986 נפטרו 10 חולים עקב הרדמה. המספר אינו שונה בעיקרו מן המספרים משנים קודמות.

2. כל מקרה מוות עקב הרדמה נבדק במגמה להסיק מסקנות.

3. נוסף על האמור בתשובה מס', המשרד מפקח ומבקר באופן שגרתי את עבודת חדרי הניתוח בבתי-החולים בישראל.

2959. מקרי-מוות עקב הרדמה

חבר הכנסת א' שלום שאל את שרת הבריאות ביום ט"ז בשבט התשמ"ז (15 בפברואר 1987):

בעיתון "על המשמר" מיום ב', 2 בפברואר 1987, פורסמו דברים שנאמרו בכנס של רופאים מרדמים, כי כ-30 מקרי מוות מתרחשים בישראל מדי שנה עקב תקלות בהרדמה. עוד נאמר כי רמת המרדמים נמוכה מאוד, ורכים מהם בחרו לעבוד במקצוע זה מחוסר ברירה.

שאלות:

1. האם נכונים הדברים?

2. מה עושה משרד הבריאות בקשר לכך?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנתונים שנמסרו בכנס אינם נכונים. בשנת 1986 נפטרו 10 חולים עקב הרדמה. המספר אינו שונה בעיקרו מן המספר משנים קודמות.

2. כל מקרה מוות עקב הרדמה נבדק במגמה להסיק מסקנות.

בנוסף על האמור לעיל, המשרד מפקח ומבקר באופן שגרתי את עבודת חדרי הניתוח בבתי-החולים בישראל.

2999. תשלום בעבור ארוחות בבתי-החולים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שרת הבריאות ביום כ"ה בשבט התשמ"ז (24 בפברואר 1987):

המשבר בשירותי הבריאות קיים וממשיך להתקיים על

ד. הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בנושא רישום גרים שלא על-פי ההלכה

הגדרתו של העם היהודי. עלינו להזהיר את המתייוונים: אל תיגעו במקדשי ובמקדשי. "אל תרימו למרום קרנכם ותרברו בצואר עתק — — — כי אלהים שפט זה ישפיל וזה ירים". לפנינו מלחמת קודש, קידוש השם. התוצאה של מלחמה זו לא רק שחקבע את זהותו וצביונו של עם ישראל — אם לקדושה, אם לחולין: אם לטהרה, אם לטומאה; אם לייחוד ולסגולה, אם להיות עם ככל השפלים, גוי ככל הגויים — אלא תקבע גם את גורל עם ישראל ומדינתו, אם לגאולה של תפארת ועושר או, חס ושלום, לשואה ולווועות.

היום, כאשר אנו עומדים על סף חודש ניסן, חודש הגאולה, שבו נגאלו אבותינו ממצרים וכו עתידים ישראל להיגאל סופית, מעל במת כנסת זו אני מרים את קולי בתקיעת שופר, הצופה ומוזהיר את הממשלה, את הכנסת ואת מנהיגי העם: בידיכם לקבוע את גורלו ועתידו של עם ישראל, כי לכם, כמו לכל יהודי, ניתנה הבחירה החופשית לקיים את המצוות או לרמוס אותן, להיות עם קדוש ונבחר ועליון או לבחור כהבל ובתועבה של ההתייוונות והתגירות, וכמו שקבע הקדוש ברוך הוא: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע — — — העידתי בכס היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה וברחת בחיים למען תחיה אתה וזרעך, לאהבה את השם אלהיך לשמוע בקול ולדבקה בו כי הוא חיין וארך ימין לשבת על האדמה אשר נשבע השם לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם".

חברי הכנסת, לעם ישראל, שנבחר בהרסיני להיות עם השם, עם עליון וקדוש, אין כוונה, מצווה ושכר, חטא ועונש, חיים ומוות — אין אפשרות לברוח מהבחירה האלוקית. אין אמר דוד המלך? — "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאל הנך. אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים. גם שם ידך נתחני ותאחזני ימינך".

זה חוק הברזל של עם ישראל, "עם זו יצרתי לי תהלתי יספורי". אין מנוס מהתפקיד האלוקי. אין בריחה מהבחירה הקדושה. גורלנו נחרץ, לחיים או למוות, וכל מי שעניינו בראשו יכול לראות את האסון מממשש וכו, הפורענות הנוראה הרובצת על פתחנו, העונש האלוקי המרחף על ראשנו.

מבחין ומכפנים הארבי הערבי הולך וגדל, מתחזק בכמות וכאיכות. תחושה איומה של "מה יהיה" של ייאוש לאומי, אוהות את העם הרואה במלחמה עם הערבים אין סוף של איבה ושאפה להשמדת המדינה היהודית, כשכל ויתור ויתור מצדנו רק ישכנע אותם שהניצחון אכן יבוא.

הכלכלה הלאומית עומדת על סף פשיטת רגל, כאשר מושכים, קיבוצים, מעשייה, בתי-חולים ומוסדות ממשלתיים כורעים תחת נטל חובות ענקיים. החברה מתפוררת ושוכעת בים של פשע, סמים, תועבה, הנוער, הנוער שלנו, תוצרת הסרק החילונית, מאבד כל זכות וערך עליון ומאמץ את "הראש הקטן" של הכל הכלים ושואף לרדת מן הארץ לבור התחתית של המערב. בקרבנו צץ סוג של הוליה נפש אכול רגשות אשמה ושנאה עצמית, העומד לצד שונאי ישראל ומגנה את צה"ל, את המדינה ואת הציונות. פרי הארץ, כחול-לבן, מסופק הוא בזכותו על הארץ ורץ כמטורף להתאבדות.

אין עלייה, אין השקעה, אין אידיאל, והענן החשוך והכבד עומד מעל ראשינו, מנת חלקו של עם קשה עורף המסרב לקבל על עצמו את עול מלכותו של הקדוש ברוך הוא — דבר הבא לביטוי בולט במרד של בית-המשפט העליון כהלכה היהודית, ברישום גויים כיהודים.

היו"ר ש' הלל:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת אי-אמון מטעם סיעת תנועת "כך". אני מבקש מחבר הכנסת מאיר כהנא להביא את ההצעה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

כבוד הושב-ראש, כנסת נכבדה, "ארץ כי אביא עליה חרב, ולקחתי עם הארץ איש אחד מקציהם ונתנו אתו להם לצפה. וראה את החרב באה על הארץ ותקע בשופר והזהיר את העם". דברי יחזקאל הנביא. חוכת התוכחה, האזהרה, "וזהיר את העם".

לפנינו ממשלה, מדינה, עם, הצורעים חס ושלום לשואות, לאסונות לאומיים, לטרגדיה איומה. עם, שזכה הודות לחסדי השם לחזור לארצו ולפעמי משיח: עם, שיש בידו להביא את הגאולה השלמה כהדר ובגאון, גאולה של "אחישנה", אך עם המתעקש למרוד באביו שבשמים, לפרוק עול מלכות, ולהביא בכך על עצמו את העונש האלוקי הבלתי נמנע.

שוב לפנינו השאלה של רישום גויים כיהודים. שוב לפנינו החלטה לרמוס את ההלכה, לשוּב ולאשר, לשוּב ולקבוע, לשוּב ולהפעיל חוק בשך ורם המורד במלך מלכי המלכים הקדושים-ברוך-הוא. על אף הדחייה הארעית, אין כל ספק שבית-המשפט העליון של מדינת ישראל ישוב לצוות על משרד הפנים לרשום גויים אותנטיים, אנשים שהגיעו לכית-מדרשם המזויף של ה"רביים" הקונסרטיבים והפרורמים, "רביים" מזויפים, והגויים האותנטיים יצאו משם יהודים מזויפים. לדאבוני, ממשיך בית-המשפט העליון לכזות את המשפט האותנטי, ההלכה.

אין תועלת בדיון נוסף ובניתוח ממושך ומייגע. הנקודות המרכזיות כמלחמה הזאת בין תורת השם לבין חוקי העמים הן: א. גיור שלא כהלכה אינו גיור. גוי אותנטי אינו יכול להפוך ליהודי אמיתי. הוא נשאר גוי אותנטי ויהודי מזויף. כל גיור של הפרורמים והקונסרטיבים הוא טקס הסותר את ההלכה והמורד בתורת השם, ועל כן הוא בטל ומבוטל כעפרא דארעא.

ב. כל החלטה של כל גורם ממשלתי או ממלכתי, יהיה מי שיהיה, אין לה כל תוקף וכל סמכות לגבי יהודי ירא שמים ושומר מצוות, ואסור לכל יהודי להכיר בהחלטה כזאת, לממש אותה ולהפעיל אותה.

ג. הנושא של גיור שלא כהלכה — בנפשנו הוא. כומר הדת היהודים המזויפים, שאינם מאמינים בתורה מסיני, מפלגים את העם היהודי, הופכים אותו לשני עמים, כך שעם אחד לא יוכל להתחתן עם העם השני. כך שעם אחד לא יוכל לבוא בקהל השם. על כל יהודי, דתי או לא דתי, על כל יהודי החורג לעמוד על העלות על הבריקדות במסירות נפש ולהכריז מלחמת חורמה על המהרסים והממריבים שיצאו מאתנו.

ד. הגיע הזמן שגדולי הדור יפתחו "ספר יחסיין", וכו ירשמו את השמות של כל יהודי ויהודי אמיתי. אותנטי. וכל אדם ששמו אינו מופיע בו יישאר בחזקת גוי עד אשר יוכיח במעשיו את יהדותו. ספר כזה יהיה בכל קהילה וקהילה כגלות וכן במדינת ישראל, ומיהו יהודי ייקבע על-ידי ההלכה היהודית, דרך ספר יחסיין שבידיהם של רבנים וגדולים, שהם הסמכות העליונה לעם ישראל, ולא על-פי ההחלטה של כל גורם אחר. כל בית-משפט, כל ערכאה חילונית.

ה. עלינו להבין שלפנינו מלחמה, מאבק על צביונו, זהותו

— הצעת סיעת תנועת "כך" להביע איאמון לממשלה; ברכת יושב־ראש הכנסת למשלחת ותיקי "הפועל"; הצעה לסדר־היום —

ממשלה שיושבת בחיבוק ידיים כאשר סכנה של פילוג נצחי מרחפת על עם ישראל אינה ראויה לאמון.

אני מציע איאמון לממשלה.

היו"ר ש' הלל:

תודה.

אורה נמיר (המערך):

אני אבקש מאדוני היושב־ראש להסיר את הצעת האיאמון.

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע

הצעת סיעת תנועת "כך" להביע איאמון לממשלה לא נתקבלה.

יהודים, זכרו, נא דברי הנביא: "שובו אלי ואשובה אליכם". חברי הכנסת, עליכם לחזק חוק החוסם את דרכו של בג"ץ, עליכם ובידכם להחזיר את העם הזה בחשוכה, לכונן כאן מדינה יהודית, של יהדות, של קדושה, של גאולה.

כמה נכונים הם דברי שלמה המלך וכמה חשוב לשופטי העליון להאזין, לשמוע, לקבל: "עד מתי פתים תאהבו פתי ולצים לצון חמדו להם וכסילים ישנאו דעת. חשבו לתוכחתי הנה אביעה לכם רוחי אודיעה דברי אתכם. יען קראתי ותמאנו נטיתי ידי ואין מקשיב. ותפרעו כל עצתי ותוכחתי לא אביטם. גם אני באידכם אשחק אלעג כבא פחדכם. כבא כשואה פחדכם ואידכם כסופה יאתה כבא עליכם צרה וצוקה. או יקראני ולא אענה ישחרוני ולא ימצאני. תחת כי שנאו דעת ויראת השם לא בחרו. לא אבו לעצתי נאצו כל תוכחתי. ויאכלו מפרי דרכם וממעצתיים ישבעו. כי משובת פתים תהרגם ושלות כסילים תאבדם. ושומע לי ישכן בטח ושאנן מפחד רעה".

ה. ברכת יושב־ראש הכנסת למשלחת ותיקי "הפועל"

חלוי לא מעט ביכולתו לקיים אורה חיים נאות גם מבחינה פיסית-ספורטיבית.

כינוס משחקי "הפועל" הוא לכן הפנינה שבכתר של פעילות זו. מפגן ראווה ותחרות שמטרתו לדרבן לא רק את האלופים אלא גם את האלפים, בעיקר בני הגזע, הזקוקים להשראה ולחיוזוק. קיומו של האירוע השנה, בהמשך לחגיגות העצמאות, הינו ביטוי להיותו אירוע לאומי, וכעצם בין־לאומי.

עובדת השתתפותם של כ־2,000 ספורטאים וזים מכ־40 מדינות, ולא רק מבני־ברית, נוסף על אלפי הספורטאים מישראל, היא ביטוי נוסף לקשרים שבין הפועלים בעולם, מעבר לחילוקי דעות מדיניים ופוליטיים, וככל שנשכיל להשחית את יחסי המדינות על אירועים מעוררי אהדות והבנה כאלו, ניטיב לשפר את מעמדנו הבין־לאומי.

ההסתדרות, כמי שזמה וארגנה בפעם ה־13 מפעל אדיר זה, ראויה אפוא לברכה ולהוקרה, ולמארגני משחקי "הפועל" שלוחה ברכת הצלחה.

היו"ר ש' הלל:

חברי הכנסת, לפני שנעבור לסדר־היום הרגיל, אני מבקש, ברשותכם, לקדם בכורה כמה משלחת של ותיקי "הפועל", היושבים ביצע האורחים. ביקורם כאן היום קשור עם קיום משחקי "הפועל" שיפתחו השנה במצאי חג העצמאות באיצטדיון ברמת־גן, בנוכחותו של נשיא המדינה.

אם יש ביטוי לרבגוניות של פעולותיה של ההסתדרות, לשליחותה הכוללת לגבי הפועלים, הרי הוא מתגלם בתרומתה לספורט במדינת ישראל, באלפי סניפי הספורט של "הפועל" הפזורים בארץ ובמקומות העבודה, גם ספורט לאלפים וגם ספורט לאלופים.

נעים לציין וחובה לציין, כי ההסתדרות, נוסף על לדאגה לכיסו, לשכרו ולרווחתו של העובד, מקפידה לטפח את תרבות הרוח, ובצדה תרבות הגוף. היום יותר מא־פעם ברור, לפי המחקרים הרפואיים, שתפקוד נאות של האדם בעבודתו ובחיו

ו. הצעה לסדר־היום

משחקי "הפועל" ה־13

למקומות עבודה, בהשתתפות כ־1,600 פועלים מישראל וכ־200 עובדים ממקומות עבודה משש מדינות בחרן-לארץ.

"הפועל" נוסד בשנת 1926 במועצת היסוד בתל־אביב, אבל כבר שלוש שנים לפני כן קמו בארץ תאים לעיסוק בתרבות הגוף, בהתעמלות ובמקצועות אחרים במקומות שונים בארץ. אחד מהם היה גדוד העבודה על־שם יוסף טרומפלדור, ליד מעיין־חרוד. היינו, מראשיתה של הקמת החברה הישראלית החדשה, תנועת העבודה החדשה בארץ, התחילו יוזמות לפעילות גופנית ספורטיבית בקרב העובדים.

הכינוס הראשון של "הפועל", שכנים את כל התאים האלה, היה בשנת 1928. העניין העיקרי שמניע את כל הפעילות הזאת היה והינו בריאותו של האדם העובד. העבודה הגופנית היא אומנם פעילות גופנית, אבל לעתים היא פוגעת בבריאותו של העובד; כשהיא אינה עשויה נכון, היא מנוונת חלקים אחרים בגופו, ואולי פוגעת בחלקים אחרים. הפעילות הספורטיבית נותנת בריאות לאדם, משחררת ומחזקת את גופו ומאפשרת לו גם לעבוד טוב יותר.

היו"ר ש' הלל:

אנחנו עוברים עתה להצעות לסדר־היום, ואני מתכבד להזמין את חבר הכנסת נחמן רוז להעלות הצעה לסדר־היום מס' 5524 בנושא: משחקי "הפועל" ה־13.

נחמן רוז (המערך):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, בראשית הדברים אני רוצה לקדם בכורה את המשלחת הנכבדה של הנהגת "הפועל", היושבת ביצע, ולאחל להם הרבה כוחות, יוזמות ומרץ להמשיך במפעל הנהדר הזה.

ביום העצמאות ה־39 למדינת ישראל, ב־4 במאי 1987, יפתחו משחקי "הפועל" ה־13 בהשתתפות כ־2,000 ספורטאים מ־40 מדינות, מחמש יבשות. יתקיימו תחרויות ב־28 ענפי ספורט שונים. במשחקים ישתתפו כ־500 ספורטאים מישראל, כתוכם הנבחרות הלאומיות בכל הענפים.

חשוב לציין, שבמשחקים אלה ייוסד ארגון בין־לאומי חדש, הנקרא "ספורטיאדה". זהו מפעל ספורט בין־לאומי

משתתפים בהם. באירועים עממיים אלה משתתפים 300,000 מאזרחי ישראל, יהודים וערבים.

20,000 ערבים ודרוזים חברים כ־100 סניפים; ואני מבקש להדגיש נקודה זו מפני של "הפועל" יש שליחות חברתית חשובה מאוד גם בקרב אזרחי ישראל הערבים והדרוזים. חבל רק ששם עוסקים בעיקר, אף כי לא רק, בענף הכדורגל. "הפועל" מעורב אותם לפנות גם לענפי ספורט אחרים. בביקורי כבתי-ספר ערביים אני רואה את הפעילות שלהם גם בתחומי ספורט אחרים כמו כדורסל, התעמלות ומירוצים, ואני שמח להדגיש זאת.

אין ספק בכך שהספורט מהווה גשר אחווה בין העמים בארץ הזאת, במתחים המיוחדים בהם אנו חיים. ל"הפועל" יש בעניין זה שליחות ספציפית וייחודית.

לקראת המאורע החשוב של משחקי "הפועל", בנוכחות המשלחת המכובדת, הנמצאת פה, אני רוצה לציין שהפעילות הספורטיבית בארץ נתונה בלבטים לא מעטים הקשורים גם במבנה מוסדות הספורט, הבנויים כמידה רבה על-פי עקרונות פוליטיים. דבר זה מקשה בהחלט את עבודתם הנכונה ואת התמסרותם. לספורט הטהור, כי יש גם שיקולים אחרים המעורבים כאן, והם חוצאה היסטורית של תולדות היישוב והחלוקה הפוליטית שלו.

אני שמח לומר, שרוב המוסדות משותפים בדרך כלל לכל ארגוני הספורט, והדאגה לספורט היא דאגה משותפת לכולם, מעבר למחיצות הפוליטיות והמפלגתיות הקיימות בחובנו.

אני רוצה להזהיר מפני סכנת המסחור של הספורט שלנו, שהמקצוענות חדרת אליו יותר ויותר ופעילות ספורטיבית הופכת ל"show". צריך להזהר מזה מאוד מאוד, במיוחד כאשר המסחור הזה כולל גם ייבוא של ספורטאים צעירים לתורם לא רק להעלות רמת הספורט אלא גם להגדלת מספר הצופים בו לטובת הכנסת המועדונים. ככל שהמקצוענות גוברת וככל שהמסחור משתלט על הספורט, וככל שהמקצוענות הזאת מוסיבה על ספסל העתודה יותר ויותר ספורטאים ישראלים מבני הארץ שאינם מגיעים כלל לפעילות, כן גדל הנוק לטווח ארוך מהיבטים לאומיים שונים, היבטים חינוכיים, ובסופו של דבר גם ספורטיביים.

כאשר אנו מציינים יום חשוב זה, כראי שלפחות "הפועל", המגלה דאגה רבה לבעיה זו, יגלה גם גישה ייחודית לבעיה הזאת, ולא ייסחף יתר על המידה אל הכיוון הזה, של העלאת רמת הספורט באמצעות מסחורו. הרמה תעלה אולי אצל יחידים, אבל כוודאי לא אצל ההמונים. על כל פנים, מן הראוי לבדוק היטב את השאלה הזאת. אם אכן רוצים לעשות זאת, צריך לעשות זאת בזהירות, כי זה גם מכניס את האגודות לצורת צוררות של גירעונות והסתכנונות כספיות וגורם לחיסולן של פעילויות ספורטיביות בגלל מחסור באמצעי מימון.

אני רוצה לסיים את דברי בשתי נקודות נוספות. אני פונה אל הכנסת שעה שיושב כאן סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות ומבקש לעשות לזיכר קבלתו של חוק הספורט, המונח זה שנים על שולחן הכנסת וכמשרדיה.

אורה נמיר (המערך):
מי מעכב אותו?

נחמן רז (המערך):

את התשובה על כך נשמע אולי מפי שר החינוך והתרבות.

הרעיונות שהונחו ביסודה של התאחדות "הפועל" הם רעיונות חברתיים ואנושיים חשובים ביותר. הספורט לא נתפס עוד ככילוי לבעלי אמצעים ולעשירים, שהוא אולי הדבר שסימל אותם ביותר בעבר — משחק הטניס בלבוש הלבן, לאמידים, לאלה שיש להם הרבה פנאי, משחק של אצולה. במשך הזמן, ובמידה רבה בזכות פעילותו של "הפועל", הפסיק הספורט להיות סתם עניין של בילוי לחלקים קטנים בחברה, לבעלי יכולת, והפך לצורת פעילות ליחיד ולקהילה, שיש בה הרבה מאוד מהבארי, מהמחזק, מיצירת שיתוף הפעולה בין האנשים, צורת פעילות ההופכת את החיים לנעימים יותר, בריאים יותר ויפים יותר.

במשך שנים רבות היה הספורט מקובל כפעילות לשם השגת שיאים, לשם הצטיינות. "הפועל" ראה בספורט פעולה עממית רחבה, חברתית, ולכן גם הסממאות של "הפועל" בראשיתו שיקפו את הגישה הזאת, למשל: "אנרג לרבים" ו"מאלפים לאלופים". האלופים לא היו כל כך חשובים, האלפים המשתתפים היו הרעיון העיקרי.

אני חושב שלרעיונות הגלומים במחשבה ובאידאולוגיה של "הפועל" יש משמעות אקטואלית מאוד — העניין של האדם העושה והמשתתף ולא הצרכן המתבונן בעשייתו של האחר. אני חושש מאוד שבתרבות של ההכרה הצרכנית גוברת הגישה, שלפיה אנחנו יושבים ומתבוננים בפעילות הספורטיבית של הזולת, ולא לוקחים חלק בה. "הפועל" רוצה להפעיל את כולנו, להפוך כל אחד מאתנו לאדם פעיל, ועושה גם כתחום הספורט.

במשך שנות קיומו היה "הפועל" ארגון שעסק לא רק בספורט, אלא השתתף גם במפעל הבנייה של החברה ושל המדינה. חשוב לציין שכבר בשנת התרפ"ט, במאורעות 1929, היו חברי "הפועל" פעילים מאוד בארגון ה"הגנה". "חבר הפועל" היה מאז שם נרדף כמעט לחבר ה"הגנה".

ימאי "הפועל" לקחו חלק בארגון העלייה הבלתי גלית ובהקמת "פלוגות הים" במסגרת הפלמ"ח. חברי "הפועל" התגייסו בשליחותו של הפועל, בשליחותו של היישוב ובשליחותה של ההסתדרות לחיל הנוטרים לשמירה על נקודות יישוב בספר, וכך גם בתקופת "חומה ומגדל".

בשנת 1933 הגדיר יצחק שדה את תפקיד "הפועל" בחברה במאמר מיוחד, שהוא קרא לו: "אלפים ולא אלופים". אחר כך הושמטה המלה "לא", ואמרו: אלפים, אבל גם אלופים; כלומר, הספורטאים רוצים גם להצטיין, להשיג הישגים ולהתקדם, אך הדגש הוא בהיבט היפה שבבתחרות, ההיבט של המשיכה והרצון להידמות למצטיין ולעשות מאמץ להתקדם.

משורות "הפועל" נולד גם חיל האוויר הישראלי, באמצעות היחידה המיוחדת לראייה, שקראו לה בשעתה בשם "פלדה". מתוך "הפועל" צמח גם ארגון העזרה הראשונה, ממנו התפתח אחר כך ארגון "מגן-דוד-אדום" לטיפול כנפגעים, בפצועים וכדומה.

ארגון "הפועל" תרם ותורם גם היום תרומה חשובה לחינוך בארץ הזאת, לחיי העובדים ולחיי הספורט והחברה בישראל בכלל. היום חברים ב"הפועל" 130,000 איש; במסגרת ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל, והם מאורגנים כ־1,183 סניפים ועוסקים כ־35 ענפי ספורט. "הפועל" פיתח, הפיץ ומקיים בארץ את מפעלי הספורט הטיימי הגדולים המוכרים לנו: משחים — כמו צליחת היכנרת, וראשחים אחרים — וכן גם ענף השיט, צעדות למיניהן, ועוד מפעלים שהמונים

בתגבור הפעילות הספורטיבית האקטיבית, ולא רק בתגבור הצפייה הפסיבית. אני חושב שיש יותר מדי התעניינות ספורטיבית פסיבית. יש חשיבות עליונה בהשתתפות אקטיבית בענף כלשהו מענפי הספורט.

אפשר לומר שהיו הישגים די ניכרים בכמה תחומים בספורט. מיותר להזכיר את ענף הכדורסל, ואני מאחל לשחקנים שיצליחו במשחקם בתוך-לארץ. בארץ זה תלוי במזל. לאחרונה אירע מה שאירע, כי הכדור הוא עגול. נחכה בצפייה גדולה לתוצאות משחק הכדורסל על אליפות אירופה. גם כטנים הגענו להישגים, במיוחד לאחרונה, וכן גם בשיוט, בסיוף ובהיאבקות. נעשה חיל בתקופה האחרונה בתחרויות בין-לאומיות. לכל הספורטאים האלה אני רוצה לשלוח את ברכותינו.

דן תיכון (הליכוד):
האם אפשר לשאול שאלה?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אני באמצע דברי. אשר לפיתוח מואץ יותר של פעילות ספורטיבית, אין ספק שיש מקום לעשות יותר וצריך היה לעשות יותר. אני חושב שלא אחדש דבר לחברי הכנסת אם אומר, שאם יש מכשול בדרך לפיתוח פעילות ענפה יותר בספורט, הקושי הוא קודם כול תקציבי. אינני מתעלם מהקשיים הארגוניים, אבל הקושי העיקרי הוא תקציבי. חשוב שיהיה חכנון רב-שנתי לפעילות ספורטיבית. אנו עושים כמיטב יכולתנו, אבל במסגרת המגבלות לא ניתן לעשות יותר, וחבל.

הנושאים של זירוז הליכי החקיקה, של המסחר, ושל הצורך בתוכנית רב-שנתית לפעילות ספורטיבית הם נושאים שכדאי כהחלט לתת עליהם את הדעת במסגרת ועדת החינוך והתרבות. תודה רבה.

הי"ד א' נחמיאס:
חבר הכנסת דן תיכון ביקש לשאול שאלה את השר. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):
אדוני השר, אתה יודע שאחת לארבע שנים נערכים משחקי "המכבייה".

שר החינוך והתרבות י' נבון:
נכון.

דן תיכון (הליכוד):
ואחת לארבע שנים, בהבדל של שנתיים, נערכים משחקי "הפועל". מדוע לא תפעיל את שיקול דעתך בנושא ותאחד את שני המפעלים הללו? הרי שניהם כאחד יוצאים נפגעים מהפיצול הזה בגלל ההוצאות הגדולות הכרוכות בכך, וכן גם ערכם הספורטיבי של האירועים הולך ויורד ואולי נפגם.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
הרעיון מעניין. אם אנשי "מכבי" העוסקים ב"מכבייה" ומי שמארגנים את משחקי "הפועל" יסכימו ביניהם לעשות זאת — — —

דן תיכון (הליכוד):
אתה מוכן לעשות זאת?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אני אומר פה שאני מציע להם לשקול את הדבר. אלה אינם דברים שאחיה יכול לכפות עליהם. אתה יכול לומר אותם דברים לגבי הרכה קבוצות המתחרות בארץ. יכולת לומר שבענף זה או

דב בן-מאיר (המערך):
אני חושב שבסופו של דבר יגלו כמה חברי כנסת יוזמה רצינית הצעת חוק פרטית. אז זה ילך יותר מהר.

נחמן רו (המערך):
אני רוצה לפנות אל הכנסת בבקשה לזרז קבלתו של החוק הזה, שיסדיר את הפעילות בתחום חשוב זה, שרכים כל כך עוסקים בו ורכים נוספים צריכים לעסוק בו. על-ידי זירוז קבלת חוק הספורט נצטרך צעד שיקדם אותנו גם בתחום החשוב והמרכזי הזה.

בסיום דברי הברכה הקצרים האלה אני רוצה לשגר איחולים להנהגת "הפועל" ולכל הספורטאים שישתתפו באירוע, לחברי "הפועל" וגם לחברים מאגודות ספורט אחרות בארץ, הלווקחים חלק ומשתתפים ברצון באירוע לאומי זה. אני מאחל לכולם הצלחה בקיום המשחקים, ומקווה שתשרור שם רוח טובה, שתהיה השתתפות המונית, ושיגיעו גם להישגים יפים.

אני מקווה שבמשחקים האלה תתגשם הסכמה, השאולה אומנם מהאולימפיאדה, אבל מתאימה גם כאן: גבוה יותר, מהר יותר, חזק יותר; דהיינו: יותר קידום, פיתוח, שכלול, ומה מתאים יותר מאשר לסיים בסממתו של "הפועל": "אל אל 'הפועל'".

הי"ד א' נחמיאס:
תודה ליושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, חבר הכנסת נחמן רו. אני מתכבד להזמין את שר החינוך והתרבות להכריז תשובה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לצרף את ברכתי לברכתו של יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות של הכנסת למשחקי "הפועל", שייפתחו ביום העצמאות ה-39 למדינת ישראל.

זה מפעל בין-לאומי חשוב. לוקחים בו חלק ארגוני ספורט פועלים, ש"הפועל" נמנה עמם, ספורטאים מהדרג הבכיר ביותר, בהם שיאני עולם ואלופים אולימפיים, נבחרות ישראל ב-28 ענפי ספורט שונים ולצדם הרכה משתתפים ממקומות עבודה.

משחקי "הפועל" ייפתחו, כאמור, ביום העצמאות ה-39 למדינת ישראל, החל ב-4 במאי 1987, ומצפים למשלחות מ-40 מדינות מחמש יבשות, בתוכן מדינות שאין לנו יחסים דיפלומטיים אתן, והספורט הוא אולי אחד הגשרים היחידים בתקשורת בינינו לבינן.

נמסר לי שצפויה השתתפות של כ-2,000 ספורטאים, מתוכם כ-1,500 מחוץ-לארץ וכ-500 מהארץ. נוסף על כ-2,000 איש ואשה העוסקים בספורט להנאתם במקומות העבודה.

אני שמח שאירועי הספורט לא יתרכזו במקום אחד אלא יתקיימו באזורים שונים בארץ, מהגליל העליון ועד אילת.

ודאי שיש לברך את מארגני המשחקים ואת המשתתפים, והחג לא יהיה נחלתו של "הפועל" בלבד או של ההסתדרות בלבד, אלא של מדינת ישראל והעם כולו.

אני מבקש לומר מלים מספר בנושאים האחרים. יש בעיה, אדוני היושב-ראש, כאשר השר המשיב איננו חולק על דעתו של מציע ההצעה או מנמקה. גם אני סבור שיש לעשות דברים

הו"ר א' נחמיאס:

תורה לארזי סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות.

חברי הכנסת, על הברכה של יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות והברכה של שר החינוך והתרבות, נוסף את ברכת הבית לכנס ה"ג של "הפועל". אנחנו מאחלים למנוף של החינוך הגופני של ההסתדרות הכללית הצלחה וקיום מצוות "נפש כריאה בגוף בריא".

ז. הצעה לסדר-היום**הרפואה המשפחתית כמנוף לחיסול משבר הרפואה**

רפואת המשפחה הנעשית על-ידי רופא המשפחה, שעבר התמחות מקצועית בענף רפואה חשוב ומכטיח זה.

רופא המשפחה מתמסר כל כולו לאדם ולא לירע מקצועי מוגדר ולטכניקות רפואיות מיוחדות או לקבוצת מחלות מסוימת. הוא עומד הכן למציאת פתרון לכל בעיה רפואית של כל אדם חולה או בריא המצוי בתחום אחריותו, בכל גיל ומכל מין, בלא הבדל.

למעשה ברפואת המשפחה, האיש המטופל הוא המגדיר את הבעיה הלוותת עליו או המפרעה לו, כלי להגדיר מלכתחילה את זהות אלה שצריכים לטפל בו ספציפית. שכן לא תמיד דורש כאב בעין דווקא את טיפולו המקצועי של רופא עיניים. מספיק שתחילה יספר לרופא המשפחה על קיומו של אותו כאב כדי שהרופא יחליט כיצד והיכן ובידי מי יש להפקיד את הטיפול המקצועי בו.

בקיצור, רופא המשפחה מקבל על עצמו לטפל בפציינטים שלו, כשהם חולים או כשיש להם בעיה, אך לא כבעיות או במחלות במנותק מהאכסנאי שלהן, היינו האדם.

אפילו בישראל, שחושביה אזהבים כל כך להביא כל בעיה קטנה כגדולה בפני הרופא המומחה או צוות בית-החולים, יש ביקוש גדול לסוג כזה של רפואה, בתנאי שתהיה יעילה ותבוצע באורח דקדקני ומקצועי.

זאת וגם זאת, רופא המשפחה רואה בכל מגע שלו עם מטופליו הזדמנות לקדם גם נושאים כמו מניעה או חינוך לחיים בריאים, ולכן הוא יקדיש תשומת לב מיוחדת לגילוי מוקדם של מחלות גם אצל אנשים שאינם מתלוננים על הפרעות כלשהן. לקידום מועדוני בריאות לילדים, לנשים ולקשישים, לייעוץ בתחום תכנון המשפחה ועוד.

התנהגות רפואית כזאת עומדת בניגוד מוחלט למקובל היום בארץ, שבה פועלים שירותי המניעה ושירותי הריפוי כקהילה בנפרד וללא כל תיאום ביניהם, עובדה הגורמת לבזבוז משוער של כספים, כוח אדם, ציוד ומבנים, וזאת כלי להוכיח כלל את המלאכותיות הנובעת מסוג חלוקה כזה של שירותים, מנקודת המבט של טיפול רציונלי בחולה, בפציינט.

גישתו של רופא המשפחה לעבודה מתבססת על טיפול באוכלוסיית הסיכון הנמצאת בתחום אחריותו, היינו: מבחינתו חשוב הפציינט שלא עבר עדיין בדיקה של לחץ דם לא פחות מהפציינט שכבר עבר בדיקה כזאת. במלים אחרות, רופא המשפחה רואה את הדאגה לבריאותם התקינה של אלה מהפציינטים שלו שאינם באים לבקרו במרפאה כחובתו שלו.

רופא המשפחה מאומן ומתורגל כדי לגייס את כל המקורות של הקהילה לתועלתם של הפציינטים שלו. נקודה זו

אחר יש יותר מדי קבוצות ואולי הן תתאחדנה. ייתכן שיש יותר מדי ארגונים. זה איננו דבר שאפשר לכפות אותו. זה עניין וולונטרי. אלה הם ארגונים וולונטריים, "המכבייה", שמתכנסת אחת לארבע שנים, יש לה חשיבות גדולה. יש הרבה ספורטאים יהודים הבאים לארץ, והקשר אתם חשוב מאוד. אלה הם שני אירועים יפים ומרכזיים. אבל, אם לעשותם בנפרד או יחד, דבר זה נתון לגמרי לשיקול דעתם של הגופים. אני אינני מתכוון להתערב בעניין.

הו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, הצעה מס' 5521, בנושא: הרפואה המשפחתית כמנוף לחיסול משבר הרפואה. חבר הכנסת דב בן-מאיר, בבקשה.

דב בן-מאיר (המערך):

ארזי היושב-ראש, כנסת נכבדה, יורשה לי להוסיף משפט אחד בנושא הקודם: הספורטאים הבאים לשני הכינוסים הם ממקורות שונים לגמרי. חלק גדול מהספורטאים שבאים לכינוס "הפועל" באים מארגוני ספורט של פועלים ברחבי העולם. ואילו "המכבייה" מבוססת בדרך כלל על ספורטאים יהודים הבאים ממועדוני הספורט היהודיים בעולם. זוהי הערה נוספת על מה שאמר שר החינוך והתרבות.

ארזי היושב-ראש, גברתי שרת הבריאות, חברי הכנסת, אנו נוהגים להתייחס בכנסת לנושאים בערים ודוחקים, הניתכים עלינו בתסריטים מדי שבוע בשבוע. אולם אנו נוטים לשכוח. כי נושא שהפך דחוק ודוחק היום היווה רק אתמול בעיה מחעוררת, מבעבעת, שאילו טיפלנו בה כראוי בשעתה, לא היתה הופכת לבוערת היום. הוא הדין בבעיות הבעורות של המחר — אם ניתן להן תשומת-לב מזערית היום, אולי נמנע מכולנו הרבה סבל, הוצאה כספית וכושט פנים בעתיד.

הנה, זה לא כבר סיימנו עוד פרק עצוב במשבר הפרמנטי של מערכת הבריאות, אך כלי לדעת מתי יפרוך הנחשול הבא, היכן ובאיזו עוצמה. הכב נצל פסק-זמן זה כדי לתת את הדעת לפתרון אפשרי, אומנם לא כולל, אבל, לכל הדעות, מועיל ומשמעותי, של בעיות הרפואה הציבורית בארץ.

וכי ממה סובלת היום המערכת הרפואית הציבורית? היא סובלת: א. מכפילות בבוזנית של בתי-חולים ומתחנים רפואיים יקרים, שבחלקם מושבתים ובחלקם מנוצלים באורח חלקי; ב. מספציאליזציה מוגזמת של הרפואה, שעושה אותה ליקרה יותר, ומרפואה המטפלת בנושאים שאין היא צריכה לטפל, ובעיקר אינה רואה את המכלול האנושי של האדם שבו היא מטפלת; ג. מכישלונה של המרפאה השכונתית, אשר מנסה להיות חיקוי לרפואה המומחית, במקום לשמש כמערכת רפואית קהילתית ולדאוג למניעה ולחינוך רפואי לא פחות מאשר לריפוי; ד. מההתנפלות ההמונית של עם ישראל על בתי-החולים ועל הרופא המומחה כשל חוסר אמונתו במערכת האמבולטורית הקהילתית, ובשל אי-יעילותה וכישלונה של זו לענות על הבעיה האמיתית של הרפואה הישראלית, וכתוצאה מכך להפיתח של המערכות המומחיות והאשפוזיות ל"צוואר הבקבוק" של הרפואה הציבורית.

כך עומדת פירמידת הרפואה שלנו על קודקודה, ומה שיכול להחזיר ולהעמיד אותה על בסיסה הרחב והגורמלי הוא

ההתפתחות ברפואה והעלאת רמתה לממדים המעוררים התפעלות, הטכנולוגיה המתקדמת בתחום הרפואה והמכשור החדש — כל אלה עושים אותה למתוחכמת יותר ולבעלת יכולת להעלות את מחלות החיים, ואנחנו רואים היום שתחלת החיים של גברים היא בממוצע 73 שנים ושל נשים 75. כימינו אלה יש גם עלייה בשכיחות מחלות הזיקנה והמחלות הכרוניות, בגידול התחלואה, ובמיוחד בגידול מחלות מחמת אורח החיים המודרני, כמו: מחלות הלב, טרשת העורקים, הסרטן, חולי הדיאליזה ועכשיו מחלת האיידס, שעל הרפואה המודרנית להתמודד גם אתה, למצוא לה את התרופה המתאימה ולהדביר אותה.

המודעות של הציבור הרחב להתפתחות בתחומי הרפואה ודרישתו לקבל את הטיפול הטוב ביותר והמתקדם ביותר היא מגמה חיובית כלשעצמה. היא מדרבנת ומעודדת את פיתוח הרפואה, אבל היא גם גורמת להוצאות ולעלויות גבוהות.

כל הגורמים הללו מיקדו את תשומת הלב בבית-החולים וקבעו אותו כמרכז הכובד. ההוצאות לאשפוז הולכות וגדלות ומערכת האשפוז נושאת בחלק הגדול ביותר של ההוצאות, והיא הולכת ומתייקרת.

זה מחייב אותנו, וכל העולם המודרני התחיל לחשוב כך, להתחיל להעביר את נקודת הכובד מהמרכז, שהוא היום בית-החולים, לקהילה. זה מחייב אותנו לפתח את השירותים הקהילתיים ולהעמיד אותם על רמה כזאת, שהם לא רק ישמשו תחליף, אלא יקטינו את הצורך באשפוז מוגבר, כי הרבה מאוד טיפולים יכולים להינתן כמסגרת האמבולטורית, במסגרת הקהילה, והחולים לא יצטרכו להיות מאושפזים.

החלוצה של רפואת המשפחה היתה קופת-חולים, אשר מקיימת את הרפואה הראשונית בכ־1,250 מרפאות ברחבי הארץ, ביישוב המרוחק ביותר ובהתיישבות החדשה ביותר — שם נמצאת הרפואה הראשונית. היא היתה חייבת לחשוב כיצד לתת תשובה למקומות המרוחקים, שבהם שירות האשפוז ובית-החולים איננו נמצא.

מי שמבקר היום ברחבי הארץ, באזורים וביישובים שקיימת בהם רפואת המשפחה, יכול להיות מלא התפעלות מהשירותים הניתנים, הן מבחינת רמתם והן מבחינת היקפם. למי שמזדמן לחצור הייתי מציעה מאוד מאוד לבקר במרפאה המשולבת, המרפאה שאת הכיוון לה ואת היקפה נתן, יחד עם קופת-חולים, פרופסור פדה, שהיה מנכ"ל משרד הבריאות וכשנים האחרונות הוא מקדיש את מירב מרצו וזמנו לפיתוח הרפואה הקהילתית באזורים הללו, ובמיוחד כגליל.

הפעולה הזאת מחייבת השקעת משאבים והשקעת מחשבה גם בתחום החינוך — חינוכם של הרופאים אשר צריכים לבוא למרפאות הללו ולתת שם את השירות הזה. זאת אומרת, הרופא הזה צריך לדעת יותר מאשר רופא פנימי ורופא כללי בלבד. הוא צריך לדעת לפתור את הבעיות המתעוררות, כדי למנוע את שליחת החולה לבית-החולים.

בית-החולים על-שם סורוקה בנגב, שלידו הוקם בית-הספר לרפואה, היה החלוץ מבחינת הכשרת רופאי המשפחה. היום יש כ־600 רופאי משפחה אשר נמצאים במערכת בשלבים הראשונים של מומחיות ושל התמחות. זה נעשה בעיקר בעשור האחרון, שבו השקיעה קופת-חולים הכללית את מיטב מרצה בהכשרתם ובקליטתם של רופאי משפחה. כמחצית ממספר הרופאים הללו כבר מומחים ומוכרים על-ידי המועצה המדעית כרופאי משפחה. מ־300

חשובה במיוחד לטיפול הקהילתי בחולים הכרוניים, הן מהבחינה הגופנית והן מהבחינה הרוחנית, שכן, חולה כרוני הנשאר בקהילה ומטופל על-ידי המערכת הקהילתית, עלות אחזקתו תמיד קטנה יותר, וזוהי יותר מהטיפול במסודות לחולים כרוניים שהם יקרים בהרבה.

רופא המשפחה מספק לפצינטיים שלו שירות רפואי אנושי וחם לא רק בקליניקה שלו ובבתיים, אלא הוא משמש נציג ומי שלוחם בעבורם לפתרון בעיותיהם במסודות הקהילתיים והחורף-קהילתיים. כגון: בתי-ספר, מועדוני נוער, בתי-חרושת וכן בכל הנוגע לתהליך ולסדרי קבלתם לטיפולים מיוחדים הן בבתי-חולים או במרפאות מקצועיות והן אצל רופאים מומחים. הוא המסדיר להם את התור, הקובע את סוג הטיפול המקצועי ומפקח על תהליך הענקתו של הטיפול הזה, ועוד יותר מזה, הוא האחראי למעקב לאחר השלמת הטיפול.

עובדה זו חשובה לא רק לחולה המטופל בדרך כל כך אנושית, ולא רק לשם קבלת תמונה מלאה וכוללת על מצב החולה, משפחתו והסביבה שבה הוא חי, אלא היא גם חשובה מאוד כמוזילה במידה קיצונית את ההוצאה הלאומית על הרפואה, משום שהיא חוסכת עשרות טיפולים ובדיקות יקרות ומיותרות הנערכות לחולה המגיע לבית-החולים ללא הגדרה מוקדמת של בעיותיו וללא הנחיות של הרופא המטפל לגבי הכיוון שהוא מציע לטיפול הרפואי לאור ההיכרות הכוללת וארוכת השנים שלו עם החולה, סביבתו ובעיותיו.

עד כה התפתחה אצלנו רפואת המשפחה בעיקר באזורים הכפריים. באזורים אלה מוכיח רופא המשפחה את חיוניותו כעונה על צורכי הבריאות של הקהילה. מן הדין לאמץ שיטה זו גם במערכת העירונית שלנו. ניסיונות ראשונים ומוצלחים בתחום זה נעשים בחיפה, בבאר-שבע ובנוש-דן, ומן הדין לאמצעם אימוץ כולל ולקדם פתרון זול מבחינה לאומית ויעיל מבחינה רפואית.

על הכנסת לעודד את רעיון רפואת המשפחה, רעיון שהוררתו ולידתו כמסגרת קופת-החולים הכללית, ומשום כך אני מבקש להקדיש דיון מקיף ומלא לנושא זה במליאת הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת דב בן-מאיר, אני מזמין את שרת הכריאות לתת דברי תשובה. בבקשה, גברתי.

שרת הכריאות ש' ארבל-אלמולוני:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית ברצוני לברך את חבר הכנסת דב בן-מאיר על יוזמתו להעלות לדיון כנסת את הנושא של רפואת המשפחה. הפירוט שהוא נתן על חשיבותה של רפואת המשפחה ועל מקומה במסגרת שירותי הבריאות הניתנים ראוי לתשומת לב ולדיון מקיף במליאת הכנסת.

כבר בתחילת דברי אני אומרת, אדוני היושב-ראש, שאני מסכימה בהחלט לדיון בנושא הזה, כי אכן ראוי שהכנסת תתייחס אליו, וגם תגיש הצעות ותקבל החלטות.

כפי שאמר חבר הכנסת בן-מאיר, על מערכת הבריאות עובדים משברים קשים, והמשברים הללו מתמשכים שנים רבות. המצוקות התקציביות והקיצוצים שאנחנו עדים להם, לעומת הצרכים ההולכים וגדלים, מעמידים את הרפואה הציבורית במדינת ישראל — גם העולם המודרני מוטרד מההתפתחות הזאת — במצב המחייב אותה לחשוב על כיווני דרך חדשים ועל קביעת דפוסיים חדשים, ואלהים עליה לכוון את מרכז הכובד.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לגברתי שרת הבריות. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון, רשות להצעה אחרת.

דן תיכון (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

אני רוצה לומר כמה מלים לגברתי שרת הבריות. אנחנו עוסקים בנושא הזה מתחילתו של היום. מערכת הבריות שלנו חולה. המכנה שלה לקר, שמרני, והיא בקושי מתפקדת. אנחנו מטפלים בה טיפול משכרי — ממשבר למשבר אנחנו מנסים לפתור את המשבר. לפי דעתי, אין תכנון, אין חשיבה לטווח ארוך, הכול בבחינת חלטורה ומאבקים על התקציב. נגדיל לעשות כשאנחנו, חברי הכנסת, נאשר ביום שלישי הבא את תקציב משרד הבריות, כשאין הסכמה בין משרד האוצר למשרד הבריות כאשר לגדול התקציב.

אבל אנחנו בשלנו — איננו רוצים להתייחס לבעיות העיקריות, ואיננו מוכנים להתעמת עם הנושאים העיקריים. לכן, נכונו לנו משברים חדשים לבקרים. כל דיון במליאה לא יתרום מאומה. שכן אנחנו עדיין מצויים כאבו של דיון שהופסק לפני כשנה, בעת שהיה השר הקודם. הדיון הזה נערך במליאה, ותשובת השר עדיין לא ניתנה. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת דב בן-מאיר, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

דב בן-מאיר (המערך):
לא.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה, חבר הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הצעתו של חבר הכנסת דב בן-מאיר לוועדה, והשנייה — לקיים דיון במליאה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

היו"ר א' נחמיאס:
אולי, גברתי, תתני לי לנהל את הישיבה, עם כל הכבוד. היקר שאני רוחש לך?

אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות. זו מול זו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — מינוט
בעד ההצעה לכלול את
הנושא בסדר-היום — רוב
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה, ויחסיים אפוא דיון במליאה.

הנותרים, כ-120 נמצאים בשלב האחרון לקראת סיום התמחותם. היתר נמצאים בשלבים שונים של התמחות, הנעשית על חשבון תקציב קופת-חולים הכללית.

לכן, כשמדברים על תקציב קופת-חולים, והוא עומד להיות מאושר בימים אלה, בסכום של כמיליארד ו-600 מיליון שקל, לא ייתכן שלא להביא בחשבון את כל אותם דברים שקופת-חולים היתה היוזמת שלהם והיא היא שקידמה אותם, דחפה אותם, היתה גם היוזמת וגם המבצעת, למעשה, ללא סיוע של המדינה בתחומים האלה.

היום בית-הספר לרפואה כבאר-שבע איננו היחיד שמכשיר רופאי משפחה. הצטרפו אליו בתי-ספר לרפואה אחרים. רק לפני יומיים, כשהייתי ב"הרסה", שמעתי את הדברים הללו מדקן הפקולטה לרפואה בירושלים. היום ניתנת במסגרת בתי-הספר וגם מחוצה להם יותר ויותר הכוונה לרפואת המשפחה ולחינוך לרפואה.

בכל מחוז של קופת-חולים הוקמו ונבנו מוקדים מספר להגשת שירותי בריאות במתכונת רפואת המשפחה. מוקדים אלה מהווים שירות לתפארת למבוטחים הקשורים אליהם. אולם יותר מכך הם גורם המקרין רמה, ידע וכיטחון רפואי לשאר המחוז. זהו המרכז, זה המוקד, והוא מקרין גם על השאר.

אומנם ציינתי רק את המרפאה בחצור, אבל אני יכולה למנות עוד מרפאות מהסוג הזה: מרפאת "הנוטריס" ברעננה, מרפאת יד-אליהו בחל-אביב, מרפאת רמת-אביב ב', מרפאת רוממה בחיפה, מרפאת בית-שאן בעמק ומרפאת י"א מצדה כבאר-שבע. בכל המקומות הללו אכן רפואת המשפחה מפותחת, ומסביבה ניתנים למעשה שירותים שעדיין אינם קיימים במקומות אחרים.

אנחנו חייבים לשאוף להעמיק ולהרחיב אותם שירותים הניתנים במסגרת רפואת המשפחה. הזכיר כאן חבר הכנסת דב בן-מאיר את נושא הזיקנה והמחלות הכרוניות. חולים אלה חופסים הרבה מאוד מקומות בבתי-החולים בגלל הצורך באשפוזים רבים. אם במסגרת רפואת המשפחה נפתח את הנושא של איתור האוכלוסייה הזאת, אם יהיה מעקב אחרי בדיקות שגורות, כגון: לחץ דם, סכרת ומחלות אחרות שסובל מהן החולה הכרוני — נשמור לא רק על רמת בריאותו ויציבותה, אלא נמנע הרבה מאוד תחלואה אשר יכולה להיות מנת חלקה של האוכלוסייה הזאת ואשר גורמת לצורך באשפוז בבתי-החולים.

אדוני היושב-ראש, אני בעד קיום דיון בכנסת בנושא הזה. אנחנו רוצים לראות ברואת המשפחה אדם המרכז את ענייני בריאותו של היחיד ושל המשפחה. את המכלול הזה של ענייני הטיפול הרפואי, המונע והקורטיבי, בכל קצות המערכת, אנחנו רוצים לשלב כדי להביא לא רק להתייעלות ולחיטכון, אלא גם לרווחתו של הפרט הזקוק לא אחת לשירותים הללו.

אני חוזרת ומברכת את חבר הכנסת דב בן-מאיר על שהעלה את הנושא. שהוא מן הנושאים שאנחנו חייבים לתת עליהם את הדעת וגם ללמוד מהדיון שיתקיים בהם. תודה רבה.

ח. הצעת חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (הכנסות בני הזוג), התשמ"ז — 1986*

(הצעת חברת הכנסת ח' גרוסמן)

מבחינה מינהלית, פתיחת חיקים והחלפתם של הישנים כרוכות בכסף רב ובמשאבי כוח אדם, שאינם היום בנמצא.

לכן אני מציע, לעת הזאת, להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לאדוני סגן שר האוצר, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (הכנסות בני זוג), התשמ"ז — 1986, בקריאה טרומית. לפנינו שתי הצעות. הצעה אחת היא להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה — כך, גברתי, חברת הכנסת גרוסמן? ההצעה שלך עומדת בינתיים?

חייקה גרוסמן (מפ"ס):
כן.

היו"ר א' נחמיאס:

וההצעה שנייה — להסיר הצעת החוק מסדר-היום. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

ה צ כ ה

בעד ההצעה להעביר הצעת החוק

לוועדת העבודה והרווחה — רוב

בעד ההצעה להסיר את

הצעת החוק מסדר-היום — מיעוט

ההצעה להעביר את הצעת החוק לחיקון

פקודת מס הכנסה (הכנסות בני הזוג),

התשמ"ז — 1986, לדין מוקדם בוועדת

העבודה והרווחה נחקלה.

ט. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

העבודה והרווחה, בת שמונה חברים — ארבעה מכל ועדה — בראשות חבר ועדת העבודה והרווחה, תרון ב"דוח הוועדה הבין-משרדית לבדיקת 'הקבוצות החדשות' (כתות), מאת חברות הכנסת מרים גלוריה-עסה ועדנה סולודר.

ג. ועדה משותפת של ועדת הפנים ואיכות הסביבה ועדת העבודה והרווחה, בת שישה חברים — שלושה מכל ועדה — בראשות חבר ועדת הפנים, תרון בנושא "השימוש הגובר כסמים מסוכנים". זו היתה הצעה של חברי הכנסת מיכאל איתן, עדנה סולודר ויצחק פרץ. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת שבח וייס.

י. הצעות לסדר-היום

המצב בבתי-הדין לעבודה

חייקה גרוסמן (מפ"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נועקנו לנושא כאוב מאוד, ושמו בתי-הדין לעבודה. בתי-הדין לעבודה הוקמו כדי לפתור סכסוכי עבודה, הפורצים מדי פעם במסגרת ההסכמים

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תט"ז, הצעת חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (הכנסות בני הזוג), התשמ"ז — 1986, מאת חברת הכנסת חייקה גרוסמן. דברי תשובה יביא סגן שר האוצר, בבקשה, אדוני.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעות בנושא זה הועלו פעמים מספר — עלידי חברת הכנסת שרה דורון וכן עלידי חברות כנסת אחרות, והפעם עלידי חברת הכנסת גרוסמן. נטייתי אני, כמו נטיית כולנו, היתה להכיר בצורך הזה. אבל הנזק שעלול להיגרם בעניין המטריאלי גדול כל כך, התוצאה הפיסקלית עלולה להיות קשה כל כך ופוגעת כל כך, שעם כל הודותי עם הגישה העקרונית ועם ההצעה והחשיבות ההצהרתית שלה, אין לי ברירה אלא להסתייג מהצעה זו, לפחות בעת הזאת.

מבחינת רשויות המס עלול הדבר לגרום הן לבעיות מהותיות קשות והן לבעיות פורמליות שידרשו משאבים כספיים גדולים. מבחינה מהותית — ואני מבקש את חשימת לבם של חברי הכנסת — אנו מעוניינים להגיע למספר מזהה אחד במשק, במרשם התושבים, במס הכנסה, במע"מ, בכניסים, בחברת החשמל ובמקומות אחרים; וכל זה כדי להגיע לרשת משלמי מס מלאה ולאפשרות של שלטונות המס להשוות בין רשתות שונות המנהלות במחשב ולהגביר את המלחמה בהון השחור ובהעלמת הכנסות.

פתיחת חיק במס הכנסה פעם אחת על שם הבעל ופעם נוספת על שם האשה תשבש את המערכת, מסיכות של חוסר עקביות, ותמנע כל אפשרות של הנהגת מספר מזהה אחד. אילו מלכתחילה היו כל החיקים נפתחים על שם האשה, היתה מבחינתנו כעיה דומה.

היו"ר א' נחמיאס:

הודעה בשם ועדת הכנסת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (בשם ועדת הכנסת):

חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מבקש למסור לנכנסת את ההודעה הבאה:

ועדת הכנסת קבעה את הוועדה שתדון בהצעות לסדר-היום כדלהלן:

א. ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעה לסדר-היום בנושא "המצב באוריעקיבא", הצעתו של חבר הכנסת יעקב ז'אק אמיר.

ב. ועדה משותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת

היו"ר א' נחמיאס:

אנו עוברים לסעיף הבא — הצעות לסדר-היום מס' 5481, 5486 ו-5507, בנושא: המצב בבתי-הדין לעבודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת חייקה גרוסמן, בבקשה.

* "דברי הכנסת", חוב' כ', עמ' 2134; נספחות.

על הממשלה להגיש הצעה לתיקון החוק בנוגע להתיישנות של השנים שמעבר לשנתיים. הייתי מבקרת שהממשלה תזום חוק לתיקון העוול הזה, כי הוא מביא לגול. אני מבקרת שהממשלה תזום זאת, כי בידוע לכם, להצעה של הממשלה יש הרבה יותר סיכוי. היא אינה צריכה לעבור את כל המכשולים שאנחנו צריכים לעבור כשאנחנו מביאים הצעות חוק פרטיות, ותהייה הצודקת ביותר. אם הממשלה לא תעשה זאת, אני אזור הצעה לתיקון החוק, כדי לשים קץ לגול. הסחבת והגזל נוגעים להמוני אנשים, וכנסת אנחנו חייבים לתת על כך את דעתנו ולשנות את המצב הקיים.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחברת הכנסת חייקה גרוסמן. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, כאותו נושא.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מי משיב בשם הממשלה?

שבח וייס (המערך):

אני.

הי"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת תיכון, יואל נא כבודו להבין שהממשלה אינה חייבת להשיב ואפילו אינה חייבת להיות נוכחת. מה כי חלין עלי, והרי אדוני הוא בעל ניסיון בשבחו כאן, הוא יודע שאין תמיד נוכחות מטעם הממשלה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אבל חבר הכנסת שבח וייס מתנרב להשיב בשם הממשלה.

הי"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שבח וייס אינו יכול להתגרב להשיב בשם הממשלה. הוא יכול להציע הצעה אחרת, שונה מהצעתו של הנוואם.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, ננסת נכבדה, אני מבין שיש הסכמה שהנושא הזה של המצב בתי-הדין לעבודה יועבר לוועדה, ושמ נוכל להתמודד עם ההצעה בצורה מעשית ויערירית. לא הייתי רוצה להיכנס כאן להרצאה מפורטת על הפרובלמטיקה של בתי-הדין לעבודה, שהוקם במטרה לייכל ולקצר את הדיונים בענייניהם של אנשים, כדי שאלה יוכלו למצות את זכותם במהירות, כאשר מערכת בתי-המשפט הרגילה אינה יכולה לתת להם את השירות. אנחנו רואים שהקימו מערכת, והיא נדבקה מייד בכל התחלואים של המערכת הכללית של בתי-המשפט. אני אומר תחלואים לא מפני שיש שם שופטים רעים או שהצדק שם מעוות, אלא מפני שהמערכת המינהלית היא כזאת שהם פשוט אינם יכולים לעמוד בלחץ ולהתמודד עם הבעיות. מי שחשב לפני שנים, כאשר הקימו את בתי-הדין לעבודה, שבאמצעותם ימצאו פתרון לבעיה הזאת, מוצא את עצמו מאוכזב לחלוטין. אני לא, מפני שחיותי זאת מראש. אני זוכר שהופעתי כאן — עוד לא הייתי חבר הכנסת — וטענתי בוועדה המתאימה, שאני מזהיר מפני מערכת נוספת של סחבת.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר כאן הערה אחת. יש גם צורך בתיקון החוק לגבי ההערכה בדבר גובה הפיצוי שאדם נפגע צריך לקבל, מפני שכל שהזמן עובר, הוא מקבל פחות מהמגיע לו. יש פה עוול גורא מכל בחינה, ואין לזה שום הצדקה. העוול הוא כזה, שכל פיגור בתשלום גורם רווח למדינה. לא שהממשלה או המדינה רוצות כזה, זה דבר שאסור להסכים לו, ואנחנו צריכים לתקן זאת. חבל שעד היום לא

הקיבוציים; ואף למטרה חשובה יותר — להגן על היחיד ולסייע לו לממש זכויותיו במערכת הביטחון הסוציאלית או בעבודה, בעיקר כאשר קורה לו אסון והוא צריך לקבל כמהירות את הפיצוי המגיע לו, כמו במקרים של מחלה פתאומית קשה, פציעה, נכות, מוות פתאומי, וכן הלאה.

לרוע המזל, הפכו במשך השנים בתי-הדין לעבודה למלכודת לאוכלוסייה הפונה אליהם. במקום שיפוט מהיר ומענה מהיר, יש סחבת. תיקים מונחים ומעלים אבק, וכאשר סוף סוף, לפעמים כעבור שנים, זוכה הפונה במשפט, הוא מקבל פרוטות עלובות.

אין קרה הדבר הזה? בתי-הדין לעבודה הפכו להיות הבן החורג של המערכת השיפוטית. נוסף על כך יש חוק שחוקק בכנסת הקודמת, הגורם לגול מאשים שזקוקים לעזרה מהירה מהביטוח הלאומי או ממערכת סוציאלית אחרת.

אם כן, מדוע יש סחבת? משום שאין די שופטים. התקנים לא מאוישים במלואם, ומעל לכול — המערכת פשוט אינה עובדת כפי שצריך. היא זקוקה ברחיפות לריאורגניזציה. מספר התביעות עלה — גם זו סיבה לסחבת. בתי-הדין לעבודה הצליחו אולי לעורר את מודעות הציבור לזכויות ואת ההכרה ביכולת מימוש זכויותיו, אך קצב כיור התיקים יור.

הכישלון הזה אינו מחריב המציאות, כי למעשה בתי-הדין לעבודה יכולים למלא תפקיד ראשון במעלה בכל מקרה של הלנת שכר, של תאונה, של מוות פתאומי, של היפלטות מעבודה בגלל פציעה, של אלמנות. אבל אין זה כך, ולפעמים ההתדיינות נמשכת שנתיים, חמש שנים. יש חוק האומר שאם האדם זוכה ומגיע לו הפיצוי, הוא מקבל, לפי החוק הדרקוני הזה, את הפיצוי המלא רק כעבור השנתיים האחרונות. אם הוא מתדיין חמש שנים, אז כעבור שלוש השנים הוא מקבל לפי הערך הנומינלי. לדוגמה, אם לפני חמש שנים הגיעו לו 10,000 שקלים או 100 שקלים, יימחקו האפסים והוא יקבל שקלים חדשים בלי הצמדה ובלי רכיבית; הוא יקבל פרוטות עלובות.

ובכן, האנשים הנפגעים, הנמצאים באמת במצב קריטי וזקוקים לעזרה ברחיפות, פונים לבית-הדין לעבודה כאשר אינם מסתדרים עם הביטוח הלאומי, מסיבות של ביורוקרטיה וסחבת בוועדות רפואיות וערעורים. הם פונים לבית-המשפט המהיר, ובית-המשפט המהיר הופך בשבילם למלכודת.

בשנה שעברה נדונו בירושלים 5,000 תיקים של הלנת שכר, 7,000 של סכסוכים בין עובד למעביד. זה הרבה מאוד. מה שקורה הוא, שהפניות מונחות כאבן שאין לה הופכת כמעט שנתיים, עד שנקבע מועד לכיור הראשון. אחר כך, מהכיור הראשון עד לפסק-הדין, עובר זמן רב מאוד, הכרוך במריטה עצבים גדולה.

לעתים יש גם צורך בעורך-דין. בא אלי עורך-דין המופיע בפני בתי-הדין לעבודה ואמר לי, שלדעתו, ברוב המקרים אין צורך בעורך-דין. אבל הסחבת גורמת לכך שדווקא אנשים שנמצאים במצוקה פונים לעורך-דין, כי הם אינם יכולים לחכות ואינם יכולים לעמוד מול המכונה המעוותת הזאת. ואיני מאשימה את השופטים.

אני חושבת שזאת פינה אפלה בחיינו. היא נוגעת בכעיה אנושית, ולעולם אין לרעת מי ידקק לעזרה בנושא זה. הגיע הזמן שינאודרג את הנושא ונבדוק אותו משתי בחינות: גם מבחינת הריאורגניזציה והאויש, ואולי גם מבחינת המקום שבו מתדיינים — שלא יהיה בידין, כמו בחיפה — ושנית, מבחינת החוק. יש לשנות את החוק.

לחברה הישראלית. היתה אז תחושה שמערכת בתי-הדין לעבודה תאפשר יתר דאגה לבעיות המשפטיות של יחסי העובדים והעבודה בישראל. אלא שהמציאות הוכיחה עד כמה תמימים היוו כולנו.

מערכת שנועדה לעזור לציבור העובדים הפכה למטרד מכאיב לציבור כולו. מקור לייאוש של רבים, וכיניהם אומללים. שהשלו את עצמם — אנחנו השלינו אותם. למעשה — שאם יפנו לבתי-הדין לעבודה, יקבלו שם את המגיע להם. אלא שבהעדר תנאים הולמים, שאפשרו לבתי-הדין לעבודה למלא את ייעודם. את תפקידם, הם הפכו למרכז של אכזבה, מכאוב וייאוש.

בשנים האחרונות חשתי כאילו כל המערכת המשפטית בישראל מתחמסת לבתי-הדין לעבודה כאל בניס חורגים ברשת של מערכת המשפט בישראל, ומשרד המשפטים אף הרשה לעצמו להתעלם מאותה מצוקה, שדברו עליה חברי הכנסת גרוסמן וירשובסקי. ואם אנחנו לא עוררנו את הדבר, מדוע היה משרד המשפטים עיוור והתעלם מהמערכת הזאת?

הנה כמה דוגמאות מזעזעות מהמציאות: בבתי-הדין לעבודה בארץ יש 20 תקנים לשופטים. למעשה מאוישים רק 18.

בית-הדין לעבודה בחיפה מונה רק שלושה שופטים. במשך השנים הצטברו בחיפה 5,000 תיקים, ואיש אינו יודע מתי הם יגיעו לשמיעה. איש עדיין לא קבע למתדיינים תור לשמיעה ולדיון. הנורא בדבר הוא, שבין התיקים האלה יש תיקים שנועדו מטבעם להגיע לדיון דחוף, דוגמת עררים על החלטות ועדות רפואיות של המוסד לביטוח לאומי.

גרוע במיוחד מצבם של 1,500 תיקים הנוגעים לאנשים במצוקה נוראה, שהגורל פגע בהם. תיקים של תאונות עבודה, שאפילו לא קבעו להם תור לדיון, בגלל הצטברות תיקים ומחסור בכוח אדם, שופטים, וכל מה שקשור בכך. הגיעו הרברים לידי כך שאי-אפשר אפילו לקבוע תור לתיקים האלה של תאונות עבודה וגם לא לתיקים הנוגעים לעררים על החלטות ועדות רפואיות.

ציבור הנוזקים לעזרת בית-הדין בחיפה נשאר חסר אונים, בלי שמישהו יוכל לעזור לו ולהגיד לו מתי יעלו התיקים לדיון. ההערכה היא, חברי הכנסת, ששופט יעיל יכול לסיים בשנת שיפוט כ-200 עד 300 תיקים; לא יותר. על כל פנים, מ-400 נעשה חשבון: נניח שהצטברו 5,000 תיקים. איך יוכל בית-הדין לעבודה בחיפה להשיג את הפיגור של 5,000 תיקים, כשהוא צריך לעסוק גם בתיקים שוטפים? אנחנו מעריכים, בהתבסס על דברי יודעי דבר, שאם יוסיפו שלושה שופטים לטפל בתיקים שהצטברו, יצטרכו לשנים רבות, בעוד האנשים האומללים עומדים ומחכים.

אחד הדברים המזעזעים הוא, ש-40% מהתיקים עוסקים בתביעות נגד המוסד לביטוח לאומי. הדבר המדהים, שימו לב, חברי הכנסת: אתם יודעים כוונתו שבבית-משפט השלום, לדוגמה, כאשר יש סכסוך בין הצדדים — גם בנושאים של נזיקין — יוזם בית-המשפט, ברמז, פשרה. כתוצאה מן הפשרה בין הצדדים, נמשך העניין חודשים אחדים, במקום שיארך שנתיים, מקבלים פסק-דין והצדדים — ברוב המקרים — מרוצים. לעומת זאת, ניתנה כנראה ההוראה עלי-ידו הנהלת הביטוח הלאומי למחלקה המשפטית, המייצגת את התביעות נגד הביטוח הלאומי, שלא להסכים לשום פשרה אלא לנהל משפט עד הסוף. לנהל משפט נגד מי? נגד האומללים, שבאים

נמצאו אנשים שיעלו את הכעיה. אני בעצמי פניתי כעבר בעניין זה למשרד האוצר, אך הדבר לא נסתיע בידי.

אני רוצה להוסיף ולומר דבר כללי, אדוני היושב-ראש. אני חושב שכל חברי הכנסת, ללא יוצא מן הכלל, ואיני אומר זאת כמצוות אנשים מלומדה, רגישים מאוד לנושא ההגנה על החלש, המסכן, המוכה, הפגוע, ועם זאת, בעיה זו אינה באה על פתרונה. אני חושב שכל אימת שה"לוכי" של הנכים נפגש כאן, באים חברי הכנסת ומשתדלים לעזור, והם עושים זאת בכל הכנות, אבל המערכת שאנחנו הקמנו היא כזאת, שכל שאדם יותר מוכה, חלש ונפגע, המנגנון יותר קשה כלפיו. הסיטואציה היא, שאם אדם רוצה לממש את המגיע לו כחוק וכדין, לא רק בכסף, הוא אינו יכול לעשות זאת בדרך הקלה. הוא צריך לחכות שנים, והוא צריך לקבל את זה בתנאים קשים. זה אינו נוגע רק לענייני בתי-הדין לעבודה, אלא גם לאסירים בבתי-הסוהר, גם לטעוני טיפוח, ולכל אלה שהחברה רואה בהם אנשים חלשים ומכניה שהיא צריכה לעזור להם ולסעוד אותם. אבל, כשהדבר מגיע למנגנונים, הם, משום-מה, מקשים ואינם מקילים. אינם מוכנים לבוא לקראת החלש והמסכן.

אני חושב שיש פה בעיה החורגת מעבר למצב הכללי של בתי-הדין לעבודה, כפי שהטלוויזיה הציגה אותו לפני שבועיים או שלושה שבועות, ואני חושב שאנחנו חייבים פעם אחת להתמודד עם הבעיה הזאת.

המנגנון הזה קיים כדי לעזור לתרגם את הרצון הקולקטיבי שלנו לקדם את הארזה ולא ליצור בו מריבות נוספת וקשיים נוספים. אני חושב שגם כזה צריך לדון.

לסים אני מוכרח לציין דבר אחד, אדוני היושב-ראש. אני חש צורך — וכמוני אולי גם חברי — להכות על חטא. אני יודע שהמצב בבתי-הדין לעבודה לא טוב. אני יודע שכית-הדין לעבודה פועל כתנאים קשים — ראינו זאת בחיפה — ויש קשיים, ותורים, וסחבת, ותיקים וכל האווירה, וחוסר התקווה של האנשים שצריכים לבוא כשערי בתי-הדין הזה. אבל, כל זמן שלא באה אותה כתבה בליל שבת, לא התעוררנו לפעולה. אני בא כאן בטענות אל עצמי. אני בטוח שחברי, שהגיעו את ההצעה, ערים לכל הנושא הזה לא פחות ממני, ואולי הרבה יותר, אבל לא ראינו את ההצעה הזאת בשנים האחרונות. אני לא יודע — האם לבנו נעשה גם? האם התרגלנו כל כך לזה שהמערכת קשה כל כך והחיים במדינת ישראל קשים כל כך, עד שהתחלנו להשלים עם זה? איני יודע. על כל פנים, צר לי שהייתי צריך להעלות את זה, צר לי כלפי עצמי. כעניין זה אני מרגיש כאדם שלא עמד במבחן התפקידים שלו כחבר כנסת, כיוון שלא ידעתי להעלות את זה לפני שהעלו זאת בטלוויזיה או בכלי התקשורת האחרים, שבדרך כלל אנחנו אוהבים כל כך לבקר אותם.

אנחנו צריכים לזכור כעת עד כמה עוזר, לפעמים, גם לציבור הרחב השירות הזה שעושה התקשורת.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת מרדכי ירשובסקי. ובאותו נושא — חבר הכנסת אמנון לין. בבקשה.

אמנון לין (המעצר):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגה לפנינו דוגמה כיצד הפך מעשה טוב שלנו לצרה גדולה לציבור הרחב, כאשר הקימה הכנסת בשנת 1969 רשת בתי-הדין לעבודה, הדגישו בדבריהם כל חברי הכנסת שחייבו את המעשה הזה, את החוק, שהכנסת עושה צעד חקיקתי חשוב כדי לעזור

יש לנו בישראל שופטים ומערכת משפט שאנחנו יכולים להפאיר בהם. אינני יודע אם יש ארצות רבות בהןבל שמערכת הצדק והמשפט שלהן יכולה להשתוות לזו שלנו.

אולם, רבותי חברי הכנסת, לעתים מגיע הצדק ונעשה באיחור רב מאוד, ואז אנו נמצאים במצב שבו מערכת המשפט טובה, אבל הצדק בא באיחור, ואינו מפצה על העוול.

לגבי בתי-הדין לעבודה, אנו חייבים לחפש דרך שונה וחדשה, עלינו לעשות מהפך. יש לבטל את מערכת בתי-הדין לעבודה כפי שהם פועלים כיום ולאפשר להם לפעול במתכונת של בתי-משפט רגילים. כחלק מהם, כאשר מדובר בעניינים דחופים, במשכורות ובהלנת שכר, יש לאפשר להם לפעול במתכונת של בתי-משפט לחביעות קטנות, כלומר התובעים מופיעים שם ללא עורכי-דין. בדרך כלל, אדם התובע משכורת של חודש, שלא שולמה לו, אין ידו משגת לשכור לעצמו עורך-דין, ואילו למעביד יש עורך-דין קבוע, המקבל תשלום חודשי. איך יוכל אותו תובע קטן להשיג את הצדק?

נוסף על כך, בתי-המשפט האלה צריכים לעבוד במשמרות על-מנת שהאדם שלא קיבל את משכורתו, האדם ששכרו הולך, יקבל את מה שמגיע לו ככל האפשר בהקדם. לעתים קרובות מגיעים אנשים כאלה עד פת לחם, ואין להם מה להאכיל את ילדיהם. אם נסתפק בשיטות ובסממאות שאבד עליהן כלת, עצמחו כאילו, או לא כאילו, למען רוחות העובד ומתוך דאגה לעובד, נגרום נזק רב לעובד, ולכן עלינו להגיע לשיטות חדשות.

גבירותי ורבותי, בעבר היה פרק זמן שבו פעלו בתי-המשפט כנצרת מהר מאוד. היו שם פחות תיקים, והמשפטים היו מסיימים בתוך זמן קצר. היום יש כבר "פקקים" גם בנצרת. אביא דוגמה: חברי הכנסת אמנון לין, שהוא גם עורך-דין מקצועי ובעל ניסיון, קבע כי שופט יכול לסיים בתוך שנה 300 עד מקסימום 400 תיקים, וזה באמת הרבה מאוד. והנה, בנצרת יושב שופט תעבורה, שמו משה שמאי, והוא שופט נייד ופועל בכל האזור: בצפת, בקריית-שמונה, בטבריה ובנצרת. הוא עובד שישה ימים בשבוע במקום חמישה, ובשנה שהחלה ב-1 בינואר 1986 הוא סיים 1,841 תיקים, וזה נוסף על בקשות מסוגים שונים שלא נכללו במחשב. הרי אומר, הוא גמר שמונה תיקי דיון ליום, פי ארבעה או חמישה ממה שציין חבר הכנסת אמנון לין. עבודת פרך ממש. למרות כל זאת הוא לא יכול היה להגיע לחיסול כל הפיגורים. מרדע? כי מאחר שבתל-אביב היו צריכות לעבוד ארבע-חמש שנים עד לשמיעת תיק שהוגש, ובנצרת רק שנה אחת, מה עשו עורכי הדין מתל-אביב? הם הגישו את התביעות בנצרת. אולם, היום המצב השתנה גם שם, וכל מדינת ישראל "סתומה", אם אפשר לומר כך, מבחינת מספר התיקים ויכולת עשיית הצדק.

חברי הכנסת, אנו חייבים להתמקד בראש וכראשונה בבתי-הדין לעבודה. כל בתי-משפט חייב לעשות צדק, ומהר. אבל כאשר מדובר בפת לחם או במשכורת חודשית של עובד, האם יעלה על הדעת שאדם כזה יחכה חודשים רבים? לכולנו ידועים בוודאי מקרים אישיים. גם לי ידועים מקרים כאלה. צר לי לציין, וזה כואב מאוד, שבכמה מקרים הידועים לי, עד שהוצא פסק-הדין בנושא הלנת שכר של עובד, כבר לא היה העובד הזה בין החיים. לעתים אי-אפשר להוציא פסק-דין, כי אין מי שימסור עדות.

יכול להיות שאני מעורר בדברי את רוגזם של האנשים שעמדו ליד העריסה של כל שיטת בתי-הדין לעבודה שלנו.

ומבקשים ערעור על פיצויים, על החלטות ועדות רפואיות; לא להסכים לשום פשרה, ובמשך שנים, זה לא בשנה או בשנתיים האחרונות. וכך נוצר מצב שאם מתדיינים עד הסוף, מצטברים תיקים, והאומללים מחכים.

צריך עוד לעניין אתכם, חברי הכנסת, שבמקרה שאדם אומלל הגיש תביעת ערעור על פיצויים בשיעור כזה או אחר. בעוד כמה שנים, כשהוא יזכה בדין, הוא יקבל את הכסף לפי ערך השקל כפי שהיה ביום הגשת התביעה, כלומר, את הערך ההיסטורי של השקל לפי התביעה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):
רק אם זה מעבר לשנתיים.

אמנון לין (המערך):
רק אם זה מעבר לשנתיים. אבל מאחר שזה תמיד יהיה מעבר לשנתיים, כלומר, שהוא יגיע בעוד חמש שנים לדיון, הוא יקבל — לפי חישוב שעשיתי — לא יותר מ-7% מערך התביעה שלו. ואני קובע, חברי הכנסת: אין פה רק עניין של עיני דין. לצערי זהו שורש ששודרת המדינה את אומלליה. על-ידי חוק של הכנסת.

ואני קובע, חברי הכנסת, ואני זועק מעל הבמה הזאת ואני שואל אם משרד המשפטים יתפנה לדון בעניין הזה. רציתי מאוד לראות את שר המשפטים כאן, שומע את הדיון הזה.

שבח וייס (המערך):
הוא לא בארץ.

אמנון לין (המערך):
אני בכלל לא מבין מדוע, כשמכירים שאלה מסוג זה, לא בא נציג של משרד המשפטים לענות לנו.

שבח וייס (המערך):
שר המשפטים לא בארץ. מחצית הממשלה בחוץ-לארץ, מחצית הממשלה מנוטרלת.

אמנון לין (המערך):
הוא לא בארץ — אני מצטער מאוד, ובינתיים האנשים מחכים לכן שיקבעו להם חור.

אני קובע שהכנסת צריכה לעסוק בנושא הזה, כי אין מגוס: אם אנחנו לא נדון בעניין הזה, אינני יודע איך נעזור לאומללים.

ההצעות שלי: אני מציע שהכנסת, בדיון על תקציב המדינה, תעשה מעשה יוצא דופן ותחליט על הגדלת התקנים במערכת בתי-הדין לעבודה, לפחות עוד כעשרה שופטים: קודם כול, לצורכי הפעולות השוטפות, לצורך סגירת הפערים ופתרון של 5,000 תיקים רק בחיפה, ואינני יודע כמה כחל-אביב. שנית, הכנסת תדון באפשרות של הגדלת תקנים באופן סדיר, אבל יותר מזה — הכנסת צריכה להזמין את הנהלת הביטוח הלאומי ולברר אם אומנם ניתנה הנחיה כזאת למחלקת המשפטית.

אני רוצה להציע לכנסת, שאנחנו נדון בנושא זה במליאה. אבל אם תועלה כאן הצעה להעביר לדיון בוועדת העבודה והרווחה, אני מציע שנערוך דיון יסודי על כל המערכת המשפטית של בתי-הדין לעבודה, תורה רבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כשאני מדבר על בתי-המשפט בישראל, אני עושה זאת בכל הכבוד וההערכה.

אכל החיים חזקים יותר מאידיאולוגיה, ועלינו לאזור אומץ ולשנות את השיטה. תודה רבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה לחבר הכנסת דב שילנסקי. אני רוצה רק להעיר לך, כי האידיאולוגיה נועדה לנתב את החיים.

דב שילנסקי (הליכוד):

כן, אני מסכים, אבל יש שינויים בחיים, הם אינם עומדים במקום אחד.

היו"ר ד' בן-מאיר:

רשות להצעה אחרת, לחבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להעביר אחת מארבע ההצעות, מבחינתי את כל הארבע, לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

התמונה שהוצגה לפנינו בטלוויזיה, התמונה שאנחנו עדים לה פה ושם כאשר אנחנו נקלעים לסביבה של בתי-הדין, הרברים שאמרו כאן חברי הכנסת שהשתתפו בדיון, כל אלה מצביעים על מצב שלפחות בתחום חוקי העבודה הנדונים בבתי-הדין לעבודה — יש דין אבל אין דין, או יש דין ויש דין אבל כמובנים מעשים אין בבתי-הדין.

הפרוצדורה שנועדה במקרים אלה לקצר תהליכים, לפי דבריו של חבר הכנסת דב שילנסקי, לעתים מקצרת את החיים. הפרוצדורה מתנהלת בדרך כלל על-פי המסורת המשפטית שלנו, הנשענת במקרה זה על המסורת המשפטית האנגלית ועל המסורת היהודית. הפרוצדורה היא המגנה-כרטא של הנאשם. במקרה זה הפרוצדורה היתה אמורה להיות המגנה-כרטא של התובע, שאדם התובע דבר יסודי ובסיסי, את זכויותי הבסיסיות כעובד, יקבל את המגיע לו.

לכן, נדמה לי שהנושא כל כך חשוב ודורש טיפול כל כך מפורט, עד שהמקום המתאים לטיפול בו הוא ועדה פרלמנטרית, במקרה זה ועדת העבודה והרווחה.

אני רוצה לקוות, שבעקבות הדיון הזה ובעקבות הדברים שהושמעו כאן על דעת כל חלקי הבית, כמו גם בעקבות הלחץ הציבורי, נעשה מעשה חשוב בעניין זה ומהר ככל האפשר נאפשר לאנשים עובדים, אנשי עמל, לזכות בטיפול צודק, מהיר ואפקטיבי ביותר. אני מקווה שאכן תסכימו להעביר את ההצעות לוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. חברי הכנסת, יש לנו כאן בעיה, והבעיה היא שחבר כנסת אינו יכול להציע להעביר ארבע הצעות לוועדה.

שבח וייס (המערך):

אני יכול לחזור על הנאום שלי עוד שלוש פעמים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אם כך הדבר, אם הוא יכול, אשאל כל אחד מהמזעירים אם הוא מוכן להעביר את הצעתו לוועדה. תודה רבה, חבר הכנסת שבח וייס. חברת הכנסת חייקה גרוסמן, האם את מסכימה להעביר את הנושא לוועדה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, הנה לך הוכחה לכך שלא צריך את הממשלה.

אורה נמיר (המערך):

שאפשר להסתדר לא פחות טוב.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אבל עדיין לא ענית על שאלתי.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

כן, אני מסכימה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת וירשובסקי, האם אתה מוכן להעביר את ההצעה לוועדה?

מירכ"ל וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

כן.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת אמנון לין, אתה מסכים?

אמנון לין (המערך):

כן.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת שילנסקי, האם אתה מסכים?

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מסכים, אך בלי לפגוע בחברתי, חברת הכנסת אורה נמיר, יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:

כנושא זה אתה יכול לענות רק: כן או לא.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני עונה: כן, אבל אני מציע ועדה אחרת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

ועדת הכנסת תפסוק באיזו ועדה יידון הנושא.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה רק להגיד שאני מציע את ועדת החוקה, חוק ומשפט, בגלל ההיבט המשפטי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת שילנסקי, אני מודה לך. נעביר את הנושא לוועדה כפי שתפסוק ועדת הכנסת, אם אומנם יוחלט להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

שבח וייס (המערך):

שאלה בעניין זה, ברשותך.

היו"ר ד' בן-מאיר:

בבקשה.

שבח וייס (המערך):

הצעתי להעביר את הנושא לוועדה מסוימת, ועדת העבודה והרווחה, ולחבר הכנסת שילנסקי, כאחד היוזמים, יש לפי הערכתי רק הזכות להציע דיון במליאה.

דב שילנסקי (הליכוד):

גם בלי להיות היוזם אני יכול להציע הצעה אחרת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אם לחבר כנסת שאינו ממציא ההצעה יש זכות להציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה, על אחת כמה וכמה יש זכות כזו לחבר הכנסת שהציע את ההצעה.

וככן, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת ארבע ההצעות לסדר-היום לוועדה כפי שתקבע ועדת הכנסת? מי נגד? אין מתנגדים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

ההצעות מועברות לוועדה כפי שתקבע ועדת הכנסת.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע
ועדת הכנסת נתקבלה.

יא. הצעה לסדרהיום

השכיחה בסמינרים למורים

מגוון שדווקא אותן מחלקות באוניברסיטה המכשירות מורים נקראות "בתי-ספר לחינוך", ואילו הסמינרים, שבהם מודגש החינוך יותר, נקראים "סמינרים למורים".

אבל לא רק מהבחינה הזאת יש להדגיש את ערך הסמינרים, אלא גם מהבחינה החברתית. ידוע שלמעלה מ-70% מתלמידי הסמינרים — יש סמינרים שבהם השיעור הוא 90% ומעלה — הם בני עדות המזרח, חלקם הגדול בני שכבות חלשות, מיישובים חלשים, ממשפחות כרוכות ילדים. יש ערך מיוחד לכך שתלמידים אלה יוכלו לשרת את העם ואת המדינה בתחום החינוכי, אם הם רוצים בכך.

גם ההוצאות של המדינה, של האוצר, בסמינרים למורים פחותות מההוצאות באוניברסיטאות, הן מבחינת הכלים הדרושים, המעבדות, והן מבחינת שכר המורים.

לכן, יש לדעתי צורך מיוחד לדאוג לכך שהקיצוצים בחינוך לא יפגעו במיוחד במבצעים אלה של חינוך, המכשירים כוחות הוראה. יש צורך מיוחד לדאוג לכך שתלמידים הפונים לסמינרים האלה יוכלו להתקבל וללמוד ולא יצטרכו להימנע מכך בגלל שכר לימוד גבוה, שדווקא אלה שבאים מהשכבות החלשות לא יוכלו לעמוד בו.

האמת היא, שרצוי היה שגם שכר הלימוד באוניברסיטאות יהיה מודרג, ודאי שרצוי ששכר הלימוד בסמינרים יהיה מודרג, וזו הדרך היחידה לאפשר קיומם כתנאים הקיימים.

אני רוצה לנצל הזדמנות זו ולהתירע על סגירת סמינרים. משרד החינוך מתכוון עכשיו לסגור את סמינר "ליפשיץ" בירושלים. זה סמינר שמכשיר מורים לחינוך הממלכתי-דתי ולומדים בו למעלה מ-350 תלמידים. זה הסמינר הדתי היחיד בירושלים, והוא משרת את האוכלוסייה של ירושלים וגם את זו שבאזור ירושלים, ואין זה מן הראוי שהקיצוצים יחולו דווקא עליו.

מדברים גם על סגירת הסמינר בגבעת-ווישינגטון. שגם הוא משרת אוכלוסייה חלשה. אין הדבר מתאים ואין הדבר הגון ששני הסמינרים האלה — סמינר "ליפשיץ", הקיים עוד מלפני קום המדינה והסמינר הקיים בגבעת-ווישינגטון — דווקא עליהם יעלה הכוונה, וצלידי כך תיפגע ההכשרה של מורים לבתי-הספר הממלכתיים-דתיים.

לכן, אני מציע שהכנסת תרן בנושא הסמינרים, מכל הבחינות, ובמיוחד בצורך לקיים אותם ולאפשר לתלמידים ללמוד בהם על-ידי תשלום שכר לימוד מודרג.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה לחבר הכנסת ולדמן.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אנו עוברים להצעה לסדרהיום מס' 5560, מאת חבר הכנסת אליעזר ולדמן, בנושא השכיחה בסמינרים למורים. בבקשה.

אליעזר ולדמן (התחיה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ואני רוצה לפנות במיוחד לירידי כבוד שר החינוך והתרבות. כשאנו דנים בנושא שכיתת תלמידי הסמינרים למורים, יש הזדמנות לקבוע את התייחסותנו לסמינרים למורים. אני חש חובה לציין את החשיבות המיוחדת שיש לסמינרים האלה במערכת החינוך של מדינת ישראל. לסמינרים למורים במדינת ישראל יש חשיבות לא רק בהתייחס לעבר, כשהיתה רק אוניברסיטה אחת עם בית-ספר לחינוך. כשמעטים היו אלה שלמדו באוניברסיטה כדי להכשיר את עצמם להוראה בבתי-ספר יסודיים ותיכוניים וערכם של הסמינרים כמכשירי כוחות הוראה היה אז בולט מאוד. אני רוצה להדגיש דווקא את חשיבותם המיוחדת ואת ערכם המיוחד כיום, גם כשיש אוניברסיטאות, גם כשיש בתי-ספר לחינוך באוניברסיטאות, וזאת משתי בחינות:

קודם כל — מהבחינה החינוכית, ואסביר למה אני מתכוון. לצערי, אין האוניברסיטה היום, ואולי לא היתה מעולם, מקום שבו מנחלים חינוך. זה כוודאי אינו מקום — גם אנשי האוניברסיטה יודו בכך — שבו מדגישים ערכים חינוכיים. זה בית-ספר ללימוד, למחקר, אבל לא אתר שבו החינוך וערכים חינוכיים מוצאים את מקומם הראוי בהדגשה מיוחדת, וחבל.

חבל גם — והדברים כלטו לאחרונה, כשהתקיימו בוועדת החינוך והתרבות דיונים על המתכונת של בחינות הבגרות — שבמסגרת החינוכית, היסודית והחינוכית, יש קו כזה של "התיישרות" לפי דרישות האוניברסיטאות לגבי קביעת תוכנית הלימודים: מה ללמוד יותר, מה לדרוש, כאילו נושאים לקיים בחינות בגרות. הדברים הוצגו כאילו צריכים עניינים אלה להיקבע על-פי דרישות האוניברסיטה, ואני מתקומם נגד הרעיון שבתי-ספר יסודיים ותיכוניים — כל המערכת החינוכית שאחז, כבוד השר, מופקד עליה והאחריות לחינוכם של ילדי ישראל ולקביעת סולם העדיפויות של החינוך — "יתיישר", מבחינת הקריטריונים החינוכיים, מבחינת תוכנית הלימודים ומבחינת המקצועות שבהם יושם הדגש, לפי הקו של המסגרת האוניברסיטאית שאינה מסגרת חינוכית והקריטריונים שלה אינם חינוכיים.

הסמינרים למורים הם מבצעים של חינוך המדגישים את ערכי החינוך, מבצעים על-תיכוניים שבהם מכשירים עדיין מורים להוראה על-פי הדגשים של ערכים חינוכיים; וזה כעצם

יב. הצעה לסדר-היום

קיצוץ שעות הוראה וסגירת 27 בתי-ספר בחינוך העצמאי

אין שום אפליה, לא חשד של אפליה ולא שמץ של אפליה. בין 140 וכמה בתי-הספר המופיעים כרשימה יש 80 בקיבוצים. כידוע לך, אני והקיבוצים חברים באותה תנועה. זה לא זרם לימודי, אבל מבחינה פוליטית, אם מותר לומר, זה הרוכב — 80 קיבוצים. מה לעשות והמודד היה מספר התלמידים. היות שב-80 קיבוצים אלה יש בתי-ספר קטנים, אנחנו אומרים להם: אנחנו סוגרים את המוסד בקיבוץ, והילדים ייסעו למוסד אחר באותה מגמה. אם בורם הממלכתית יסגר מוסד, יימצא מוסד אחר שיקלוט את התלמידים באותה מגמה. אותו דין יחול בורם העצמאי, בקיבוצים וכמושבים.

כשיש החלטת ממשלה, חייבים להציע מה עושים וכיצד עושים. חשבנו שזוהי דרך ליעול המערכת, עם כל הכאב שבדבר, מפני שמאוד לא נוה להסיע תלמידים או לסגור מוסד שתלמידים התרגלו אליו. לא נוה לסגור בתי-הספר בקיבוץ, שמהווה גם מרכז חברתי וגם מקום תעסוקה של האנשים ביישוב, אבל אם יש ללכת בדרך של קיצוצים, וזו החלטת ממשלה, אינני מוצא דרך אחרת.

קנה המידה, חבר הכנסת פרץ, איננו מספר השעות. זה מספר השעות שייחס. התלמיד לא יקבל פחות שעות. התלמיד שלמד בבית-ספר אחד 30 או 40 שעות ילמד אותו מספר שעות בבית-הספר השני. התלמיד לא יסבול מקיצוץ שעות. קיצוץ שעות הוא חיסכון. לתלמיד לא יקרה דבר. במקום שילמד במקום א' הוא ילך למקום ב', מאותו זרם. זה בנושא החינוך העצמאי. כפי שאמרתי, הקבוצה העיקרית שפונעת מהחלטה זו היא הקיבוצים, כי להם יש בתי-ספר קטנים.

ובכן, אם בבית-ספר אחד של הזרם העצמאי לומדים 60 תלמידים, 70 או 80 תלמידים, ובית-ספר אחר כולל מספר דומה של תלמידים — ממוגים אותם.

המגור שבו סוגרים פחות בתי-ספר הוא המגור הערבי, כי שם בתי-הספר גדולים, הצפיפות גדולה. אין מה למזג.

חבר הכנסת ולדמן העלה כמה נקודות בנושא הסמינרים, ואני מעריך מאוד את דבריו על האופי החינוכי-הערכי שלהם. יש הרבה דקדק בדברך. אני מחשיב מאוד את הסמינר לא רק כמכון להכשרת מורים אלא גם כשל העובדה שבו עוסקים יותר מאשר באוניברסיטאות בהיבט הפדגוגי והחינוכי של ההוראה; אף כי אסור לעשות הכללות כאלה לגבי האוניברסיטאות, כי גם בהן מתחשבים בהיבט החינוכי והערכי, אלא ששם יש יותר דגש במחקר, בעבודות וכדומה.

אם כן, אין כוונה להפחית כערכם של הסמינרים. מה בכל זאת מתרחש? א. אנחנו מעלים את הסף של הכניסה לסמינרים. אם עד כה צריך היה להגיע לציון של 7.5 מינימום כדי להיכנס לסמינר, מעתה יהיה צורך ב-8. זה אינו פוגע בצורכים של המערכת, כי מספר המורים שאנחנו מכשירים עולה על מספר המשרות שאנחנו יכולים להבטיח להם. במקום להפחית אוטומטית, אנו מעלים את הסף.

ב. יש תהליך של מכלול הסמינרים, רהינו, כמה סמינרים יוכלו להעניק את התארים ב"א, או בא"ד בחינוך. כאשר אתה ממוג סמינרים, אתה מאפשר הרחבה של היקף המקצועות, העמקה בלימודים, הקמת מעבדות והכנסת ציוד משוכלל יותר וטוב יותר. כאשר הסמינר קטן, אין לו היכולת לפרנס מערכת שלמה וגדולה. הוא אומנם אינשימי, חביב ונחמד, אבל אתה

היור ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, שר החינוך והתרבות יענה בעת ובעונה אחת על שתי ההצעות הנוגעות למצב הסמינרים.

רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק חיים פרץ להגיש את הצעתו לסדר-היום, מס' 5444, בנושא: קיצוץ שעות הוראה וסגירת 27 בתי-ספר בחינוך העצמאי. בבקשה, חבר הכנסת פרץ.

יצחק חיים פרץ (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, ברצוני להתייחס לקיצוץ האמור לחול על רשת החינוך העצמאי בישראל. כידוע לאדוני כבוד השר, רוב מוסדות החינוך העצמאי מטפלים בילדים באזורים נחשלים שבהם רוב הנער, הצעיר הרב, מחפץ, יוצא — בחלקו לפחות — לתרבות רעה, והחינוך העצמאי מתמודד בחזית קשה מאוד. ברצוני לבקש מכבוד השר, שהוא ער לבעיות החינוך וכמיוחד לסקטור החלש במדינת ישראל, לגלות יותר רגישות לרשת הזאת ולהימנע מהקיצוצים האמורים.

אני מבין שלשר יש בעיות קשות מבחינה תקציבית ונגזר עליו לצמצם את מסגרת התקציב, אבל דומני שמרשת החינוך העצמאי נדרש לקצץ יותר מאשר מרשתות אחרות. אם אינני מדייק, אשמח אם יעמיד אותי כבוד השר על טעותי. לפי מה שדווח לי, בחינוך הממלכתי הכללי יקוצץ 3%, בחינוך הממלכתית-דתי — 7%, ואילו בחינוך העצמאי כ-20%.

מכל מקום, אני מצטרף אל ידידי חברי תנועת אגודת ישראל שפנו אליך, ועוד אמורים לפנות אליך, לעשות כל מאמץ כדי להקטין את הצמצום ברשת החינוך העצמאי. אני משוכנע שכבוד השר ער ורגיש מאוד לסקטור הזה, ויעשה כול שבידו על-מנת שלא יכולע לרשת חינוך זו. תודה.

היור ד' בן-מאיר:

תודה רבה. אני מזמין את סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות לענות על שתי ההצעות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כרשות המציעים אשיב תחילה על ההצעה האחרונה, כי היא מוגדרת ונוגעת בנושא אחד בלבד.

חבר הכנסת פרץ, כשבדקנו מה ניתן להוריד, בחוקף החלטות הממשלה, במסגרת הקיצוצים, אחת ההחלטות שלנו הייתה לסגור בתי-ספר קטנים, והיינו למזג בתי-ספר קטנים מאותה מגמה זה עם זה. הווי אומר, קנה-המידה איננו הזרם או המקום, אלא בתי-ספר שבהם עד 100 תלמידים. בתי-ספר אלה נסגור כמוסד עצמאי, ונמזג אותם עם בתי-ספר אחרים.

מפת הארץ כולה נבדקה במטרה למצוא היכן יש בתי-ספר כאלה, ואם נסגור בית-ספר אחד לאן ילכו התלמידים — האם יש בתי-ספר מאותה מגמה, מאותו זרם; אם אין מוסדות מאותה מגמה, לא נסגור. אבל אם יש בית-ספר בטווח סביר של הסעה, אנחנו נסגור בית-ספר אחד ואת התלמידים נעביר לבית-הספר השני. המפה אשר סרטטנו והבאנו לדיון מפורט בוועדת הכספים של הכנסת מראה לא רק איזה מוסד ייסגר, אלא גם מי המוסד אשר יקלוט אותו. כך נמצא בתי-ספר יותר גדולים, אבל כולם מאותה מגמה.

מיוחד שיביא את החלופים של מס ההכנסה של הסטודנטים ושל הוריהם, ומי יעסוק בכך.

מכל הנימוקים האלה והאחרים התברר: שאומנם יש צדק ברעיון של שכר לימוד מודרג, אך הוא בלתי אפשרי מבחינה מעשית. משום כך מגיעים לשכר לימוד אחיד, וראיתי זאת בכל ההצעות. הן של הסטודנטים, הן של ראשי האוניברסיטאות והן של הוועדה לתכנון ולתקצוב באוצר, וגם בהצעה שאני מתכנן. בכל ההצעות האלה יש התחשבות במצבו של הסטודנט כשני תחומים: האחד — מלגות; השני — הלוואות. גם על כך אפשר לתת הרצאה ארוכה, אבל אינני חושב שיש טעם לפרט זאת עכשיו, כי הדברים ארוכים עד מאוד, עד בלי די.

אדוני היושב-ראש, אינני מזלזל אף לא באחת מן ההצעות ואף לא בדאגות שהובעו כאן עליידי מגישי ההצעות. משום כך אני מציע להעביר את שני הנושאים האלה לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, שכבר עוסקת בחלק מהנושאים האלה, ושם תהיה אפשרות ללבן בפרוטרוט את הסוגיות השונות הללו.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת הראל, יש לך הצעה אחרת? בבקשה.

אהרן הראל (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני חושב ששני חברי הכנסת העלו נושאים רציניים ביותר. מן הדין הוא שחברי הכנסת וסגן ראש הממשלה ושני החינוך והתרבות ידעו, שהדברים שהועלו כאן עליידי שני חברי הכנסת קשורים ותלויים לא מעט בהחלטה שאנחנו נקבל כאן בשבוע הבא לגבי תקציב המדינה.

אם ניתן, חס וחלילה, את ידנו לקיצוץ בתקציב החינוך, הדבר לא יסתים רק בסגירת בתי-הספר שעליהם דיבר השר, אלא בסגירה של הרבה יותר בתי-ספר. בקיצוץ שעות לימוד, קיצוץ של שעה ביום לימודים, ומי יודע מה עוד יכול להיות ולקצוץ אם יקוצץ התקציב.

לכן, מן הדין הוא שאם אנחנו מעלים הצעות — והרגישות של הרב פרץ ושל חבר הכנסת ולדמן לנושאים אלה היא רגישות אמיתית — ואם אנחנו רוצים לשמור שלא תהיה אירוניה ולא יהיה בזה קיצוץ, הבה נתנגד כולנו לקיצוץ בתקציב החינוך, ואז אפשר יהיה להסדיר ביחד את הדברים האלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

מה ההצעה שלך?

אהרן הראל (המערך):

ההצעה שלי היא, באופן פורמלי, להוריד את ההצעות מסדר-היום.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אתה יכול גם להציע להסתפק בדבריו השר.

אהרן הראל (המערך):

אני מציע שנסתפק בהצעת השר.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבין עכשיו שאתה לא יכול להציע להסתפק בדבריו השר.

אתה מציע אפוא להסיר את ההצעה מסדר-היום. איוו הצעה אתה מציע להסיר מסדר-היום?

אהרן הראל (המערך):

את ההצעה של חבר הכנסת ולדמן.

צריך גם להכשיר מורים להוראה. לכן אנחנו בעד מיזוג הדרגתי.

סמינר "ליפשיץ" נמנה עם הסמינרים שוועדה פנימית של המשרד המליצה לסגור. הדיונים התמשכו והועלו הצעות חלופיות, ויש לנו עוד חודשיים ימים עד להחלטה הסופית בדבר עתידו של כל סמינר. בהחלט, אני בעד התחשבות בסמינר, במיוחד כאשר יש לו ייחוד מסוים, שאינו מצוי בסמינר אחר. אין ספק שמתחשבים בו. לכן אין רשימה של 30 סמינרים המוצעים לסגירה. הובאו בחשבון השיקולים השונים.

לאחרונה עוברים שני סמינרים אחרים, שלא התכרו בהמלצות. תהליך של התמוזגות תוך משא-ומתן. זה יכול לשנות את המפה של סוגי הסמינרים שייסגרו. היות שהנושא עדיין נמצא בטיפול, אינני רוצה להבטיח שום דבר לגבי הסמינר המיוחד הזה. יש אומרים שיש לו גם שלוחות במקומות אחרים. היו הצעות לסגור את השלוחות, ולא את הסמינר המרכזי בירושלים. הייחוד שלו הוא בהיותו הסמינר למורים הייחודי שחינוך בו איננו ישיבתי.

אשר לשכר הלימוד, שכר הלימוד של הסטודנטים מקביל לשכר הלימוד של הסטודנטים, ויש מערך סיוע נלווה. של קרנות הלוואה ומלגות. שיעור שכר הלימוד עדיין לא סוכם. יש ועדה, ואני עומד בראשה, ומשתתפים בה השר פת, נציגי האוניברסיטאות, נציגי האוצר ונציגי הסטודנטים. בישיבות שקיימנו לא יכולנו להתגבר על חילוקי הדעות. יש פערים גדולים מאוד בין ההצעות השונות, החל בכו של הסטודנטים וכלה בכו של ראשי האוניברסיטאות. הדיונים עדיין לא הסתיימו. אני חושב שכשבעד הבא נגיע לכלל גיבוש הצעות. אם להיות ריאלי, אינני רואה אפשרות שנגיע להסכמה בעניין שיעור שכר הלימוד באוניברסיטאות. לכן תצטרך הממשלה להכריע בין ההצעות השונות, כאשר היא תביא בחשבון גם את היכולת של הסטודנטים וגם את הצרכים של ההשכלה הגבוהה.

בכל הצעה מן ההצעות שהוצעו עד היום יש התחשבות בצורך לתגבר את מערך הסיוע, אם עליידי מלגות ואם עליידי הלוואות. ההצעות מאוד מגוונות ומאוד מעניינות, אבל עדיין אינני יכול לפרט אותן כאן.

חבר הכנסת ולדמן, אחד הנושאים בדברייך, נושא שאני תמכתי בו, התברר כבלתי מעשי, והוא מה שקרוי: שכר לימוד מודרג. עוד לפני שנים, שמונה שנים או יותר, לפני 13 שנה, כאשר עמדתי בראש ועדה שהיתה לפני ועדת-קצב, ונקראה כוידגון ועדת-נכון, בדקנו את הנושא הזה. אני תמכתי מאוד ברעיון הזה. חשבתי שזה עושה צדק, דהיינו: מי שיכול לשלם יותר, ישלם יותר; מי שאינו יכול לשלם הרבה, ישלם פחות; ומי שאינו יכול לשלם כלל, אל ישלם. מי שיש לו יכולת כלכלית גבוהה, ישלם הרבה. זה הצדק הפשוט והמוכר מאליו.

בדיונים שהתקיימו התנגדו הסטודנטים לכך. ומכמה נימוקים. הסטודנטים הבאים לאוניברסיטה, רובם או חלק גדול מהם, באים לאחר שסיימו את שירותם כצבא, אחרי שירות של שלוש שנים, ארבע שנים או חמש שנים, אם הם חתמו קודם לכה שנים. מכל מקום, הם באים בגיל די מבוגר. הם כבר אינם סמוכים על שולחן אבותיהם, ואינם רוצים שרמת ההכנסה של הוריהם תיכלל בחישוב שכר הלימוד שלהם. הם טוענים: איננו סמוכים על שולחן אבותינו. הם גידלו אותנו עד האוניברסיטה. לא עוד. הם מוכנים שיביאו בחשבון את ההכנסה העצמית שלהם, אבל מכך, לדעתי, לא תצמח ישועה גדולה לאוניברסיטאות. היו גם נימוקים נוספים, כמו הצורך במנגנון

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת אליעזר ולדמן לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת יצחק חיים פרץ לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת ולדמן, האם אתה מסכים להצעת השר, שהנושא יועבר לוועדת החינוך והתרבות?

אליעזר ולדמן (התחיה):
כן.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת פרץ, האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת החינוך והתרבות?

יצחק חיים פרץ (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מעדיף שהנושא יועבר לוועדת הכספים.

אהרן הראל (המערך):
יש ועדה משותפת של ועדת החינוך והתרבות ועדת הכספים.

היו"ר ד' בן-מאיר:
אם כך, שתי ההצעות יועברו לוועדה שתחליט עליה ועדת הכנסת.

יג. הצעה לסדר-היום

דוח ביקורת כ"חברת העובדים"

המבקר מרגיש שמדובר בביקורת מדגמית ראשונית, שמקיפה רק חלק מהתאגידים והמערכות הארגוניות. ואולם, גם על סמך ביקורת זאת קובע המבקר: לסוגי עובדים מסוימים ניתנים, נוסף על התנאים הסוציאליים, גם תשלומים ותנאים נלווים במגוון רחב של תנאים וברמת הפרשיות משמעותית. כן קובע המבקר: חלק מהתשלומים הם, למעשה, שכר לכל דבר ועניין, לרבות הפרשות לקרן גמלאות, קרן השתלמות, פיצויי פיטורין וכיוצא באלה.

במסקנות ועדת המבקר נקבע במפורש, שלגבי מנהלים בכירים במשק ההסתדרותי נוצר במציאות מצב שבו הסדרי השכר כפועל נקבעים על-ידי הדרג המנהל.

אדוני היושב-ראש, הרי זוהי שערורייה ממדרגה ראשונה. אפילו מועצות המנהלים אינן יודעות אלו הטבות ניתנות לבכירים.

עוד קובעת ועדת המבקר, שבמקומות מסוימים מוענקות לעובדים הבכירים הטבות נוספות, ובהן: רכישת נכסים בתנאים מועדפים, תנאי פרישה משופרים, תשלומי כנוסים, נסיעות לחוץ-לארץ בלי הגבלה, הלוואות ומקדמות שכר.

ראוי לציין, קובעת ועדת המבקר, כי לחלק מהמנהלים הכלליים של התאגידים הוצמד רכב יקר ודאווטני.

חברי הכנסת, מה שעולה מהדוח הוא, שהמשק ההסתדרותי הפך להיות נחלה פרטית של אדונים הקובעים לעצמם את הכללים, נחלה פרטית של קבוצה מתנשאת, שהדין-יחשבון הציבורי ממנה והלאה, נחלה פרטית של בעלי ראוותנות חסרת מעצורים.

מן הדוח מתבקשת השאלה: מדוע לא ציין המבקר בספר הביקורת מי הם אלה שקבעו לעצמם את השכר וההטבות, ומה בדיוק נקבע עליהם? מי הם אלה שנהנו מכרטיס אשראי פתוח, מה חפיקים וכמה כספים משכו? מי הם אלה שזכו בתנאי פרישה משופרים? מי הם אלה שרכשו נכסים בתנאים מועדפים? מי הם אלה שנהנו מתשלומי בנוסים? הדוח לא מצביע בפירוש על מי מדובר. לא נמסרו השמות והסכומים.

היו"ר ד' בן-מאיר:
אנחנו עובדים להצעה לסדר-היום מס' 5552, של חבר הכנסת יעקב שמאי, בנושא: דוח ביקורת כ"חברת העובדים", בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השבוע הונח דוח חלקי של מבקר ההסתדרות על שולחן הוועד הפועל. מפרסומי הדוח אנו למדים על אנרכיה מוחלטת השוררת במשק ההסתדרותי. זהו דיכוי-חשבון קשה ומועז, קצה קרחון ללימוד על המתרחש בגופים שהממצאים לגביהם עדיין לא פורסמו.

מן הדוח אנו עדים לגילויים ולפרשיות הצריכות לזעזע את המשק והציבור. בשל העדר נורמות בנושאי השכר, מועצות מנהלים חסרות כלים נאותים לפעולה נכונה.

עוד עולה מן הדוח, כי גופים רבים כמערכת ההסתדרותית פעלו ללא ביקורת וללא בקרה.

כאשר קוראים את הדוח נזכרים מייד בסיפורי המערב הפרוע, שבו הכול הפקר ואיש כטוב כענינו יעשה.

אהרן הראל (המערך):
— — — חברת "שיכון ופיתוח".

יעקב שמאי (הליכוד):

אני קורא מתוך הדוח של מבקר ההסתדרות על משק שבעלי המניות שלו הם מיליון וחצי חושבי המדינה, אזרחי המדינה: 85% מכלל ציבור האזרחים חברים בגוף הזה. אולי קשה לשמוע, אבל אני חייב להשמיע.

המבקר מצביע בבירור על הבדלים חדים הקיימים בין המסגרת של גופים ממלכתיים-ציבוריים כמדינה לבין המסגרת הארגונית של ההסתדרות ותאגיד "חברת העובדים". ההבדל הוא בין נהלים וכללים כמערכת הממלכתית-הציבורית לבין אנדרלמוסיה השוררת בגופים ההסתדרותיים, שאין בהם לא כללים, לא נהלים, לא פיקוח ולא בקרה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

85% רשומים בקופת-חולים, אלה שמקבלים עזרה מקופת-חולים. אין פירוש הדבר שהם חברי ההסתדרות. אלה שני דברים נפרדים. גם כל המקרים הסוציאליים של מדינת ישראל מקבלים עזרה מקופת-חולים במימון של משרד העבודה והרווחה. גם הם לא חברים בהסתדרות. לא צריך להתרגז כאשר מתקנים נתון. זה בסך הכול תיקון של נתון. רשות להצעה אחת לחבר הכנסת שבח וייס. בבקשה.

שבח וייס (המערך):

חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעתו של חבר הכנסת שמאי שגריה ופגומה, לדעתי, מכמה וכמה היבטים, וראשית כול, מן ההיבט המוסדי, החוקי, הלגלי — שהוא חשוב בעיני, אבל לא החשוב ביותר. ההסתדרות אינה שלוחה של מדינת ישראל. ההסתדרות היא ארגון עצמאי, ואינה תחת פיקוח של הכנסת. הטענה המוזרה שבגלל העובדה שפה ושם, בנוסבות מסוימות, קיים סיוע כזה או אחר של המדינה לאחד האורגנים של ההסתדרות אנחנו צריכים לכלול אותה בתוך הביקורת שלנו. היא טענת סרק. כי על-פי עיקרון זה כל האוניברסיטאות

יעקב שמאי (הליכוד):

שבח וייס (המערך):
אל תפרע לי. אני שתיתי כשדיברת ולא הפרעתי לך לדבר.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת שמאי, אתה דיברת, בבקשה תשב. שמעו אותך. עכשיו תקשיב לאחרים.

שבח וייס (המערך):

על-פי העיקרון הזה, שהוא עיקרון אוניטטי מובהק, עיקרון שלפיו המדינה היא חזות הכול. עיקרון של משטרים ורודניים מכל מיני צבעים, צריך כל גוף במדינה הזאת להיות תחת הפיקוח של הכנסת. זאת גישה טוטליטרית. היא מתרבות אתר, ונוסף ממנה ריח אנטי-דמוקרטי מובהק. זה דבר אחד.

יעקב שמאי (הליכוד):

זו ממש צביעות.

שבח וייס (המערך):

שנית, ההסתדרות, מתוך רצונה החופשי, כוננה בתוכה מוסדות ביקורת, מוסדות שיפוט.

יעקב שמאי (הליכוד):

ושילמו 600,000 דולר למנכ"ל אחד על חשבון חבריה, וכן לחברים אחרים.

שבח וייס (המערך):

אתה תערוך פה חשבון עם סגן ראש הממשלה ועם משרד השיכון והפיתוח, לפני הוועידות, ואתה ואני נספר מה קורה שם. אתה צריך איה "פלקטצייק" לכנס שלך ביום ראשון?

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת שמאי, עכשיו אני מדבר אליך. אתה דיברת 10 דקות, אמרת דברים שלא נעמו לאוזנם של חברי כנסת אחרים, ועכשיו אתה תשמע את האחרים. הצעקות שלך לא משנות את העניין.

העבודה היא חלקית בלבד ואינה עונה על הדרישות מדוח ביקורת אמיתי וממצה.

חברי הכנסת, אני משמיע מעל דוכן זה עובדה שמשום-מה אינה מופיעה בספר הביקורת. אך היא עובדה בדוקה, ואני לוקח על עצמי את מלוא האחריות לנכונותה ואמינותה. מנהלים בכירים במשק ההסתדרותי קיבלו פיצויי פרישה בסכום שעולה על 300,000 דולר לכל אחד מהם. מדוע לא העלה המבקר ממצא זה בדוח הביקורת שלו? האם ידוע לו הדבר? האם העלימו זאת ממנו, או האם נתבקש למנוע את פרסום הדבר?

חברי הכנסת, לא במקרה אני מעלה נושא זה כאן בכנסת. כפי שצינתי, 85% מחברי ההסתדרות הם אזרחי המדינה. המדינה מסייעת לגופים ההסתדרותיים בתקציבים של מאות מיליוני שקלים. אך באותה מערכת ההסתדרותית קיים מצב, שנחשף על-ידי המבקר, ולפיו כל מנהל קובע לעצמו את הנהלים ואח הכללים — מערכת הטבות שלוחות רסן; נסיעות לחוץ-לארץ בלי שניתן לכדוק את הצורך האמיתי בהן; אש"ל לא-מוגבל; כרטיסי אשראי חופשיים בכל העולם; חוסר תיאום בין גופים שונים בטיפול בנכסים ששוויים מאות מיליוני שקלים, אולי מיליארדי שקלים. אנחנו יודעים מה קורה כאשר באים למנהל חשבונות ואומרים לו: הדבר האלמנטרי שעליך לעשות הוא להתאים את חשבונות הבנקים לפי שיקים, נכסים, חברות-בנות שקמו, והמבקר עצמו קובע, שאולי נעלמו הנכסים הללו.

אותה ההסתדרות באה לתבוע מן הממשלה, כאשר היא מציגה גירעונות כבדים ומאיימת בפיטוריהם של אלפי עובדים, כספי מדינה בסכומי עתק. לא ייתכן שהמדינה באמצעות הכנסת לא תפקח על מערכת שקורה בה מה שקורה, והיא מבקשת מהמדינה לסייע לה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת שמאי, יש לי רק שלוש הערות לחיקון: א. מספר חברי ההסתדרות הוא 1.6 מיליון ולא 1.5 מיליון: ב. כ-65% מאוכלוסיית ישראל המבוגרת חברה בהסתדרות —

יעקב שמאי (הליכוד):

אני אמרתי שמספר החברים הוא כ-1.5 מיליון. לפי הנתונים של משלמי המס המקביל לקופת-חולים הכללית, משלמים לה 85% מהאוכלוסייה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

זה משהו אחר.

יעקב שמאי (הליכוד):

"ייתכן ש"חברת העובדים" צריכה להחזיר עוד 20% מכספי המס המקביל לקופת-החולים האחרת.

בני שליטא (הליכוד):

יש אולי 100,000 שלא משלמים מס ההסתדרות.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני, כאיש שכתב שני ספרים בנושא הזה, בכלל זה לקסיקון על ההסתדרות, מוצא לנכון לתקן: 85%, חבר הכנסת שמאי, זה נכון; אלה לא חברים.

יעקב שמאי (הליכוד):

85% ממשלמי המס המקביל, זה עובר להסתדרות הכללית.

ואל תגיד לי שזאת השנה הראשונה, אלא הפעם הראשונה — שהדוח יצא החוצה. אם זאת מדיניות חדשה, מסתבר שבהלחם: קיבלתם פיק כרכיים ו"רגליים קרות". נבהלתם פחאום מהפרסומים החמורים.

אני שואל אתכם, מה חמור כל כך בהעברת הנושא לוועדת כנסת, שממילא אין לה סמכויות רבות מדי? מדוע שלא נכר את העניין?

שבח וייס (המערך):
היום ההסתדרות ומחר הסוכנות.

בני שליטא (הליכוד):
סלח לי, חבר הכנסת שבח וייס, גם הסוכנות. אני נותן פה הצהרה בשכועה, שאם יעלה עניין של הסוכנות, אני אהיה בעד בדיקה לעומק, לאורך ולרוחב.

שבח וייס (המערך):
ההמפלגה הליברלית?

בני שליטא (הליכוד):
גם את המפלגות צריך לבדוק, זה כולל גם את המפלגה הליברלית.

חבר הכנסת וייס, מדובר בכספי ציבור. מדובר במשלם המסים. מדובר בחברי ההסתדרות, והם 1,600,000. זה ציבור גדול, ענק, כן ירבה וכן יפרוך.

היו"ר ד' בן-מאיר:
מה הצעתך?

בני שליטא (הליכוד):
לא ייתכן שתטביעו בעצמכם עכשיו את קץ של הסתרת העניין עלידי הורדתו מסדר-היום. אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. אני חושב שהצד הטבעי, ההגיוני, ההגיוני, מחייבים שתקבלו זאת. כראו נצביע בעד העברת הנושא לוועדה. ונכיר את הדברים. הדברים חמורים. בזאת, חבר הכנסת וייס, אתה מסכים אתי, תמיד היית הוגן במאמריך, ככתבך. תהיה הוגן גם עכשיו. צריך להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה. חברי הכנסת, יש שתי הצעות — אחת לדון בנושא ואחת להסירו מסדר-היום. אם תתקבל הצעה לדון בנושא, נצביע אם הוא יידון במליאה או בוועדה. מי כעד דיון בהצעה זו, ירים את ידו. מי בעד הסרתה מסדר-היום?

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת — מיעוט
בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

יעקב שמאי (הליכוד):
העם ישפוט אתכם.

יעקב ארצי (המערך):
אתה יושב בעמדה מרכזית, תעשה את המלחמה שם.

יעקב שמאי (הליכוד):
אני לא צועק, אני פשוט מתקן.

היו"ר ד' בן-מאיר:
אמרת מה שהיה לך לומר ועכשיו תקשיב לדברי תשובה, בין שהם מוצאים חן בעיניך ובין שלא.

שבח וייס (המערך):
תודה. אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת שמאי, מצדי אתה יכול שלא להקשיב, רק אל תפרע לי.

להסתדרות היו תמיד מוסדות ביקורת רציניים, והיא החריפה את הביקורת הזאת, שכללה אותה, חשפה את עצמה. עליכן פסולה הצעה זאת גם מוסרית, ואני ממליץ בהדגשה יתירה להסיר אותה מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה רבה. רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני יודע אם מדובר כאן במדיניות חדשה של פתיחות מצד ההסתדרות או סתם בתאונה. פחאום, אחרי אלפיים שנה, דוח ביקורת הופך לנחלת הציבור, אף-על-פי שהוא קשה מאוד. בשנים קודמות היינו רגילים שאת הדוחות האלה היו מכניסים מתחת למדף כלשהו — — —

אהרן הראל (המערך):
ככל שנה מתפרסם דוח של המבקר ובכל שנה יש דיון.

יעקב שמאי (הליכוד):
— — —

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יעקב שמאי (הליכוד):
אני מבין את ההגישות של המזכיר לשעבר של מועצת פועלי תל-אביב בנושא.

היו"ר ד' בן-מאיר:
אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אם תעיר עוד הערה אחת, תצא החוצה. כיוון שעכשיו אתה מייחס ליושב-ראש כוונות זדון בניהול הישיבה, דבר שלא היה ולא נברא.

יעקב שמאי (הליכוד):
דברים שלא היו — — —

היו"ר ד' בן-מאיר:
חבר הכנסת יעקב שמאי, אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית. עזוב את האולם.

יעקב שמאי (הליכוד):
לא נוח לך לשמוע, לכן אתה מוציא אותי מהאולם. זה יום בזוי לכנסת. אחרי שמאפשרים לי להעלות את ההצעה לסדר-היום, לא נותנים לי להצביע.

בני שליטא (הליכוד):
אין דבר, חבר הכנסת שמאי, אני אהיה פה בכידוד מזהיר.

אין ספק שחבר הכנסת אהרן הראל הוא בר-סמכא בענייני ההסתדרות. אבל, חבר הכנסת הראל, אנחנו היינו רגילים שאת הדברים הרגישים והרציניים והחמורים לא מפרסמים, שמתייחסים אליהם בחזרי חדרים. זאת הפעם הראשונה —

יד. הצעה לסדר-היום

אלימות במשפחה

טיפול של ממש. לדבריהם, לאחרונה נחשפת לעתים מאוד מזומנות אחת התופעות המחרדות ביותר, היא תופעת האלימות בתוך המשפחה, והחמורה והמזעזעת בהן — גילוי עריות.

צינתי, חברי, בראשית דברי, כי בשנה האחרונה חלה התעוררות לגבי נושא האלימות במשפחה ולגבי גילוי העריות. אין ספק כי הפרסום שניתן לנושא מעורר יותר ויותר קורבנות לפנות בבקשת עזרה.

מעשי גילוי העריות מתבצעים בתוך מסגרת משפחתית סגורה, המסרבת לשתף פעולה. הוקעת האב פירושה אוכדן הכנסה למשפחה כולה, ובחלק מן המקרים קיים שיתוף פעולה הדוק בין האב לאם, שיתוף פעולה המרחיק, לפי הערכת העוסקים בדבר, את האלימות מיתר בני המשפחה.

אדוני היושב-ראש, שקלתי וחכנתי בדעתי והחלטתי לשתף את חברי הכנסת, מעל דוכן הכית, כאחד הסיפורים המזעזעים, האופייניים, לדעת יודעי דבר, לאלימות מחרדה זו בתוך המשפחה, ולהביא בפניכם סיפורה של ילדה.

במשפחה שש נפשות — זוג הורים וארבעה ילדים. האב כן, 44 — האם כן, 40. בת — כן, 14, בת — כן, 13, בן — כן, 12, ובן — כן, 7. מאז היתה הבכורה בת 6 היא זוכרת שאבא היה בא שיכור הביתה, נכנס אליה למיטה ומלטף אותה באוזני גופה האינטימיים, ואני לא אקרא הכול, גם זה מחריד דיו. כשהיתה מתנגדת — היה האב מכטיח לה מתנה. הבת הביתה שהמשחק הזה אסור. היא הבינה, כי היא ילדה מחוננת. בגיל 8 התעקשה ללמוד בקיבוץ. היא הלכה עם אמה החלשה ל"עליית הנוער", ושם, כעצמה, נרשמה לקיבוץ. היא היתה בקיבוץ מכיתה ב' ועד ה'. כשהיתה בכיתה ה' הגיעה הביתה לחופשות והרגישה שהמשחקים האסורים עם האב נמשכים, והפעם — עם בתו הקטנה ממנה בשנה. זה הציק לה מאוד. היא החליטה לעזוב את הקיבוץ, לחזור הביתה ולגלות הכול. היא חזרה הביתה ובמשך כשנה חזרה התענתה והתלבטה, עד אשר אורה אומץ וגילתה הכול למשטרה. היא שיתפה פעולה בצורה יוצאת מן הכלל עם חוקרת הנוער כמשטרה ועם העובדת הסוציאלית שנכנסה מייד לתמונה. במהלך החקירה נחקרו כל ילדי המשפחה, והתמונה שנתגלתה היתה מזעזעת. האב עשה מעשים מגונים בכל ארבעת ילדיו. הילד כן ה"ז הוא בן מיוחד, הוא ילד אורגני. הוא ידע לספר דרך משחק וציור את מה שעשה לו אביו כשהיה מקלח אותו. הוא מספר כיצד כאב, כיצד צעק, והאב היה מפתיד והיה זועק עליו וצועק: אל תצעק.

ילדי המשפחה נשארה תמונת ילדות עגומה. כל חששותיהם וחוררותיהם הם סביב איבר מינם. לילדה חלומות מפחידים. היא חולמת שהשכנים, כל גבר שהיא מכירה הוא מבחינה גבר שרצה לאונסה.

האב נעצר לעשרה ימים לחקירה מייד בשנודע המקרה מפי הנערה-הילדה. הוא שוחרר בערבות של 1,000 שקלים חדשים, והיום הוא מסתובב חופשי. הוא גר עם אמו. בית-המשפט פסק לאחרונה על צו הפרדה בין בני הזוג למשך שנה. עד אשר יתקיים משפט בנושא גילוי העריות.

הבת הבכורה חזרה לקיבוץ. היא תלמידה מעולה. יתר הילדים יוצאו מן הבית בשנת הלימודים הבאה. היא ילדה חזקה וחכמה. אלמלא כן היה המקרה נשאר במשפחה. הילדים היו ממשיכים לסבול.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-יום מס' 5338 בנושא: אלימות במשפחה — מאת חברת הכנסת אורה נמיר. בבקשה.

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בשנים האחרונות אנו עדים לעלייה במקרי אלימות המתבצעים במסגרת המשפחה. חלק מעלייה זו ניתן לזקוף להתגברות הכללית של האלימות בחברה, להתרופפות המסגרת המשפחתית ולשינוי ערכים. עם זאת, אין העלייה מכטא את העלייה במקרי האלימות בלבד אלא ברגישות חברתית רבה יותר, המביאה לחשיפת המקרים, ועל כך יש לברך. אדוני היושב-ראש.

האלימות במשפחה מתבטאת בפגיעה פיסית, בפגיעה מינית ובפגיעה רגשית והזנה. בין כלל הקורבנות שכיחה ביותר האלימות נגד ילדים, נשים וקשישים, שהם מדרך הטבע הקרצות החלשות יותר מבחינה גופנית.

הקשר הרגשי הקיים בין הקורבן לבין הפוגע מונע בקשת עזרה. להורים קשה להפיל את ילדיהם, ילדים אינם מסוגלים רגשית להפיל את אביהם או את אמהם.

חברי הכנסת, הפגיעה בתוך מסגרת המשפחה קלה יותר לביצוע בשל יחסי חלות, בשל סמכות, ובשל נגישות הקורבן. נורמות חברתיות בנוסח "ביתו של אדם — מבצרו", התפיסה החברתית כי מה שמתרחש במשפחה אינו מעניינו של אדם מבחוץ, והתפיסה כי הילד והאשה הם רכוש האב — כל אלה מייחדים את האלימות בבית לעומת אלימות אחרת.

מספר המקרים המגיעים לידיעת המשטרה והגורמים המטפלים הוא חלקי ביותר. מספרם המוערך של ילדים קורבנות אלימות במשפחה מגיע ל-7,500 לשנה. נשים מוכות — יותר מ-100,000. לגבי קשישים, רבותי חברי הכנסת, אין כלל הערכות נתונות.

שירותי הרווחה הממלכתיים והמקומיים אינם מקיימים מסגרות מיוחדות לטיפול בבעיות אלה. המשטרה מפעילה נהלים באופן חלקי בלבד. טיב ההתייחסות שונה מתחנה לתחנה, והוא מושפע במידה רבה מיחסי המשטרה והשירותים כקהילה. תהליכי הגשת התלונות מסורבלים, ולעתים מתבטלת התלונה על-ידי המתלונן מתוך פחד, חרדה ואיומים.

בכתי-החולים קיימים אומנם נהלי דיווח מחייבים, והם כוללים הקמת צוות מיוחד לנושא ילדים בסיכון. בחלק מבתי-החולים מופעל הנהל באופן מלא, אך ברובם הוא לוקה בחסר.

הטיפול ברוב הקורבנות ניתן בשירותי הרווחה הממלכתיים כחלק ממערך השירותים הרגיל, וכמעט ללא תוכנית ייחודית. התוכניות הייחודיות המופעלות על-ידי ארגונים וולונטריים הן מוגבלות כהיקפן ואינן עונות על הצרכים.

אדוני היושב-ראש וחברי חברי הכנסת, החלטתי להעלות נושא זה כהצעה לסדר-היום לאחר סיום שערתי לפני שבועות מספר בשירותי הרווחה באשדוד, כאוחרת עיריית אשדוד. בפגישה מסכמת שנתקיימה כלשכת הרווחה העירונית גולל בפני צוות עובדים מסורים ודואגים בעיות חברה קשות ומחרידות, שעל חלקן הלא-מבטל אין מענה ואין כתובת

ההצלחה נרשמת יותר בטיפול ובעזרה לאדם האלים אשר בסערת רוחו פוגע בילדיו או בבת-זוגו, אך כעת ובעונה אחת חש סבל ואשם, ואף קורא לעזרה בעצם התנהגותו. קשה יותר לשנות גישה ודרך התנהגות של האדם האלים, המונע על-ידי הרצון — לעתים המחושב — לגרום לנוזק, ושל מי שפוגע בזולת שלא בדעה צלולה, כמו נרקומנים ואלכוהוליסטים.

מול בעיית האלימות במשפחה כלפי ילדים ונשים חייבים להתייחס כל גורמי הרווחה במשמעותם הרחבה יותר עם גורמי החוק והמשפט, להבטחת תפיסה כוללת ומתואמת בהתייחסות לבעיה ובמציאת הדרכים לפתרונה, או לפחות לצמצומה במידת האפשר.

צריך, למעשה, לאפיין את סוגי האלימות במשפחה, וניתן לחלקם, מבחינת סיבותיהם, לשלוש קטגוריות: יש משפחות סגורות ומבודדות חברתית, שכידותן יוצרת מצב המוליד תופעות אלימות, יש משפחות מעוררות וכושלות, שהיחסים בהן מעוררים וגוררים אלימות, יש משפחות שבהן האלימות היא תוצאה של בעיות נפשיות.

ברשותכם חברי הכנסת, הייתי רוצה לציין שתי נקודות: האחת — לא פעם אחת גם הגבר במשפחה נתון לפגיעה, והוא נפגע. אסור להתעלם מכך.

השנייה — ואני משוכנע באמיתותה — האלימות במשפחה קשורה קשר ישיר להתרופפות כל הערכים המוסריים ולהתרחקות מדרך התורה. אי אפשר להפריד בין הדברים, והמציאות, רבותי, תוכיח זאת. מי שחי על-פי דרך התורה מחוסן יותר בכל הקשור לפריקת עול ולהתגברות על היצרים הבהמיים, ואפילו יודע לכבד יותר את בניו ואשתו, כי הראייה היא אחרת והחובות אחרות.

אני חייב לומר כפה מלא, כי נושא זה מעסיק את אנשי משרדנו ובעיקר את השר משה קצב, וברשותכם אמסור על הפעילות במשרד בתחום זה:

משרד העבודה והרווחה והשירותים הסוציאליים בישראל, כמו מערכות רווחה נוספות, ארגוני נשים וגופים מקצועיים אחרים, מקיימים פעולות משותפות ונפרדות לטיפול בבעיית האלימות, לצמצומה ולמניעתה. פעולות אלו מתבטאות במישרים רבים, כמו ייעוץ בבעיות משפחתיות במחלקות לשירותים חברתיים ובתחנות מיוחדות לייעוץ ולטיפול בחיי הנישואין והמשפחה.

כדי לסבר את האוזן אומר, כי בכ-50 תחנות ברחבי הארץ מטפלים ומייעצים לכ-5,000 זוגות.

משרד העבודה והרווחה תומך גם באגודות ובארגונים המבצעים פעילות ומקיימים תוכניות מיוחדות להגנה על נשים ועל ילדים.

נוסף על כך נעשות פעולות משותפות עם מערכת הבריאות ובריאות הנפש, קופת-חולים ומשטרת ישראל בצורת הרצת ניסיונות משותפים בקהילות, הפעלת צוותים מקצועיים אזוריים משותפים להתמודדות עם אנשים אלימים ועם בעיות אנטר-מוסריות, צוותים משותפים בחדרי מיון של בתי-חולים ועוד.

אנו מסייעים גם למקלטים לנשים מוכות, ויש, לרעתי, להרחיבם ולחזקם.

קידמנו תוכניות שמגמתן הגברת איתור הילדים מוכים והטיפול בהם, הפעלת פקדי-סעד, סדנאות להורים מכים,

אדוני היושב-ראש, כשנשאלה הילדה: מה תרצי להיות כשהיית גדולה? היא אמרה: אני רוצה להיות שופטת. אם כשופטת יגיע אלי מקרה אחד כזה — אני אדון אותו לעונש מוות. ככה היא מבקשת לעשות דין וצדק לילדים הסובלים כמותם וכמו אחיה הקטנים. הבנים לא ישכחו את אשר עשה להם אביהם, והבנות לא תשכחנה את סיוטי הלילה שגרם להן אביהן.

אדוני היושב-ראש, לומר על כך: נורא, מחריד, מזועזע — מלים אלה לא יביעו מה שחייב לחוש כל אדם כרדעת לנוכח תיאור מעביר צמרמורת זה של תופעה שיש האומרים שהפכה לנורמה אצל חלק — ויהיה אף מזערי ביותר — מהמשפחות בחוכנו.

אדוני היושב-ראש, אבקש מהכנסת לקיים דיון בנושא זה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה לחברת הכנסת אורה נמיר. אדוני סגן שר העבודה והרווחה, בבקשה.

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברת הכנסת אורה נמיר מעלה שוב נושא סוציאלי כאוב, ואיני יכול שלא לומר את שבחה בפניה, על הרגישות שהיא מגלה. שמעתי את נאומה. מדובר בנושא שחייב לעזוז את כולנו — האלימות על כל סוגיה.

האלימות במשפחה היא תופעה חברתית מדאיגה, הנתפסת כעשור האחרון יותר ויותר כבעיה חברתית. אלימות בתוך המשפחה עומדת כסחירה לציפייה ולתפיסה של המשפחה כמערכת, שתפקידה להגן על בניה ולהעניק להם ביטחון.

ערכי היהדות, כמו ערכים חברתיים אחרים, רואים את האידיאל באהבה בין האדם לזולתו, ובשלום הבית — מטרה נעלה. הבנה, כבוד ודרך הפרשה במערכת היחסים שבינו לביןנו מחד גיסא, והדאגה לגידולו, להתפתחותו ולהגנתו של הילד, מאידך גיסא, הם תכלית בחיי המשפחה והנישואין ויסודות חשובים שלהם צריכה חברתנו לחנך.

האלימות במשפחה אינה צומחת בחלל ריק. זו צורת תגובה וגשית, קיצונית והרסנית על מה שמתרחש או חסר ביחסים שבין בני המשפחה.

ממצא ברור העולה ממחקרים ומהתערבות מטפלים במשפחות שבהן יש אלימות הוא, שהאדם האלים רוכש את דפוסי התנהגותו האלימים תחילה כילד במשפחתו. במקרים רבים הוא היה קורבן בעצמו לאלימות במהלך שלבי חייו. כמו כן, ההתנהגות האלימה כלפי הזולת נותנת לאדם להגנה, תחושה של כוח, תחושה של "אני חזק", זו, כמובן, ראייה מעוותת ואנטי-מוסרית. על רקע זה ניתן להבחין במעגל שבו האלימות נעה מדור לדור, ממשפחת המוצא אל משפחתו של האדם האלים, ובמישור אחר — בינו לבין הסובבים אותו.

תופעת האלימות קיימת בכל השכבות החברתיות ולא דווקא מצטמצמת למשפחות משכבות פגועות וחלשות.

לא קיים מידע מבוסס על היקף התופעה של האלימות במשפחה. שכיח לראות ארגונים שונים המצהירים על נתונים שונים לגבי היקף התופעה.

ידידי חברי הכנסת, כמשך דורות מנסים המקצועות העוסקים בעזרה לאדם להתמודד עם תופעת האלימות.

היו"ר ד' בן-מאיר:
חברת הכנסת אורה נמיר, את "היומית" שלך עשית היום
כבר כמה פעמים.

האם את מסכימה להעביר את הצעתך לוועדת העבודה
והרווחה?

אורה נמיר (המעריך):
כן. תודה על התשובה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה. ובכן, יש לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא
לוועדת העבודה והרווחה. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה
והרווחה נתקבלה.

פרסום חובת הדיווח לפקיד סעד, תכנון קו פתוח על-ידי אגודת
אל"י — האגודה להגנת הילד — ובתחומים נוספים.

משרד העבודה והרווחה תומך בתוכניות קבוצתיות
בקהילות בתחום החינוך בחיי המשפחה וההכנה להורות.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא אלאה אתכם
בפרטים. הנושא חשוב והטיפול בו חיוני. רציתי בכל זאת
להכניס אתכם לפרטי הטיפול של משרדנו.

עם כל זה, בשל הנושא, ואולי גם בגלל המציעה, אני מציע
להעביר את הנושא לוועדה, ואני מאמין שחברת הכנסת אורה
נמיר תסכים להעבירו לוועדת העבודה והרווחה, כי היא תסכים
עמי, שיושב-ראש הוועדה הזאת מוכיחה מסירות ואחריות.

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה.

טו. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

(מס' 2), התשמ"ז — 1987, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה
שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה.

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה
היום על שולחן הכנסת הצעת חוק לחיקוק פקודת החברות

טז. הצעה לסדר-היום

מאזן הגירה שלילי בגליל

היו"ר ד' בן-מאיר:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4759
בנושא: מאזן הגירה שלילי בגליל — מאת חבר הכנסת אהרן
נחמיאס. בבקשה, חבר הכנסת אהרן נחמיאס.

אילו עמדנו בפני מצב שבו מתכוונים לרוקן עיר מתושביה
עד אחד, היתה המדינה מודעזעת והעם היהודי היה כוודאי
מודעק גם הוא. הדבר הזה מתרחש לנגד עינינו, ואנחנו שלווים.

אוריאל לין (הליכוד):
כמה זמן זה לקח?

אהרן נחמיאס (המעריך):
שנה, אדוני. אני מרבך על שנת 1986.

אוריאל לין (הליכוד):
בשנה אחת עזבו 21,000 איש את הגליל?

אהרן נחמיאס (המעריך):
כדי להרחיב את היריע שלך אני רוצה לומר, שבשנת 1984
היתה הגירה שלילית של 16,000; ב-1985 היתה הגירה
שלילית של קרוב ל-19,000; ב-1986 היתה הגירה שלילית של
21,000. כן, אדוני, 21,000 יהודים במאזן ההגירה השלילי
בגליל.

אוריאל לין (הליכוד):
כמה נותרו היום?

אהרן נחמיאס (המעריך):
חבר הכנסת לין, אני מניח שלא שמעת את החשבון
שעשיתי, ומכאן שאלתך.

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנתסי:
אני אמסור את המספרים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שב ומעלה את
הנושא של מאזן הגירה שלילי בגליל זה כמה שנים ברציפות,
אלא שמדי שנה בשנה הולך מספר העוזבים את הגליל וגדל,
ולא נראה באופק שיוצב מחסום או סכר על-ידי הממשלה, כדי
שההגירה השלילית תיפסק ותהיה עלייה כלשהי במספר
התושבים היהודים בגליל, ולכל הפחות, כדי שנגיע לירי איוון.

אני רוצה לומר כבר בתחילת דברי, כדי שלא יהיו כינינו
אי-הבנות: אני סברתי, אני סיבר ואסבור תמיד, שכל
שהיישוב היהודי בגליל יתפתח, הוא יגורר אחריו גם את
התפתחותו של היישוב הערבי, ואין זה בא על-חשבון זה.
התנועה הציונית, כראשית ההתיישבות היהודית במולדת,
מעולם לא הכחישה שיישוב כל הארץ, לאורכה ולרוחבה, הוא
אומנם מטרתה: ליישב את הארץ ביהודים, ליישב את הארץ
בגליל ובנגב, ליישב את הארץ ולהופכה לחוף מבטחים של כל
העם היהודי באשר הוא.

מורי ורבותי, אדוני היושב-ראש, כאשר אנחנו מדברים על
מאזן הגירה שלילי בשנה מסוימת, המספר שאנחנו מביאים
בחשבון כולל בתוכו את הילודה השנתית, את העולים
החדשים, אם יש, וכמובן את אלה העוזרים מרצועת החוף אל
הגליל. שלושת הנתונים האלה יחד מהווים את המספר בצד
האחד. מולו אנחנו מעמידים את מספר העוזבים את הגליל
באותה שנה. בשנת 1986 אנחנו נגיע למאזן הגירה שלילי של

מהתקציב שייועד לגליל, לשום משימה ומטרה אחרת כרחבי המדינה.

אומרים לי: אבל זה יעלה כסף, ודאי שזה יעלה כסף. אלא מה? אם אנחנו רוצים לפתח תשתית של חינוך, תשתית של תעסוקה, תשתית של דירה, תשתית רפואית, תשתית תירותית, תתיישבות — ודאי שזה יעלה ביוקר. אם אנחנו רוצים להעביר אנשים מרצועת החוף לגליל, אנחנו חייבים להשקיע. גם כחל-אביב ובירושלים מקיימים את הציונות. בכל מקום בארץ שיש בו יהודים, הם מקיימים את הציונות. אבל פה דרושה סופר-ציונות, פה דרושה גם נשמה יתירה. וכבר הציונות והנשמה היתירה צריך להעמיד גם אמצעים ולהציע פיתויים כדי שזוגות צעירים, אפילו משפחות, יוכלו לבוא ולהתיישב בגליל.

פיתוח ושגשוג של הגליל הם פיתוח ושגשוג של מדינת ישראל. כל המפלגות הציוניות, ללא יוצא מהכלל, תרתו על דגלן את פריסת האוכלוסייה בכל מדינת ישראל כאחת המצוות, והנה הדבר הזה הולך ומתמוטט לגנז עינינו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהנושא חשוב מאוד, שהוא בעל חשיבות עצומה לעניין יישובה של הארץ למען כל תושביה, אבל בעיקר למטרה שלשמה הוקמה מדינת ישראל — לעם היהודי. נושא חשוב זה ראוי עד מאוד שיידון במליאת הכנסת, כדי שנשמע את עמדותיהם, השגותיהם ורעיונותיהם של חברי הכנסת ושל הסיעות. לכן, אדוני היושב-ראש, אקדם בברכה קיומו של דיון במליאה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. בבקשה, אדוני סגן שר העבודה והרווחה.

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה היה מספר העוזבים את הגליל ב-1984 14,700, ומספר העוזבים בשנת 1985 — 15,400. לעומת זאת, מספר המשתקעים בגליל שזכרו ממרכז הארץ ב-1984 היה 16,300, ובשנת 1985 — 14,400. נוסף על כך השתקעו בגליל עולים חדשים: בשנת 1984 — 4,982, ובשנת 1985 — 1,174.

היו"ר ד' בן-מאיר:

זה נוסף על המספר הקודם?

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחס:

כן, איילךך, מאז ההגירה החיובי בגליל בשנת 1984 הוא 6,582, ובשנת 1985 — 174 מתושבים, מספרים אלה אינם עולים בקנה אחד עם הנתון שהביא חבר הכנסת אהרן נחמיאס: 21,000 נושרים בשנת 1986. עדיין אין נתונים מוסמכים לשנת 1986.

עם זאת, אנו מודאגים מקיומו של מאזן הגירה שלילי בכמה ערי פיתוח, כמו קריית-שמונה, צפת ועכו, ובעיקר מההתפתחויות הדמוגרפיות בכלל הגליל ומהיחס בין התושבים היהודים והלא-יהודים.

בשנת 1984 היה מספר התושבים היהודים בגליל 345,700, לעומת 345,900 לא-יהודים. בשנת 1985 — 351,500 יהודים לעומת 355,002 לא-יהודים. זה גידול ניכר במספר התושבים הלא-יהודים.

ראוי לציין, שלמרות המגבלות התקציביות, עקב התוכנית הכלכלית החדשה, נמשכו ההשקעות בגליל ונפתחו מפעלים

אהרן נחמיאס (המערך):

סגן שר העבודה והרווחה יהיה לי לעזר.

אוריאל לין (הליכוד):

הדברים נשמעים לי מוזעזעים מכדי שאוכל להאמין שהם נכונים.

אהרן נחמיאס (המערך):

זאת מטרחי, אדוני — לזעזע לא רק אותך, אלא את כל הבית. זו מטרחי — שאנחנו נפעל יחד כדי לטלטל את הזרוע המבצעת, כדי להעמיד אותה על המצב ההולך ונוצר היום בגליל. לצערי הרב לא הצלחתי לפני שנתיים לגרום ועזוה לממשלה: לא הצלחתי לפני שנתיים להביא את הממשלה לכך, וכי דווקא אני הייתי צריך לעשות זאת? וכי לממשלה אין מספיק כלים ברחבי הארץ, בכלל זה בגליל, כדי לדעת מה מתרחש בתחום שלטונה? לא מצליחים, מפני שמערכת העדיפויות במדינת ישראל מעוותת. וכל עוד תוסיף מערכת העדיפויות במדינת ישראל להיות מעוותת, אנחנו נמשיך ונזעק יחד: ואני אומר לך דברים, ואולי רק מתוך דרך-ארץ אתה תאמין לי.

אני רוצה להגיד כמה מלא, ללא כחל וסרק: כחודש האחרון היתה מהומה שלמה סביב הסיוע ליהודה, שומרון ועזה. אני מאמין ב"תוכנית אלון" ליישוב הארץ. עוד בתקופה שהיא באה לעולם אימצתי לי את תוכניתו של יגאל אלון ז"ל. פירוש הדבר הוא, שיש לי חלק ונחלה — לא רק היסטורי, גם לפי התפיסה שלי — באותם חלקים ביהודה שאינם מאוכלסים על-ידי ערבים. אבל אני שואל: איפה ההיגיון של ממשלת ישראל ומדינת ישראל מבחינת סדרי העדיפויות הציבוריים נבחינת תנאים מועדפים ליישובים הנמצאים כמטחוו קשת מתל-אביב, ולא לקריית-שמונה, לחצור ולבית-שאן? למה? אינני תופס את זה, אינני מבין עד היום לאן רוצים להוביל את הגליל. היום נמצאים היהודים בגליל במיעוט, הם כבר לא רוב. נניח שיהיו עוד 20,000 יהודים ביהודה ובשומרון. אז מה? האם זה יחזק את הגליל? האם זה יביא לאנקסיה ללא עוררין של יהודה ושומרון? האם זה מובטח לנו? ואני רוצה לשאול אפילו את המקסימליסטים בבית הזה: האם אתם מוכנים לוותר על יהודה של הגליל במחיר יישובם של עוד 10,000 או 20,000 יהודים ביהודה ובשומרון?

אבל, האמת היא, שאינני מעמיד את הדברים זה מול זה. אני מציג את התמונה ואת העובדות כפי שהן, ולעת עתה העובדות הן שהגליל הולך ומתורקן, ובתשתית שלו אין שום תוספת.

חברי הכנסת, בכל שנת 1986 נבנו בגליל בבנייה ציבורית מכוונת על-ידי הממשלה 150 יחידות דירה; אני מדגיש: בבנייה ציבורית. נניח שכל 150 יחידות הדירה יאוכלסו. על מה אנחנו מדברים? על איזה מספר? על 500 נפש.

הפתרון שאני רואה כדי להביא לכך שלממשלה יהיה סדר עדיפויות נכון הוא פתרון בדרך של חקיקה. ואני חוזר ומדגיש לפני הבית, שעל שולחנה של הכנסת מונח חוק הגליל, שמטרתו לענן את הנושא בחוק, בתקציב המדינה, ולהביא את הממשלה לכך שהיא תפעל ליישוב, לשגשוג ולפיתוח של הגליל ולהגדלת מספר תושביו. הדבר ייעשה באמצעות הקמת מועצה, שבה יהיו נציגים של כל משרדי הממשלה כמעט, נציגי ההסתדרות הציונית, נציגות של ראשי הערים. תפקידה של המועצה הזאת יהיה ליזום, לתכנן ולהוציא לפועל תוכנית שתיקבע, ושהתקציבים לביצועה יהיו מעוגנים בתקציב המדינה. ואז לא תהיה אפשרות לקחת אגורה אחת, שקל אחד

חדשים אשר אפשרו קליטת מאות משפחות בערי פיתוח ובגליל כולו.

אפרים שלום (המערך):
איפה? איפה?

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחסי:

אפרט: מגדל-העמק, עפולה ונצרת-עלית זכו בפיתוח תעשייתי ורבי-מדרים, והוקמו מפעלים בערים אחרות. להלן רשימת המפעלים החדשים והרחבות המפעלים שאושרו מ-1 בינואר 1986 עד 1 בינואר 1987 במרכז ההשקעות: בנהרייה — שלושה מפעלים לכ-104 מועסקים; בעפולה — שני מפעלים לכ-65 מועסקים; בתפן — שלושה מפעלים ל-37 מועסקים; בכרמיאל — שלושה מפעלים ל-115 מועסקים; בשלומי — חמישה מפעלים ל-157 מועסקים; במעלות — מפעל אחד ל-14 מועסקים; בקריית-שמונה — שני מפעלים ל-65 מועסקים; במגדל-העמק — מפעל אחד ל-12 מועסקים; ביוקנעם — מפעל אחד ל-150 מועסקים; בקצרין — שני מפעלים לכ-81 מועסקים; בנצרת-עלית — מפעל אחד ל-44 מועסקים; בבית-שאן — שלושה מפעלים לכ-180 מועסקים; בחדרה — מפעל אחד ל-15 מועסקים; בטבריה — מפעל אחד ל-40 מועסקים. סך-הכול, כ-29 מפעלים צפויה תוספת של 1,079 מועסקים.

המצפים בגליל התבססו וקלטו עשרות משפחות חדשות.

פעילות ההתיישבות בגליל נמשכת גם כתנאים הכלכליים שהמדינה נחונה בהם. עם זאת, מתחייבת פעילות מוגברת לפיתוח הגליל ולקידומו, ובעיקר לעידוד משפחות לעבור לגליל. הגברת הפעולה הזאת מחייבת פיתוח תעשייתי נוסף, ואומנם תוכניות כאלה קיימות במשרד התעשייה והמסחר.

מאחר שהגברת המעבר לערי הפיתוח מחייבת התייחסות כוללת, מנקודות המבט של המשרדים השונים, של הקצאת משאבים נוספים, אני מציע להעביר את הדין לוועדת העבודה והרווחה, אם המציע יסכים. אם לאו — אין לי התנגדות לקיום דיון במליאה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
תודה. כמה אתה בוחר, חבר הכנסת נחמיאס?

אהרן נחמיאס (המערך):
אני בוחר ברוחב לבו של סגן השר לקיים דיון במליאה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
בבקשה, חבר הכנסת אוריאל לין, רשות להצעה אחרת. אתה יכול לנמק מהמקום. מה הצעתך?

אוריאל לין (הליכוד):
הצעתי היא שבכל אופן יתקיים על כך דיון במליאה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
זו בקשתו של חבר הכנסת אהרן נחמיאס, ואנו עומדים להצביע עליה מייד.

אוריאל לין (הליכוד):
אני חשבתי שהשר הציע להעביר לוועדה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
לא, לא.

אוריאל לין (הליכוד):
סגן השר הציע לקיים דיון במליאה?

היו"ר ד' בן-מאיר:
כן.

אוריאל לין (הליכוד):
אני מצטער.

היו"ר ד' בן-מאיר:
מי בעד דיון במליאה בנושא הזה? מי נגד?

ה צ כ ה

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

יז. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון) [נוסח משולב], התשמ"ה — 1984*

(הצעת חבר הכנסת ג' שפט)

סיעות. תפקוד הכנסת מאוד לקוי. יש לכך סיבות רבות, אך אחת הסיבות המרכזיות היא המספר הרב של הסיעות בבית. הרבה דיונים נערכים לפי סיעות, ואנחנו רואים שצריך להקדיש להם זמן מעבר להכרחי. הרכב הוועדות נקבע כדי לתת ייצוג מתאים לכל הסיעות, וגם האפשרות להרכבת ממשלה יציבה בתנאים הנוכחיים, כמצב של כ-15 סיעות — שחלקן נמצאות בממשלה, חלקן לא נמצאות בממשלה — מכביד מאוד על האפשרות של תיקון תיקונים כלשהם בצורת הממשל.

היו הצעות קודמות, בשנת 1981, לתיקון הצעת חוק הבחירות, להגדלת אחוז החסימה, והורבר לא עבר. בכנסת הראשונה היתה הצעה, שאחוז החסימה יהיה 2%, וגם הצעה זו לא עברה. בכל אופן כיום אומרת אחת ההתנגדויות להצעת החוק, שמבחינה אידיאולוגית צריך לתת ייצוג לדעותיו החברתיות והפוליטיות של כל אדם שהצליח לצבור כך וכך קולות, עד כדי 1%.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אנו עוברים להצעת חוק מ"ב, מאת חבר הכנסת גרשון שפט — הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון) [נוסח משולב]. התשמ"ה — 1984.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפני הכנסת הצעת תיקון לחוק הבחירות לכנסת, הבאה להגדיל את אחוז החסימה ולהעמידו על 2.5%. יש לנו למעלה מ-16 סיעות בכנסת, 17 סיעות —

אהרן נחמיאס (המערך):
15.

גרשון שפט (התחיה):
סליחה, 15.

— ותיאורטית, בכנסת הבאה יכולות להיות גם 20

* נספחות.

מופיעים כבודדים, הם יכולו להצטרף למסגרת אחת הסיעות הקיימות, ויש בכנסת ומחוז לכנסת אנשים שיוכלו לעשות זאת.

לכן אני מציע לקבל את הצעת החוק.

היו"ר ד' כ"מאיר:

תודה. חברי הכנסת, אנו נגישים להצבעה.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אבקש למנות שני מו"נים.

היו"ר ד' כ"מאיר:

אני מציע את הרב ולדמן ואת חבר הכנסת חיים רמון.

רפאל פנחסי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מסיעתו של המציע?

היו"ר ד' כ"מאיר:

סליחה, את חבר הכנסת חיים רמון ואת חבר הכנסת מאיר ילנר.

מי בעד העכרת הצעת חוק זו לוועדה להכנתה לקריאה ראשונה? מי נגד?

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדין מוקדם בוועדה — 18

נגד — 13

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון) [נוסח משולב], התשמ"ה — 1984, לדין מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ד' כ"מאיר:

ברוב של 18 נגד 13 עוברת הצעת החוק הזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה.

יח. הצעה לסדר-היום

עלייה תלולה בהיקף תאונות הדרכים בשנת 1986

— 370, עלייה של 14%. במספר ההרוגים היתה ב-1986 עלייה של 7.5%; מספר הפצועים קשה — כדאי לדעת כמה פצועים קשה יש מדי שנה — הגענו ל-3,200 מדי שנה, היינו עלייה של 5%; ובמספר הילדים הנפגעים היתה ב-1986 עלייה של 22%.

אילו ראינו בזה רק תופעה של שנת 1986 לעומת שנת 1985, כי אז היינו יכולים אולי שלא להיות מודאגים במיוחד, שכן בחמש השנים מאז 1980 יכולה מדינת ישראל לרשום כהחלט לזכותה הישג של הקטנת מספר הנפגעים בתאונות דרכים, אבל אנחנו יודעים שנושא תאונות הדרכים אינו נושא שבו יכולים אנו להסתפק בהישגי העבר; אנחנו חייבים לוודא שהישגי העבר לא ילכו לאיבוד, אנחנו עוסקים בחיי אדם, בחיים של משפחות שלמות; ואדם שנפצע קשה — במקרים רבים זו גם טרגדיה לכל החיים למשפחה שלמה.

כן, לראבתי הרב, גם בהשוואה רבע שנתית — של הרבע האחרון של שנת 1986 — וגם בהשוואה של הרבע הראשון

אני רוצה לומר, שאדם יכול לייצג דעות ויכול לייצג עמדות עקרוניות, יהיו אשר יהיו, גם אם לא יהיה בכנסת. עצם העובדה שיש כל כך הרבה סיעות בכנסת מפריעה לעבודת הבית, לא רק מבחינה טכנית אלא גם מבחינה מהותית. סדרי ממשל תקינים והצורך בקיומה של ממשלה יציבה, שלא תהיה מושתתת על חבר הכנסת אחד, פלוני אלמוני, שיהיה לצד זה או לצד זה — ודוגמאות לכך אינן חסרות בכנסות קודמות — כל אלה מחייבים מתן אפשרות מינימלית לממשלה לשלוט.

בני שלטא (הליכוד):

מדוע נעצרת ב-2.5%? מדוע לא 3% — 4%?

גרשון שפט (התחיה):

ייתכן שאפשר להגיע לאחוזים גדולים יותר. זו היתה ההצעה שדובר עליה גם קודם ויש סיכוי מרבי לגייס למענה קולות. לא מדובר כאן בסיעה פלוגית אלמונית. אני אישית הצעתי הצעה זו עוד מזמן, בלי כל קשר למספר המנדטים שקיבלנו. לכן אם מישור חשוב הוא יכול להגדיל את האחוז ולהביא לכך שרוב חברי הבית יתמכו בהצעתו, ודאי שהוא יוכל לעשות זאת בוועדה.

גדעון גדוד (הליכוד):

3%.

אוריאל לין (הליכוד):

תקן את הצעת החוק בוועדה.

גרשון שפט (התחיה):

אינני יכול לתקן עכשיו, זה מה שיש. בוועדה יוכלו חברי הכנסת לתקן את הצעת החוק ולעשות ככל שירצו כדי להעלות את אחוז החסימה לאחוז שהם רוצים. כרגע אני אומר שעניין זה מאוד חשוב ומאוד חיוני כדי שהכנסת תוכל למלא את תפקידה ככנסת וגם כדי לאפשר הקמת ממשלה שתהיה ראויה למעמדה וכדי שלא יהיה צורך להשתמש מדי פעם בכל מיני אמצעים "טריקים".

אני בטוח שאם תתקבל הצעה זו, סיעות יתאחדו, ואינני חושב שזה יהיה לרעת הבית. אם יש אנשים חשוכים שהיו

היו"ר ד' כ"מאיר:

אנו עובדים לסעיף הבא: הצעה לסדר-היום מס' 3126, מאת חבר הכנסת אוריאל לין, בנושא: עלייה תלולה בהיקף תאונות הדרכים בשנת 1986. בבקשה.

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דיבר קודם חבר הכנסת אהרן נחמיאס על שאלת סדרי העדיפויות הלאומיים שלנו. הוא דיבר על בעיית הגליל, ואני חשבתי שהוא צודק ביותר, ושם רוצים אנו דוגמה נוספת לסדרי עדיפויות לקיים, הרי היא עשיתנו — כציבור, וקודם כול כממשלה — בתחום תאונות הדרכים.

בשנת 1985 היו 12,761 תאונות. בשנת 1986 הגענו ל-14,500 תאונות — עלייה של 15%. בשנת 1985 היו 18,709 נפגעים בתאונות דרכים בישראל, וב-1986 — אני מדבר על ההנה שהסתיימה בסוף דצמבר — 21,000, היינו עלייה של 12.5%. בשנת 1985 היו 326 תאונות קטלניות, ובשנת 1986

אך אינם יודעים לנהוג ואינם יודעים אפילו את הכללים הבסיסיים של הגנה על חייהם ועל חיי הוולת. נושא כזה היה חייב להתקדם בקצב הרבה יותר מהיר.

חגורות הבטיחות — העולם המערבי כולו עבר לשימוש בחגורות בטיחות גם בתוך הערים. אנשים מגיעים לישראל ואוטומטית משתמשים בחגורות בטיחות. הם לא שואלים את עצמם: האם אנחנו בנסיעה עירונית או בנסיעה בין-עירונית? ואם לא צריך להשתמש בחגורת בטיחות בנסיעה עירונית, בשלב כלשהו. כשיוצאים לדרך בין-עירונית, מהדקים את החגורה. בהרבה מאוד מקרים הנסיעה משולבת, נוסעים בדרך עירונית וכדרך בין-עירונית. נעשו הרבה מחקרים ובדיקות בנושא הזה, וכבר שהדבר יכול להפחית את מספר ההרוגים ב-15% — 30%; את מספר הפצועים קשה — ב-300 כשנה; ואת מספר הנפגעים — ב-3,000.

שר התחבורה חושש. ששימוש בחגורות בטיחות בתוך העיר יביא לתוצאות הפוכות — הוא יכול לגרום, אולי, לעצבנות יתירה של הנהגים ולהתנהגות פחות רציונלית, ועקב כך הם יפגעו בהולכי רגל. אבל, בעולם כולו הוכח שאין הדבר כך. רק עכשיו עשו סיומים באנגליה, לאחר שימוש בחגורות בטיחות במשך שלוש שנים, ובהם נקבע בוודאות, עליידי בדיקה אובייקטיבית של ועדה לא-ממשלתית, שיש ירידה מרשימה במספר ההרוגים והפצועים קשה. כל מי שיושב ברכב והוא משתמש בחגורת בטיחות יודע שסיכויי להיפגע הם פחותים בהרבה. לדאבונו הרב, נושא כזה אינו וולונטרי. לדאבונו הרב, ישתמשו בחגורות רק אם יכפה הדבר. זה טבע האדם, ואין מנוס מהדבר הזה.

אני רוצה להציג לכם עוד דבר מוזר, תמוה, דבר אינולות, דבר שאיננו מתקבל על הדעת. היום אחד הרכיבים החשובים בשכר — בדרגות הגבוהות יותר בשירות המדינה — הוא תוספת הרכב. מי שעובד בשירות המדינה ובמגורים ציבוריים אחרים לא יקבל את תוספת הרכב, אלא אם כן הוא בעלים של כלי רכב. תוספת הרכב מבטאת לפעמים 30% מהשכר הריאלי. באים ואומרים לאדם: אתה תקבל תוספת שכר, המגיעה לך מחמת מעמדך ותפקידך. רק אם תהיה בעלים של רכב בישראל. מאלצים אותו להיות בעלים של רכב. כדי שהוא יקבל תוספת שכר, כדי שאנחנו נוציא יותר מטבע חוץ וכדי שיהיו יותר מכוניות בארץ ויבוצו יותר בגין בישראל. גם את זה אי-אפשר לשנות, משום שנושא תאונות הדרכים אינו נושא המעסיק ומטריד את ממשלת ישראל.

ממשלת ישראל כולה מנהלת היום ויכוח עם פרקליט אחד, חבר כנסת. שמעמם על ממשלה בעולם שעיסוקה המרכזי הוא ניהול משא-ומתן עם פרקליט אחד? זה מה שמעסיק אותה, פרקליט אחד מול ממשלת ישראל? לו הקדישו לנושא תאונות הדרכים את הזמן שמשקיעים למשא-ומתן עם פרקליט אחד, לא היה המצב כמות שהוא היום.

חברי הבית, לדאבוני הרב אינני יכול להיות איש בשורה היום. אני יכול לתאר רק מצב מדא, של אדישות, של זלזול, ולדאבוני הרב, גם של חוסר מעש מצד המשרדים האחראים והמופקדים על הנושא. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת אוריאל לין. אני מזמין את שר התחבורה לדברי חשוכה, בבקשה.

שר התחבורה ח' קורפור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שהעלה חבר הכנסת אוריאל לין הוא נושא מכאיב, המלווה אתנו יום יום,

של שנת 1987 לרבע הקודם. קיימת עלייה בתאונות הדרכים בשיעור של 8% — 9%, הווי אומר, זו כבר עלייה על גב העלייה של 14%.

משמעות הדבר היא, שאם נמשיך לטפל בנושא תאונות הדרכים כפי שאנחנו מטפלים בו היום, בשנת 1987 לא יהיו רק 21,000 נפגעים, אלא אנחנו צפויים 24,000 נפגעים.

אבל, האמת היא שזה לא מרשים איש מאתנו יותר מדי. אנחנו אדישים לתופעה הזאת. אנחנו מתחילים להסתגל לכך שיש עלייה בתאונות הדרכים, ואנחנו מקבלים זאת כעובדה: אז יש עלייה בתאונות דרכים.

נמצא אתנו סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת דב בן-מאיר, אשר לעיר תל-אביב. הוא יכול באמת להתברך בהישגים. אבל זה רק בעיר תל-אביב.

הבעיה היא, שהמאמץ במלחמה בתאונות הדרכים רפה ירד, ואנחנו התרענו עוד ביוני, בכנסת וגם בוועדת הכנסת לבטיחות בדרכים, על עלייה בתאונות בשנת 1987. כבר אז הצבענו על סימן של עלייה בשיעור של 13.7%, ובדיקתנו המשרדית הממשלה האחראים לפעול כדי למנוע את המגמה הזאת. לדאבוני הרב, הם לא עשו כן. הם עשו ההיפך מזה.

בנושא פיתוח תשתית הכבישים, שהוא נושא חשוב מאין כמוהו להפחתת תאונות הדרכים, אנחנו פועלים על-פי היגיון הפוך. במדינת ישראל יוצאים מתוך הנחה, שאפשר להגדיל את צי הרכב ללא כל הגבלה, ושאינן צורך להגדיל בהתאם לכך את תשתית הכבישים כדי שתוכל לקלוט את כלי הרכב.

הצעתי לשר התחבורה, ולשמחתי הוא נמצא כאן אתנו היום — לדאבוני, הוא מטפל לאחרונה יותר מדי בעניינים שמשרדים אחרים בממשלה צריכים לטפל בהם — שיקבע מגבלה אדמיניסטרטיבית לייבוא כלי רכב לישראל. למה? לא משום שאני רוצה להגביל את ייבוא כלי הרכב לישראל. אני חושב שזכויות של כל אדם שרוצה לייבא ולרכוש כלי רכב היא אבסולוטית, אבל אין דרך אחרת לשכנע את האוצר ואין דרך אחרת לשנות את החשיבה המזוהה שלנו, שאפשר כאילו להגדיל ללא גבול את מספר כלי הרכב. בשנת 1986 יובאו 64,000 כלי רכב חדשים לישראל, ולא הוגדלו במקביל ההשקעות בתשתית.

אנחנו צפויים לחנק תעבורתי. המצב הולך ומחמיר מדי יום. אם לפני כמה שנים נדרשו 30 עד 45 דקות כדי להגיע מרמת-השרון-הרצלייה ללב העיר תל-אביב, היום כבר נדרשות לכך שעה ורבע, וזה יגיע גם לשעתים. בקצב גידול צי הרכב בישראל לעומת אי-קצב פיתוח תשתית הכבישים יידרשו לכך שעות — ארבע שעות ביום.

בשנת 1986 היו למדינת ישראל הכנסות בסך 1.335 מיליון שקל חדש. כתוצאה ישירה של בעלות על כלי רכב, אבל בתשתית, בתחזוקה ובפיתוח השקיעו לא יותר מ-106 מיליון שקל חדש.

לדאבוני הרב, אינני יכול לומר היום הרבה דברים חיוביים על משרד התחבורה בכל הנוגע למאבק בתאונות הדרכים. אני רואה רפיון גם במשרד התחבורה. לפני זמן רב הגישה ועדה בין-משרדית את המלצותיה בכל הנוגע ללימוד תורת הנהיגה ולשינוי התנאים למתן רשיונות נהיגה. עוד לא ראינו שיושמו המלצות בשטח, ושאינן צעדנו קדימה בכל הנוגע ללימוד תורת הנהיגה בישראל.

חברי הבית, אנחנו חייבים לדעת, שאנשים מקבלים רשיון

שעשה הרכב לעומת המצב הקודם — אם לוקחים את המדר של מיליון קילומטר נסיעה אנחנו רואים, שבשנת 1986 הגענו ל-0.95, ובשנת 1985 ל-0.93, ולפני כן הגענו ל-0.91; ב-1983 — 1.01; בשנת 1982 — 0.97; בשנת 1981 — 1.13; ב-1980 — 1.16; ב-1979 — 1.37; וכן הלאה: 1.67; 1.69; 1.54. כמעט כפול מן השיעור בשנת 1986, שהיא השנה הגרועה.

אבל לא רק בתאונות. אותו דבר אנחנו רואים גם במספר הנפגעים. כאשר לוקחים את הטבלות המדעיות שעליהן דיבר חבר הכנסת אוריאל לין מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המועתקות מכל המדינות המדווחות, אפשר לראות שגם בשיעור מספר הנפגעים, אם לוקחים את שיעור ההרוגים ל-100,000 חושבים, אנחנו מגיעים ל-9.55 בשנת 1986, וזה שיעור גבוה, גבוה מהשיעור ב-1985, שהיה 9.08, וגבוה במקצת מהשיעור ב-1984, שהיה 9.43. אבל, מעבר לזה: 10.51; 9.47; 10.96; 11.06; 14.75; 15.56; 17.41; 18.83.

כך אנו רואים גם לגבי מספר כלי הרכב המעורבים בתאונות. מספר כלי הרכב המעורבים בתאונות ב-1986 הגיע ל-28.6, מספר הגבוה מזה שהיה ב-1985, שהסתכם ב-25.64. אבל, אמסור את המספרים הנוספים: 28; 30.41; 30.49; 35.35; 37.03; 43.06; 56.67 ב-1978; 55.57 ב-1977; 52.60 ב-1976.

זו התמונה כאשר רואים את האינדיקטורים הנכונים והאמיתיים, ולא את המספרים המוחלטים, המבטאים כאב ומבטאים מציאות, אבל זאת כלי ההשוואה המדעית לשנים הקודמות.

כפי שצינתי, שנת 1986 היתה שנה קשה מאוד, ושיעור הגידול בה היה מרואי. אל לנו להסתתר מאחורי העובדות המראות שהיו לנו שנים קשות יותר, או שהצלחנו להוריד את עקומת התאונות במידה ניכרת בכל שנות ה-80, כי אין בכך ניהומים. אנחנו חייבים לעשות מאמצים מוגברים.

ואומנם, ב-1987 הכפלנו את התקציבים לבטיחות בדרכים. אין אגף או ענף אחד של פעילות במשרד שלנו שלא היו בו קיצוצים תקציביים. אבל את תקציב מינהל הבטיחות הגדלנו. מ-57 מטרות עירוניים ב-1986 נגיע השנה ל-80 מטרות. את חשירי הטלוויזיה שילשנו, ובמקום חמישה שידורים ב-1986, יהיו 15 שידורים ב-1987. היה שילוט ב-150 אוטובוסים, וב-1987 יהיה שילוט ב-200 אוטובוסים. ב-1987 יהיו פרסומים בשלושה או ארבעה עיתונים נוספים. הוספנו גם בתוכנית הלימודים — ב-1986 הקפנו 600,000 תלמידים, והשנה נקיף 800,000 תלמידים, שיקבלו שיעורים בהוראת הבטיחות.

הכפלנו את התקציב, ואף למעלה מזה, בכל הקשור למטרות הבטיחות העירוניים; הרחבנו את החינוך לבטיחות והכפלנו את התקציב למטרה זו — מ-525,000 שקל למיליון ו-36,000 שקל. הגברנו את ההסברה באמצעי התקשורת עלידי הכפלת התקציב. ב-1987 הוספנו למערך המשטרה, לצורכי אכיפה, פישישה לעומת 1986. אנחנו עושים מאמץ במחקר, והגדלנו אף אותה, מ-400,000 שקל ל-705,000 שקל, על אף העובדה שרבים לא חסכו מאתנו את שבת הביקורת על כך שהטכניון שניה את המכונה המחקר שלו. כמעט הכפלנו את התקציב הזה.

הגברנו את יחידות הניידות לבדיקת תקינות הרכב והזמנו מכונת משוכללת, שמחירה 100,000 דולר, היכולה להספיק

שעה שעה. על אף כל המאמצים שנעשו ונעשים, אין אנו יכולים לומר שיש לנו נוסחת קסמים לכעיה זו. ולא בשל העובדה שהממשלה עסוקה בדיון עם פרקליט אחד, או עם 15 פרקליטים, אלא מפני שאין נוסחאות פלא.

זה חוסר אחריות וזו דמגוגיה לבוא ולהגיד: יש לי נוסחה שעל-פיה אפשר להפחית בין 15 ל-30 הרוגים, 300 פצועים קשה ו-3,000 נפגעים. אני חושב שזה חוסר אחריות. אין בידי איש — — —

אוריאל לין (הליכוד):

זה מבוסס על מחקרים. זה מוכח.

שר התחבורה ח' קורפו:

אין בידי איש נוסחת קסמים, גם לא בידי החוקרים שעשו את המחקרים.

אוריאל לין (הליכוד):

זה מוכח כעולם הרחב.

שר התחבורה ח' קורפו:

העולם הרחב מקופל חמיד בפיו של המציג.

אוריאל לין (הליכוד):

יש הרבה מחקרים בנושא זה, והרכה עובדות שהוכחו. מדוע זו דמגוגיה? המספרים מבוססים על ניסיון.

שר התחבורה ח' קורפו:

חבר הכנסת אוריאל לין, שמעתי אותך. תקשיב עכשיו לי, ואשיב לך.

אנחנו עדים לגידול שהיה ב-1986 במספר התאונות ובמספר הנפגעים בהן. אני יכול לומר, שהמאמצים שעשינו נתנו את אותותיהם בכל שנות ה-80, ועל אף כל זאת, אם יבוא מישור וישאל אותי: האם אתה יכול להבטיח לנו כי בשנה הבאה תגיע לאותו הישג שהיה בשנה הקודמת או בזה שלפניה? אשיב לו, שאיני יכול לומר זאת. איני יכול לומר זאת.

אנחנו חייבים לעשות את כל המאמצים. אנחנו חייבים לסתום את כל הפירות, אנחנו חייבים להשקיע משאבים, לעשות מאמצים בהדרכת הנהגים, בשיפור הדרכים, באבטחת הרכב, אבל אין לאיש אפשרות לומר, שעל-ידי המעשים הללו נגיע להוצאה המקווה.

שנת 1986 היתה, כפי שצינתי, שנה קשה מבחינת תאונות הדרכים. היה בה גידול בשיעור של 14% במספר התאונות; גידול של 12% בתאונות קטלניות; גידול של 7% בתאונות קשות; וגידול של 15% בתאונות קלות. הגידול היה בכל הערים. גם בתל-אביב היה גידול של 10%.

הבה נראה את שיעור התאונות ל-1,000 כלי רכב. בשנת 1986 הגענו ל-17.54, ואילו בשנה הקודמת, המספר היה נמוך יותר והסתכם ב-15.79. אבל, בכל השנים שלפני 1985 היה השיעור גבוה יותר מזה שבשנת 1986. ב-1984 — 17.30; ב-1983 — 18.89; ב-1982 — 19.23; ב-1981 — 22.21; ב-1980 — 23.56; וכן הלאה: 27.35; 35.23; 34.97; ב-1976 — 33.11. שנת 1986 עולה במונח זה על עשר השנים שקדמו לה, פרט לשנת 1985. היא זהה לשנת 1984, וטובה בהרבה מכל השנים האחרות.

אם לוקחים את המדר של מיליון ק"מ נסיעה, שהוא המדר הנכון — כי אי-אפשר לעשות השוואה בין שנה שנוספו בה 150,000 כלי רכב עם שנתיים קודם לכן, כאשר מספר כלי הרכב היה קטן ב-150,000, או בין מספר קילומטרים כביש

אנחנו שמים את הדגש גם בהשלמת הטיפול בכבישים "הארומים" אותם קטעים שהצבענו עליהם — במחצית מהם אנחנו קרובים לסיום העבודה. אני חושב שההרכבה של הכבישים האלה תושלם כבר השנה. ההרחבה של שני כבישים נמצאת בהליכי אישור, והרחבת שמונה אחרים נדחית לביצוע בעתיד. המגבלה היחידה היא מגבלת תקציבית.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המלחמה בתאונות הרכבים היא מלחמה אפורה, מלחמה יומיומית, אין אפשרות להרפות ממנה לרגע אחד. אין בה הבזקים ואין בה מיקוד של כלי החקשורת ושל פרסום. זוהי מערכה אפורה, יומיומית. היא צריכה להקיף אלפי אנשים.

עשינו את מירב המאמצים להרחיב את הפעילות. יזמנו העברת הטיפול למטות העירוניים, כדי שהרשויות המקומיות, החיות את הבעיות בשטח, הנמצאות במקום, היכולות להשקיע משאבים ואמצעים, יהיו מעורבות בעניין זה. הניסיונות שלנו עלו יפה. בחמש-שש השנים האחרונות הצלחנו לרכוש מספר רב של רשויות. אנחנו בודקים עכשיו את האפשרות לעגן זאת בחקיקה, כדי שהפעילות הזאת תהיה חלק מהמחויבות של הרשות המקומית ונוכל לשלב בזה גם מועצות אזרחיות ורשויות מוניציפליות בסטטוס נמוך יותר; זאת כדי שהפעילות תתפרס על פני כל הארץ ותיעשה יום יום בצורה שוטפת ונוכל להגיע, בעבודה-שחורה, לתוצאות מאירות עניינים.

אינני מתנגד להעברת הנושא הזה לוועדה. טוב שיש ועדה קבוצה העוסקת בנושא הזה. חשוב שהנושא הזה יעמוד תמיד לנגד עינינו ויושקעו מאמצים ומחשבה כדי לשפר את המצב.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר התחבורה. חבר הכנסת אוריאל לין, אתה מסכים שהצעחך תועבר לוועדה?

אוריאל לין (הליכוד):
כן.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין לוועדת הכלכלה. אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה
נתקבלה.

יט. הצעה לסדר-היום

שינוי לוחיות הזיהוי של כלי הרכב

חבר הכנסת, מטבע הדברים, נפגש עם ציבורים שונים במפגשים, באספות. הנה לפני זמן מה, באחת האספות שהשתתפתי בהן, שאל אחד הנוכחים: מדוע צריך במדינת ישראל — ואני מניח שזה קיים לא רק אצלנו — לזהות את המכונית לפי שנת הייצור שלה, דהיינו להכריז שלבעל הרכב יש מכונית חדשה או חדשה פחות? תגובות של אנשים בקהל הראו, שהנושא הזה מעסיק ציבורים שונים.

בעקבות אותה פגישה ולאחר מחשבה כתבתי מכתב לשר התחבורה, מר חיים קורפו, וביקשתי ממנו לשקול את ביטול הרישום של שנת הייצור על לוחיות הזיהוי של המכוניות. צינתי שהסימון הנוכחי גורם להגברת הצריכה ולכבדות

לעשות מספר רב מאוד של בדיקות תקינות הרכב. הרכבו את ההסברה בכל מה שקשור לנהיגה עם ילדים בכלי רכב, וכן הגברנו את מאמץ ההסברה בנוגע לחגורות הבטיחות בערים.

בעניין חגורות הבטיחות בערים, חבר הכנסת אוריאל לין, אתה מאושר על שיש לך נוסחה בטוחה, מנוסה ומבוססת בעניין. לי עדיין אין נוסחה כזאת. ועל מצפוני ועל נפשי מעיקים הנפגעים בתאונות דרכים.

אוריאל לין (הליכוד):

הצעתו לך לנסות זאת חורף אחד.

שר התחבורה ח' קורפו:

בסדר. אנחנו נעשה את הניסיונות הללו גם בדרך זו, וגם בדרך אחרת.

אוריאל לין (הליכוד):

זו לא נוסחה שלי, אלא של המציאות.

שר התחבורה ח' קורפו:

חבר הכנסת אוריאל לין, אתה הצעת לי גם לצמצם אדמיניסטרטיבית את ייבוא הרכב. הרי אני הבאתי זאת לפני ועדת הכלכלה. לשם מה אתה צריך לכתוב לי מכתב על מה שאני כעצמי הצעתי בפני הוועדה?

אוריאל לין (הליכוד):

כדי לחזק אותך, כדי לתת לך גיבוי.

שר התחבורה ח' קורפו:

בסדר, אבל אתה מציג דברים כאילו יש בהם משום תגלית. והרי הדברים האלה הם דברים שנעשים על-ידינו ונבדקים על-ידינו. התייחסנו אליהם והצבענו עליהם. אתה מדבר על המלצות שהונחו לפני זמן רב, לפני שנים רבות. אבל ההמלצות לא הונחו לפני זמן רב, אלא לפני פחות משנה, ומשרד החינוך כבר העביר 32 כיתות במחקר הזה. אלה לא דברים שנעשים בן-לילה, אלה לא דברים שנגזרים בהבל פה. צריך לקחת כיתות ולעשות בהן את הניסוי. אין אפשרות להעביר זאת בקצב כל כך מהיר. כפי שאתה אומר, אם כי הדברים האלה צריכים להיעשות.

אני רוצה להוסיף ולומר, שהשנה אנחנו שמים את הדגש בעיקר בתשתית הדרכים ובדאגה להולכי הרגל. הנהיגנו השנה מבצעים מיוחדים עקב המספר הגבוה של נפגעים בקרב הולכי הרגל. אני רוצה להאמין שהדבר יעלה כדינו ונוכל להקטין את המספר הגדול של פגיעות בהולכי רגל בתאונות.

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5474, מאת חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בנושא: שינוי לוחיות הזיהוי של כלי הרכב. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הוא לכאורה נושא זעיר, קטן ומצומצם — לוחיות זיהוי קטנות במכוניות. אבל החיים, ובוודאי גם החיים הפרלמנטריים, אינם מוקדשים רק לבעיות הגדולות אלא גם לבעיות הקטנות לכאורה. לפעמים הבעיות הקטנות והנושאים הקטנים הם אלה היוצרים בסיכומי של דבר את מרקם החיים.

היור א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אדוני שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני שמח שחבר הכנסת ויינשטיין משתתף באספות ומציג לפנינו את הקובלות שהציבור הרחב משמיע בפניו. הוא גם מצא לנכון לשלוח לי מכתב בעניין זה, והעלה לפני את ההשגות של המאזינים אשר גורסים שהעובדה שבלוחית הזיהוי של מכונית מסומנת מצונית שנת הייצור היא גורם לקנאה ולהתחרות בין האנשים — מי ירכוש את המכונית המודרנית ביותר והמשוכללת ביותר.

השבתי לו על פנייתו במכתב, ולהערכתך זה צריך היה לספק אותה. כתבתי לו: "לכבוד חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, הכנסת, ירושלים. חבר כנסת נכבד, הנדון: מספור לוחיות הזיהוי ברכב — מכתבך: מיום 22 בדצמבר 1986. אני מאשר בתודה קבלת מכתבך בנוון ומוצא לנכון להבהיר לך את הסיבות להנהגת שיטת מספור זו.

"עד שנת 1979 כללה לוחית הזיהוי שש ספרות, שסימנו אזור בארץ ומספר הרשיון השוטף של הרכב בתוך אזור זה.

"ריבוי כלי הרכב וקשיי זכירה של מספרים ארוכים הולידו את הצורך בשנייה השיטה. לשם כך הוקמה ועדת היגוי בין-משרדית ונערך מחקר מעמיק על-ידי המכון לפירון העבודה והייצור, ומסקנות הבדיקה היו כי יש "לשבור" את המספר הארוך על-ידי קבוצות מספרים שיכללו פרטי מידע חיוניים שהם בעלי חשיבות לגורמי הרישוי והסטטיסטיקה.

"נכון שהספרה האחרונה בלוחית הזיהוי מצביעה על שנת הייצור של הרכב, שאולי מעוררת את אותה תחרות שאתה מצביע עליה כבלתי רצויה, אך היא נותנת את האפשרות להשתמש במערכת במחזוריות שנתית.

"כבר כל אלה הוכח מעל לכל ספק כי השיטה לפי המבנה החדש הינה בעלת כושר זכירה מרבי בכל מקרה של עבייה על החוק או כחאונת פנצ'רכה.

"יש לזכור כי עניין שנת הרכב מטשטש למעשה כאשר בחלק ניכר מן הרכב משמשת הספרה השישית לזיהוי אוכלוסיות שונות, כגון: דיפלומטי, ממשלתי, מוניות, רכב שטחים, רכב משוקם וכיוצא בזה, וכן משמשת הספרה השישית לעתודה כאשר מספר הרכב שנרכש באותה שנה עלה על 999 כלי רכב באותו אזור.

"כעבר נבחנו אלטרנטיבות אחרות, כגון ספרות משולבות באותיות. מחזור לוחיות זיהוי שבוטל, וכולן נמצאו לקויות לעומת השיטה הנוכחית."

ומה בדקה הוועדה של המכון לפירון העבודה והייצור, אשר סקרה את הנושא הזה — וחבר הכנסת אריאל ויינשטיין מציע לעשות זאת מחדש? היא בדקה קודם כול את הניתוח של כל האלטרנטיבות. היא שקלה את ההיבט ההשוואתי ביניהן. היא שקלה את נושא הזכירה, את כושרו של הפרט לזכור את המספר או את הסימן שלה. היא בדקה את האיתור, את היכולת לאחר כלי רכב על-ידי נתון מזהה חלקי, חלק מהמספר או הסימן. היא בדקה את עניין השליטה האדמיניסטרטיבית לצורכי ניהול וארכיב. היא בדקה את הניתוח המינהלי למעבר והתאמה משיטת הרישום הנוכחית, לרבות עלות המעבר ואפשרות הפעלה ברישומית של השיטה הקיימת ושל זו העתידה. היא בדקה את הקבילות והנוחות על-ידי הפרט, היינו

משאבים, משום שיש הסבורים שהנטייה במכונית ממודל ישן מצביעה על סטטוס נמוך יותר של האוחז בהגה. הערכה זו משותפת הן לבעלי המכוניות והן לפוגשים בהם. הוספת שאין בדי כלים לקבוע את היקפה של הבעיה הזאת, אבל על עובדת קיומה של הבעיה, על עובדת קיומה של גישה כזאת, אין כמדומה עוררין. ביקשתי מהשר לבחון את הסוגיה הזאת.

ואומנם השר, כמצופה, התייחס למכתב במלוא כובד הראש ולאחר שכונות אחרים של בדיקה קיבלתי תשובה — השר יביא אותה בוודאי, כי הוא ירצה בוודאי להסביר את עמדתו. מהתשובה הסתבר שמשרד התחבורה מצדד בהמשך המצב הקיים.

נתתי פרסום בעיתונות לפנייתי לשר. הסברתי שתהיה נהייה אחר צריכה גוברת אם הדבר ימשך. ציינתי ככמה הפעולות ברדיו שקיימת התופעה שבה הסגן, או המשנה, או מנהל החטיבה, שואלים: מדוע לי יש מכונית משנת ייצור כזאת, ולמקביל לי בדרגה יש מכונית משנת ייצור מתקדמת יותר? מדוע יש לו מכונית חדשה ולי מכונית פחות חדשה? מסתבר שגם בני נוער שואלים את הוריהם מדוע הם נוהגים במכונית ישנה ואומרים: אבא, הגיעה העת להחליף את המכונית. לדברים האלה נתתי ביטוי.

התפלאתי, אדוני השר, מכמות התגובות שבאו לאחר הפרסום. לפעמים אחת מעלה עיון, מעלה נושא, ומפרסם מודעה — הנושא כלה היה. להצעה לבטל את הרישום של שנת הייצור על לוחיות הזיהוי של המכוניות היתה תגובה שונה בהרבה מתגובות שקיבלתי על נושאים אחרים שנראו לי חשובים יותר, והיו בוודאי חשובים יותר.

הגעתי למסקנה שהערכה זו מקיפה אנשים מכל שכבות הציבור — מנהלים ועובדים, בעלי הכנסות גבוהות ובעלי הכנסות נמוכות, בני נוער ומבוגרים יותר. הכול סבורים, כל אחד מנקודת מבטו, שהצגת שנת הייצור על לוחית הזיהוי מפריעה.

אני יודע, והשר בוודאי יעמוד על כך, שיש נושאים הקשורים במשטרה, כמו קלות בזיהוי וכדומה. נשמע זאת בוודאי משר התחבורה. אבל אני מבקש לומר, שלא הייתי נטפל לנושא הזה אלמלא נתקלתי בהיקף תגובות כה רחב.

נקודה נוספת. התעוררות הציבור לא באה בשנת 1980 או 1981, כאשר הנהיג משרד התחבורה את הנוהל הזה של זיהוי מכוניות לפי שנת הייצור. התעוררות בציבור, התגובות בציבור, החלו בשנה-שנה וחצי האחרונות, כלומר, רק לאחר שאותן מכוניות החלו להחישן. היה צורך בהתיישנות של חלק מהמכוניות כדי שהבעיה תתעורר ואנשים יגידו: הנה יש כאן הכדורים.

כל בקשתי מהבית ומהשר היא שלא יתנגדו לבדיקת הנושא. נכון, שהמכון לפירון העבודה והייצור בדק את העניין. נכון שהיו בדיקות אחרות. אבל אם זוהי תגובתו של הציבור ואם כך רואים רבים את הנושא, שמא יש מקום לבדוק אותו במסגרת ועדה של הכנסת? היא תזמין מומחים, תשמע את משרד התחבורה, תשמע סוציולוגים ואחרים. הדברים נעשו. גם ועדה של הכנסת יכולה לעשות זאת, ולאחר מכן היא תגיש את מסקנותיה לשר.

אינני "נעול" על ההצעה הזאת. אינני בטוח שאני צורך. אני לא יכול לערוך מדגמים. אני שומע תגובות, נניח מעשרות אנשים. אולי זה לא המדגם המייצג, אולי זאת לא הבעיה, אבל, יש אי-נוחות, וצריך לבדוק אותה. זה מה שאני מציע, אדוני השר. ואני מבקש שתיענה לבקשתי.

אני לא מתנגד, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שנעביר את הנושא לוועדה, נבדוק אותו ונעסיק ועדת כנסת בכמה ישיבות, נזמין מומחים — —

דן מרידור (הליכוד):
בפגרה.

שר התחבורה ח' קורפו:
בפגרה, אחרי הפגרה, ואחר כך נגיע למסקנה שמשדר הרישוי הגיע אליה לאחר בדיקה יסודית.

אמנון ליץ (המערך):
אולי חבר הכנסת אריאל ויינשטיין מוכן להסתפק בהודעת השר?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
אני לא יכול, כי הקואליציה מאלצת אותי להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר א' נחמיאס:
חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה, כעמדת השר?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
כן.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה, חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין לוועדת הכלכלה של הכנסת. מי להצעה יצביע? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

כ. שאלות ותשובות

3014. היחס כלפי שלושת אנשי השב"כ שהיו מעורבים בפרשת אוטובוס קו 300

חבר הכנסת י' שריד שאל את ראש הממשלה כיום כ"ז בשבט התשמ"ז (26 בפברואר 1987):

דוח היועץ המשפטי לממשלה קבע מפורשות: כי שלושת אנשי השב"כ אשר חשפו את פרשת אוטובוס קו 300 פעלו כהלכה ודיברו אמת. הדוח אף קבע, שיש לנהל פעולות הסברה מתאימות בקרב אנשי השב"כ על-מנת לשרש תופעות של סטייה מהחוק כפי שהתגלו בפרשה הנ"ל. ראש השב"כ אף הוציא הנחיות מפורשות, האוסרות ביקורת על השלושה בתוך השירות. למרות זאת, בכירים שהיו מעורבים ישירות בפרשה ובהצדקתה, חנונים ולא חנונים, קודמו לאחרונה בתפקידם, והם ממשיכים להשמין בפני פקודיהם את שלושת הפורשים.

שאלותי הן:

1. האם ראש הממשלה יודע דברים אלה?
2. מה עשה ראש הממשלה להפסקת מסע ההשמצות נגד השלושה שטוהרו?
3. האם אין מקום להפסקת שירותם כדי לשקם את השירות?
4. מדוע לא נענשו הבכירים הממשיכים להשמין בתוך השירות, בניגוד להוראות ראש השב"כ?

ציבור המשתמשים. היא בדקה את עמדת הרשויות הממלכתיות, שאינן רשות הרישוי: צה"ל, משטרת ישראל ושירות הביטחון. היא בדקה את עניין הכללת האינפורמציה בלוחית. היא בדקה את הנוחות הטכנית ואת הפשטות הארגונית. היא בדקה את אורך הנשימה, היינו מלאי מספרים עתידי וגמישות לעתיד. היא בדקה בכל הפרמטרים הללו אלטרנטיבה אחת, לרכב מסחרי ופרטי דו-שימושי חמש ספרות ואות או שש ספרות לגרר ואחרים. היא בדקה אלטרנטיבה של חמש ספרות ואות בלבד. היא בדקה אלטרנטיבה של שבע ספרות. היא בדקה אלטרנטיבה של שימוש חוזר בשש ספרות.

המכון לפרייון העבודה והייצור, לאחר כל העבודה היסודית הזאת, לאחר כל הבדיקות, הגיע למסקנה, שהמספר הנוכחי, המורכב משבע ספרות השבורות לשלוש קבוצות, היא הטובה מכולן, מפני שהיא מכילה, במידה המרבית האפשרית, את כל האלמנטים שהיא בדקה ורצתה לבטא.

במסורת היהודית יש מנהג, ולפיו כשבוניס בית, משאירים בו חלק אחד לא גמור, זכר לחורבן. אבל אני לא שמעתי שמבקשים מבשל בניין שיעשה בו כתמים מבחון ויכער אותו, כדי שלא יעורר קנאה אצל הזולת. בעשרת הדיברות יש לנו דיבר האומר: "לא תחמוד". אבל דיבר זה לא הורחב, הוא הצטמצם לכמה דברים שבהם כאמת אסרו על האדם לחמוד את רכוש רעהו. עדיין אינני מכין למה, על-פי אותו היגיון, איננו מבקשים לומר, שכל אשה נאה צריכה ליצור על פניה קמט מלאכותי, כדי שלא לעורר קנאה. האם אנו חיים בתקופה שבה כל מה שיש לאדם צריך לעורר קנאה אצל הזולת, ובשל כך נבקש את האדם שיימנע מכך?

אני לא יכול לייצג לך שלא חלך עוד לאספות. אני חושב שאתה צריך ללכת לאספות. אבל יש הכרל בין הדברים בעלי החשיבות, בעלי היכולת לתרום משהו, לבין טענות הסרק.

היו"ר א' נחמיאס:

סגן השר רוני מילוא, הואיל ברוב טובך לענות על שתי שאלות.

2467. העסקת מרדכי ואנוני בבור למרות הידיעות על דעותיו הפוליטיות

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את ראש הממשלה כיום ט"ז כחשוון התשמ"ז (18 בנובמבר 1986):

התפרסמו בעיתונים כי מרדכי ואנוני היה מוכר באוניברסיטה שבה למד כאיש תומך באש"ף ומזדהה עם רעיונותיו.

אודה לך אם תודיעני:

1. כיצד הורשה אדם כזה לעבוד במקום סודי?
2. האם ייתכן שלא ידעו הממונים עליו את העובדות הנ"ל במשך כל שנות לימודיו באוניברסיטת באר-שבע, ולאחר מכן?
3. מה בדעת משרדך לעשות כדי שלא יישנו מקרים כאלה בעתיד?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. כל הפרטים נמסרו לוועדת החוץ והביטחון.

חוכרת כ"ב, ישיבה ש"ב

— שאלות ותשובות: ברכת היושב-ראש למד להיוון: הצעת חוק התכנון והבנייה (הודעה על הפקדת תוכנית — תיקון) —

3. לא.

4. אין השמעות כאלה.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מודה לך, אדוני סגן השר.

תשובת סגן השר במשרד ראש הממשלה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. ההשמעות הופסקו.

כא. ברכת היושב-ראש למד להיוון

היתה פרושה ברחבי ארצות ערב. אני משתמש בהזדמנות זו כדי לכרך אותו: אדוני מר להיוון, כרוך אתה בביקורך, ואנחנו משוכנעים שתחרשם לטובה, וכאבותיך תמשיך לעשות למען העם היהודי גם בארצו.

היו"ר א' נחמיאס:

מורי ורבותי, אני רוצה להשתמש בהזדמנות זו של ביקורך בארץ והימצאו בכנסת של נכדו של מייסד ה"Alliance Israelite Universelle", "כל ישראל חברים", רשת החינוך

כב. הצעת חוק התכנון והבנייה (הודעה על הפקדת תוכנית — תיקון), התשמ"ו — 1986*

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

ובשני עיתונים יומיים וכן במשרדי הרשויות המקומיות שמרחב התכנון שלהם כלול בתחום התוכנית, ובאין רשות מקומית כאמור — במקום שנוהגים לפרסם בו הודעות פומביות לתחום התוכנית".

העילה להגשת הצעת התיקון היא תופעה שנפוצה בשנים האחרונות בשדה העיתונות היומית. אנשים, יזמים, לעתים מבוססים ולעתים — ואלה העתים הרבות יותר — אנשים הגרים בשכונות שנוכלו במסגרת של פרויקט שיקום השכונות, היו צריכים, לפי חוק התכנון והבנייה — אם רצו לשנות איזו תוכנית, אם רצו להוסיף חדר למגורים — לזוים שינוי תוכנית, ושינוי התוכנית מחייב הוצאות פרסום. בדקתי היום ונדהמתי לגלות שפרסום בשטח של אינטש בעיתון יומי מחירו 300 ש"ח. אם נצא מתוך הנחה שהודעה סבירה בגודל מינימלי צריכה להיות לפחות בגודל של 5 אינטשים, פירוש הדבר שאותו פועל, אותו אדם הגר כאזור המוגדר כאזור שיקום שכונות, חייב להוציא פעמיים 1,500 שקל — ויושבים כאן חברי כנסת היודעים כמה משתכרים פועלים רבים — זו בערך משכורת חצי שנתיים, אם לא למעלה מזה.

המודעות הללו, בגלל מחירן היקר, מתפרסמות בדרך כלל בעיתונים שאינם מופיעים בשפה העברית, ואלה בדרך כלל עיתונים בעלי תפוצה נמוכה, הגובים תמורת המודעות מחיר נמוך: והאדם שיש לו עניין באותה תוכנית אינו רואה, בסופו של דבר, את המודעה ואינו קורא אותה. במקרים שהיום יותר מבוסס ומחליט לפרסם את המודעה בעיתונים גדולים, כמו "ידיעות אחרונות" ו"מעריב", שם המחירים הם כפי שהזכרתי, הוא נוקט את הטכניקה ההפוכה לטכניקה אותיות "קידוש לבנה". לימדו אותי הבוקר מושג בידישי: משתמשים באותיות הנקראות "טל ומטר" של סידור קטן: אני הבנתי שאלו אותיות המכנות בסלנג "אותיות קידוש הערשה" או אותיות מיקרוסקופיות.

היו"ר א' נחמיאס:

לימדו אותך נכון.

דוד מגן (הליכוד):

כן. לימדו אותי נכון. אני חייב לומר שד"ר בורג הוא זה שלימד אותי זאת הבוקר. זה בסדר.

יאיר צבן (מפ"ם):

הוא מורה מוסמך.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים לסעיף הבא: הצעת חוק רכ"ו מאת חבר הכנסת דוד מגן — הצעת חוק התכנון והבנייה (הודעה על הפקדת תוכנית — תיקון), התשמ"ו — 1986. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הואיל והצעת החוק שאנו דנים בה היום הונחה על שולחן הכנסת לפני כשנה וחצי, אני מבקש, כרשותך, לערוך אותה בשלושה פרטים: א. הכותרת צריכה להיות: חוק התכנון והבנייה (הודעה על הפקדה או הכנת תוכנית — תיקון), התשמ"ז — 1987; ב. התיקון מתייחס לשני סעיפים, סעיף 77 וסעיף 89; ג. בדברי ההסבר צריך להדגיש, כי הסכומים שבהם נקבתי שם — לדוגמה, 100,000 שקל — התייחסו לשקל שהיה נהוג בנובמבר 1985, לשקל הישן. מובן שהיום אנחנו מדברים על מטבע חדש, וככל מקום שמופיע שקל, הכוונה היא לשקל החדש.

סימן ו' בחוק התכנון והבנייה דן בהוראות כלליות לתוכניות. בהוראות האלה בולטים שני סעיפים אשר הרעיון הגלום בהם הוא פיתוח טכניקה ערכון — כל מעוניין בקרקע, בבניין או בכל פרט תכנוני, העלול לראות עצמו נפגע על-ידי תוכנית שהוכנה או תוכנית שהופקדה.

כדי להבין זאת, אצטט, ברשות היושב-ראש, את הטכניקה הקיימת בחוק, שאני מקווה שנוכל לקרוא לו החוק הישן. אני מצטט את סעיף 77, שאני מבקש לתקן: "החליטה הוועדה המקומית להכין תוכנית מחתאר מקומית או תוכנית מפורטת, או החליטה ועדה מחוזית להכניס שינוי בתוכנית כאמור, תפרסם הוועדה המקומית או הוועדה המחוזית, הכול לפי העניין, הודעה על כך ברשומות, במשרדי הרשויות המקומיות ובשני עיתונים יומיים ותפרט בה את תחום התוכנית או השינויים המוצעים".

הצעתי לגבי סעיף 77 היא למחוק את המלים "ובשני עיתונים יומיים", ולא לחייב יום או ועדה להודיע על הכנת תוכנית באמצעות העיתונים היומיים.

באופן דומה מבקש אני לתקן את סעיף 89, המדבר על הודעה על הפקדת תוכנית. אני מצטט את הסעיף הקיים, האומר: "הודעה על הפקדת כל תוכנית תפורסם ברשומות

או "העלולים לראות את עצמם נפגעים מהתוכנית שהוכנה", אם אנחנו מדברים על סעיף 77.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להעביר את הצעתי זו לדין בוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר א' נחמיאס:

הודה לחבר הכנסת דוד מגן. אני מזמין את סגן השר רוני מילוא, בבקשה אדוני.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפי סעיף 89 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1965, הודעות על הפקדת תוכניות יש לפרסם בשני עיתוני בוקר ובעיתון ערב, נוסף על פרסום מודעות בשכונות הנוגעות לעניין.

חבר הכנסת מגן הציע לבטל כליל את חובת הפרסום בעיתונים משני טעמים עיקריים. הראשון — משום שהמודעות המתפרסמות אינן אפקטיביות; והשני — בגלל העלות הגבוהה של מודעות מסוג זה.

אני רוצה להיכנס עכשיו לדין על מחירי מודעות ומחירי אינטסים והעלות הכללית. אבל צריך לזכור, שגם מודעות כרוכות ובשכונות וגם מודעות בעיתונות המקומית, כפי שמציע חבר הכנסת דוד מגן, גם הן עולות סכום מסוים, שיכול להגיע ל-300 עד 400 שקל בעלויות של היום, וגם כאן מדובר בהוצאה שאינה נופלת כהרבה, במקרים מסוימים, מההוצאה על פרסום בעיתונים.

פרט לחלק המעשי של הבעיה, שחבר הכנסת דוד מגן הרכיב עליו את הדיבור, צריך לזכור שמדובר כאן גם בנושא עקרוני. כימים אלה, כאשר יש עניין לשתף את הציבור בהליך התכנוני, ויש לשתוף הציבור ערך חשוב בכל מה שנוגע לתכנון המודרני, הרי יכול היה אולי חבר הכנסת דוד מגן — כראש עיר דינמי לשעבר, שהצליח מאוד בתפקידו — לחשוב

דוד מגן (הליכוד):

דינמי לשעבר, או ראש עיר לשעבר?

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

ראש עיר דינמי לשעבר, דינמי היום, לא כראש עיר.

היו"ר א' נחמיאס:

דינמי זה צמוד לך, חלוי מה אתה עושה.

יאיר צבן (מפ"ם):

בעיקר ביום ראשון.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

וזה, אני מקווה שהוא יהיה דינמי ביום ראשון.

בכל מקרה, היה מקום לחשוב על הרחבת הפרסום ולא על צמצומו, אם כי אני באמת מקבל את הגישה, שיש לשקול — גם אם חושבים על הרחבת הפרסום — אם הדרכים שבהן ניתן יהיה להגיע לציבור היעד בהוצאות המינימליות האפשריות.

זה כמה שנים אנחנו שוקלים במשרד אפשרות לחייב הודעות אישיות לשכנים העשויים להיפגע מהתוכנית המופקדת. שיקולים אלה לא לבשו עד היום צורה של חוק, רק משום החשש, כי בתוכניות רחבות ממדים, עלות ההודעות האישיות תהיה גדולה מדי. נרמין לעצמנו שיצטרכו לשלוח כמה עשרות אלפי הודעות אישיות כאלה, אם מדובר בתוכנית מתאר של שכונה גדולה, או של רשות מקומית שלמה.

דוד מגן (הליכוד):

הבטחתי לו שלא אומר זאת בידי, כי זו שפה שאין משתמשים בה מעל דוכן הכנסת.

התופעה הזאת, שאנחנו נתקלים בה היום בעיתונים יומיים רבים — והמודעות הללו תופסות עמודים רבים מאוד — מביאה הכנסה לעיתונים, אך גורמת להוצאה מיותרת ליזמים ולא-יעדכנו של מי שצריך להיות מעוניין בדבר. במקרה הטוב, אמרתי, מתפרסמות המודעות בעיתונים עבריים, ובמקרה הפחות טוב — בעיתונים לועזיים, שבינם לבין הקורא הממוצע ובעל העניין הממוצע אין ולא כלום.

אמנון לין (המערך):

דוד מגן (הליכוד):

אני מגיע לנקודה.

חבר הכנסת אמנון לין, בהצעה המקורית שלי ביקשתי לתקן ולומר שיימחקו המלים "בשני עיתונים" ולהוסיף שהפרסום הודעה על לוחות המודעות בשכונות הנוגעות בדבר. אולם, לאחר ששמעתי השגות של כמה אנשים המעורים בעניינים הללו, אני חושב שצריך לפתח טכניקה קצת יותר רחבה, ובכלל שהחובה לפרסם בעיתונים היומיים תוסר ותשונה בשני הסעיפים שהזכרתי. ומי יודע שכל דבר המפורסם ברדיו ולכל אזור כארץ יש פרמטרים מיוחדים.

בעיר מגורי, קריית-גת, אני יכול להצביע על שניים-שלושה מקומונים אשר גובים בדרך כלל מחיר סמלי בעד מודעות, ואני בטוח שהם קריאים ומגיעים לכל בית בקריית-גת; כל דבר שיפורסם בעיתונים אלה, והוא קשור לוועדה המקומית לתכנון ובנייה בקריית-גת — יגיע לכל בית בעיר. אינני יודע איך זה בחיפה ואינני יודע איך זה במקומות אחרים. באלת, למשל, אני יודע שכל דבר המפורסם ברדיו המקומי של אילת מגיע בדרך כלל לכל התושבים.

הכוונה שלי היא לנסות ולשכנע את ממלא-מקום שר הפנים, חבר הכנסת רוני מילוא, ואת חברי הכנסת הנכבדים להסכים לכך שהרעיון החשוב הזה, של עדכון כל מי שעלול לראות עצמו נפגע כתוצאה מהפקדת תוכנית או משינוי תוכנית, יבוצע בצורה סבירה ולא על-ידי חוק יבש, הנמצא למעשה, לצורך העניין הזה, "מחוץ למגרש" תרתי משמע.

הפרסומים לעדכון יכולים להיות מקומון או מקומונים, במקום שהמקומונים הללו אכן נפוצים וקריאים; זה יכול להיות לוח מודעות, ביישובים שבהם לוח מודעות הוא אתר שמושך בדרך כלל חשומת לב. יש מקומות שבהם לא תהיה ברירה אלא לשלוח מכתבים ישירים, ואם צריך לשלוח מכתבים ל-300 או 400 משפחות — במקרה הזה אין להשוות את ההוצאה הזאת להוצאה של פרסום בעיתונות — גם את זה צריך לעשות. וכפי שהזכרתי, גם רדיו מקומי. ייתכן שבעתיד תהיה גם טלוויזיה מקומית.

אם כן, ההצעה היא, אדוני ממלא-מקום שר הפנים, שבשני הסעיפים הללו, במקום שתי המלים "עיתונים יומיים", שיימחקו, תבוא תוספת — בוועדה, אם תועבר ההצעה אליה, אציע ניסוחים מדויקים — שהרעיון הכללי שלה הוא, שכמקום החובה לפרסם בעיתונים יומיים יאמר בערך כך: "ההודעה תובא בדרך המניחה את הדעת לידיעתם של בעלי הזכויות במקרקעין ושל מחזיקיהם העלולים לראות עצמם נפגעים מהתוכנית שהופקדה", אם אנחנו מדברים על סעיף 89,

חוכרת כ"ב, ישיבה שי"ב

— הצעת חוק התכנון והכנייה (הודעה על הפקדת תוכנית — חיקון):
— הצעת חוק הגמלאות (הוראת שעה) —

הכנסת דוד מגן לדיון בוועדת הפנים, ושם נוכל לדון בכל ההיבטים, החיוביים והשליליים, של ההצעה ובאלטרנטיבות העומדות לפנינו במקרה זה. תודה רבה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לסגן השר רוני מילוא. חבר הכנסת דוד מגן, אתה מסכים להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים?

דוד מגן (הליכוד):
כן.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת דוד מגן לוועדת הפנים. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר הצעת חוק התכנון והכנייה (הודעה על הפקדת תוכנית — חיקון).
התשמ"ו—1985, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

הצעת החוק הועברה לוועדת הפנים.

בסעיף שבו מוצע, על-ידי חבר הכנסת מגן, לבטל את חובת הפרסום בעיתונות, היו עד לפני שנים אחדות הוראות מצומצמות יותר, שחייבו פרסום בשני עיתונים בסך הכול. מה עשו חכמי הדור, שעליהם דיבר גם חבר הכנסת דוד מגן? פרסמו הודעות בעיתונות הלועזית, כ"לעצטע נייעס", כ"נוביני קורייר" וכדומה — עיתונים ברומנית, בבלגרית, בכל השפות הלועזיות, עיתונים דלי-תפוצה המיועדים לסקטורים מסוימים בלבד — ואפשר היה להניח כי המודעות לא תגענה לידיעת המעוניינים. נאלצנו, על כן, לשנות את הסעיף ולחייב פרסום גם בעיתונות היומית העברית והערבית וכן לחייב פרסום גם בעיתון ערב שהוא, כידוע, בעל תפוצה רחבה יותר. וכל זאת לצמצם ככל האפשר את ההוצאות המוטלות במקרה כזה על מפרסמי ההודעות, על מוסרי ההודעות הנוגעים לעניין.

אינני דוחה את הרברים והרעיונות שהעלה חבר הכנסת דוד מגן, כי בסופו של דבר אני חושב שאין מחלוקת בין חבר הכנסת דוד מגן לבין משרד הפנים על כך שאנחנו מעוניינים להגיע אל הציבור שאליו אמורה ההודעה להגיע, והאינפורמציה הזאת חשובה לו; ועם זאת, המטרה היא גם לצמצם ככל האפשר את ההוצאות המוטלות במקרה כזה על מפרסמי ההודעות, על מוסרי ההודעות הנוגעים לעניין.

לכן אני רוצה להציע להעביר את הצעת החוק של חבר

בג. הצעת חוק הגמלאות (הוראת שעה), התשמ"ו—1986*

(הצעת חבר הכנסת י' צבן)

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. סגן שר העבודה והרווחה, מה אתה אומר, אדוני?

סגן שר העבודה והרווחה ר' פנחס:
אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדה.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מבין שזו צריכה להיות ועדת העבודה והרווחה?

יאיר צבן (מפ"ס):
כן, ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר הצעת חוק הגמלאות (הוראת שעה), התשמ"ו—1986, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' נחמיאס:

אני קובע שהצעת חוק הגמלאות (הוראת שעה), התשמ"ו—1986, הועברה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק שני, הצעת חוק הגמלאות (הוראת שעה), התשמ"ו—1986, מאת חבר הכנסת יאיר צבן, המובא לקריאה טרומית. חבר הכנסת יאיר צבן, מהמקום.

יאיר צבן (מפ"ס):

אדוני היושב ראש, ביום 2 באפריל 1986 קיבלה הכנסת את חיקון מס' 12 לחוק פיצויי פיטורין, שנועד לתקן את ההפחתה בפיצויי הפיטורין לגבי עובדים שפוטר מעבודתם החל מתחילת עסקת החבילה, מנובמבר 1984 ועד לחודש מרס 1986.

החיקון האמור הטיל חובה על המעסיקים לשלם תוספת לפיצויי הפיטורין בשיעורים המפורטים בתוספת לחוק. משחיקת שכר הברוטו נפגעו לא רק עובדים שפוטר מעבודתם, אלא גם עובדים שפרשו מעבודתם לגמלאות בתקופה האמורה.

מוצע בזאת לתקן את החוק באופן שחישובי הפנסיה של עובדים אלה יחוקנו ויתבססו על הערכה מתוקנת של שכרם בחודשים שקדמו לפיטוריהם. החיקון יהיה על-פי השיעורים הקבועים בתוספת לחיקון מס' 12 בחוק פיצויי פיטורין.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות להודות לשר העבודה והרווחה ולסגנו על הגישה החיובית שהם גילו כלפי הצעת החוק.

כד. הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל, התשמ"ז — 1987*
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

רק כאשר מוכרחים לגייס אותו ולתקופה שמוכרחים לגייס אותו. שנית, תמורת גיוס הציוד ישולמו דמי שימוש הולמים. שלישית, אם נגרם נזק לכלי או לציוד יינתן פיצוי מלא.

ואכן גיוס יהיה בשני מקרים בלבד: או על-פי סעיף 8 לחוק, כאשר ביטחון המדינה, על-פי דעת שר הביטחון, מחייב זאת; פה מדובר על משהו מקביל בלשון בני אדם לצו 8: או כאשר אין זה המצב ורוצים לגייס שלא מטעם זה — צמצמנו בסעיף 7 את הזכות לגייס על-פי סעיף 8, והגיוס הזה יהיה רק לצורכי תרגיל, כוונות ואימונים.

צמצמנו גם את התקופה שמוחר לגייס ציוד כזה, שלא על-פי צו לפי סעיף 8. לעומת 35 ימים, כפי שנאמר בחוק שהוצע לנו, קבענו בסעיף 13(א) שהתקופה תהיה 14 ימים, ורק שר הביטחון רשאי להאריך את התקופה ל-35 ימים.

עמדה לפנינו בעיה של הוצאת הציוד מן הארץ. אנשים רוצים לפעמים למכור את הציוד לחוץ-לארץ. לעתים אין מספיק עבודה בארץ, רוצים להשכיר את הציוד, ולא היה אפשר להוציא מהמדינה אלא לאחר פרוצדורה ארוכה. לכן קבענו: לגבי ציוד שלא הוצא עליו סעיף לפי סעיף 8, חייבים ליתן אישור להוצאתו בהקדם האפשרי, ולא יאוחר מ-15 יום. חוקף האישור הוא לשישה חודשים. ורק שר הביטחון עצמו, מטעמים של כוונות ביטחונית, יכול לעכב או למנוע הוצאת ציוד מן הארץ, וגם על זה הוא חייב להודיע בהקדם האפשרי לוועדת החוץ והביטחון, כאמור בסעיף 5.

קבענו שינוי לגבי דמי שימוש ופיצויים. כל הפרק הזה, פרק ג' של החוק היום, לא היה קיים במצב החוקי עד עכשיו. קבענו דמי שימוש לא שרירותיים. בסעיף 18(ב) בהצעת החוק המונחת לפניכם נאמר, ש"בקביעת דמי השימוש יובאו בחשבון בין השאר עלות הציוד, הזכות של בעל הציוד לחשוואה הוגנת על ההון וכן מכלול הנסיבות הקשורות לגיוס הציוד ולשימוש בו". זו הגדרה רחבה ביותר של מה שאפשר לקרוא במלים אחרות מצב השוק או מחיר השוק. אנחנו רוצים מצד אחד למנוע אפשרות שמערכת הביטחון תגייס ציוד במקום לשכור אותו במחיר השוק, ומצד שני למנוע מצב שהיא תיאלץ לשלם מחירים גבוהים מדי כאשר מחיר השוק נמוך יותר.

באותו פרק, בסעיף 20, דנו בפיצויים על נזק. כאשר קורה מקרה ונגרם נזק לציוד, מן הדין שהמדינה תפצה את בעל הציוד על כל נזקו. ובסעיף 20, גם כן אחרי דיון ארוך, נקבע, שאם "נגרם נזק לציוד שגויס, והנזק לא תוקן על-ידי הצבא עד למועד שחרור הציוד, תפצה המדינה את בעל הציוד בשל הנזק הישיר שנגרם לציוד, לפי הוראות פרק זה".

אני רוצה להסביר את הבעיה שעמדה לפנינו. בעלי הציוד רצו להרחיב ולקבוע שהם יפצו לא רק על נזק ישיר אלא גם על נזק עקיף. לאחר דיון ארוך החליטה הוועדה שהפיצוי יהיה על נזק ישיר, ולא על נזקים עקיפים, למשל על מניעת רווח — מי יודע מה היה בעל הציוד עשוי להרוויח אילו היה הציוד ברשותו ולא היה מגויס.

אבל היתה בעיה מיוחדת — מה קורה כאשר מגויס ציוד ואדם חייב להשתמש בציוד הזה על-פי חוזה עם צד שלישי?

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל, התשמ"ז — 1987, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. חבר הכנסת דן מרידור יביא את החוק בשם ועדת החוץ והביטחון.

דן מרידור (בשם ועדת החוץ והביטחון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לפני הבית, בשם ועדת החוץ והביטחון, הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל, התשמ"ז — 1987.

חוק זה מגלם בנומה של חוק הכנסת הוראות שהיו משולכות הרכה שנים, משנת 1951 ועד ימים אלה, בתקנות שעת-חירום, התקנות הוארכו מפעם לפעם, ולאחרונה הוארכו לפני שלושה חודשים ותוקפן עומד לפוג בשבוע הבא.

אנחנו ביקשנו פעמים מספר ממערכת הביטחון ומהממשלה, במליאת הכנסת ובוועדת החוץ והביטחון, להפסיק את הנוהג של התקנת תקנות במשך 30 שנה ומעלה. אמרנו שצריך שההוראות שעל-פיהן נוהגים התפוסנה לחוק, תעבורנה את ביקורת החקיקה של הכנסת, תהיינה פתוחות לדיון ציבורי ותקיימנה את כל ההוראות שחוק מקיים אותן, ותחולנה עליהן כל המגבלות החלות על חוק.

אני שמח לציין, שאחרי מאמצים לא מעטים של מערכת הביטחון, הוגשה לנו הצעת חוק כזאת. דנו בה בכמה ישיבות בוועדת החוץ והביטחון ובוועדת המשנה לחקיקה של ועדת החוץ והביטחון. היו ישיבות רבות עם אנשי המקצוע, ועתה מוגשת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הצעת החוק, כפי שגובשה.

אני רוצה להודות על הסיוע הרב שקיבלנו בעבודתנו למר חיים קלוגמן ממשרד המשפטים, למר צבי ענבר, היועץ המשפטי של הוועדה, לעורכת-דין צביה גרוס ממשרד הביטחון, לפרקליט הצבאי הראשי, תת-אלוף נבו, לאלוף-משנה רימון, לסגן-אלוף תל-דן ולסגן-אלוף עמיצור על חלקם ועזרתם הרכה בחקיקה.

שוב אין אלה תקנות, זהו חוק, אבל גם הוא לא יחול אלא כפי שאמור בסעיף 46 בו, כשעה שקיים מצב חירום שהוכרז לפי פקודת סדרי השלטון והמשפט, כאשר יפוג מצב החירום, הקיים במדינה מאז היווסדה, יפקע גם תוקפו של חוק זה.

חוק זה דן בשני אינטרסים נוגדים: האינטרס האחד הוא ביטחון המדינה, והאינטרס השני הוא זכויות הפרט לרכוש, לבעלות על הרכוש. ביטחון המדינה מחייב אותנו, מצד אחד, להחזיר למדינה לגייס כעת הצורך לא רק אנשים אלא גם ציוד — למשל, ציוד מכני הנדסי — הנחוץ לצורכי הביטחון. מצד שני מדובר כאן בציוד של אנשים שזה אמצעי הייצור שלהם, שרכשו אותו בעמל חיים רב. זה ציוד שעושה רווח אצל האנשים האלה, הם מתפרנסים ממנו. אנשים באו לפנינו ושאלו, בלשון המקרא: למה זה אנוכי? גם אני מתגייס לצבא; למה אצלי לוקחים את הציוד ואצל אחרים לא לוקחים את הציוד? לכן ניסינו למצוא איזון בין אינטרס הביטחון לבין הזכויות של הפרט לרכושו.

הכללים שהנחנו אותנו הם שלושה: ראשית, מגייסים ציוד

* "דברי הכנסת", חוב' ג', עמ' 172; נספחות.

חוכרת כ"ב, ישיבה ש"ב
— הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל —

רשאי להחליט על הארכת משך הבדיקה עוד ב־24 שעות. לפי מיטב ניסיוני, אני חושב שזאת דרישה מוגזמת. אין שום קושי להזמין ציוד ולסיים את הבדיקה ואת ההערכה בתוך שש שעות. כל מה שצריך זה להתארגן. היחידה המזמנת צריכה להתארגן לכך. אין שום טעם להזמין ציוד יקר לשעות הבוקר ולהחזיר אותו עד שעות הערב, כאשר בסך-הכול צריך להשקיע בו שעה או שעתיים או שלוש שעות של עבודה. לכן הצעתי להגביל את זה, ואני חושב שאפשר לעמוד בהגבלה הזאת. אין שום יחידה מהיחידות שעוסקות בכך שלא היתה מסוגלת לעמוד כתנאי הזה.

להסתייגות לסעיף 13 — הסעיף קובע שאפשר לגייס ציוד לפי סעיף 7: "לא יחזק ציוד שניתן לגביו צו לפי סעיף 7 לתקופה העולה על ארבעה-עשר ימים". את התקופה הזאת יתכן שצריך לחלק לשתי תקופות, נניח שבעה ימים בכל פעם. אין שום סיבה לתת פוקד סמכות לחלק את התקופה הזאת ליותר משתי פעמים, כי על-פי מה שכתוב כאן הוא יכול לקרר, לו אפילו שבע פעמים, כל פעם ליומיים. זה אומנם לא קורה, אבל קורה שמחלקים את זה, ללא צורך, לשלוש או לארבע פעמים, ואני אינני חושב שהדבר מוצדק. מכל מקום, מה שאני הצעתי הוא, שאם יתעורר צורך לחלק את התקופה ליותר מפעמיים, יחליט על כך שר הביטחון. מדובר בעניין חמור מאוד, וכבר אמרתי: מדובר בציוד יקר, בציוד שמתפרנסים ממנו, ואם להטריד את בעל הציוד יותר מפעמיים בשנה — בכקשה, ששר הביטחון ישקול את העניין והוא יחליט ולא הפוקד.

סעיף 15 קובע את אופן החזרת הציוד. ידוע שלפעמים אי-אפשר להחזיר את הציוד בנקודה שבה הוא גויס, אבל ידוע גם, שלעיתים קרובות מאוד נוח ליחידות להשאיר את הציוד במקום האחרון שאליו הוא הגיע ולומר לבעל הציוד: לך תביא אותו. לכן הצעתי לומר: ראה המפקד המוסמך כי אין באפשרותו להחזיר את הציוד לבעלי במקום שאליו הובא הציוד כעת גיוסו, הוא יודיע לבעל הציוד לקבל אותו במקום שהוא נמצא. הוריו אומר, המפקד חייב קודם כול לעשות מאמץ להביא את הציוד למקום שממנו הוא גויס, ואם המפקד לא יעשה זאת ובעל הציוד יחשוב שאין סיבה שמצדיקה את הטרחת הנוספת של הבאת הציוד ממקום שהוא נמצא בו, לפחות הוא יוכל לפנות לבג"ץ ולומר שמולזלים בזכויותיו. אני לא רואה שום סיבה מדוע לא לחייב את המפקד לשקול את העניין הזה לפני שהוא מחליט לחייב אותו על-פי חוק.

אשר לסעיף 18: הסעיף הוא בסך-הכול טוב, הוא הרבה יותר טוב ממה שהוא היה במקורו. אני בכל אופן חושב, שהיה מקום להוסיף בסעיף משנה (ב), לאחר המלה "הנסיבות", את המלים הנוספות "ואת ההוצאות שהיו לבעל הציוד". לנחם קרובות הבאת ציוד למקום הגיוס כרוכה בהוצאות, ואין שום סיבה להניח שאלה ההוצאות קטנות שהוא ישלם אותן מכיסו. ביאו גם את זה בחשבון. זה לפעמים אומר ההוצאות דלק, לפעמים זה אפילו אומר אולי יותר מזה. מדוע לא לומר שגם ההוצאות האלה תובאנה בחשבון? אלה דברים קטנים, אבל מדובר בכספו של אזרח, ואין שום סיבה לזלזל בכך.

סעיף 20, סעיף משנה (ב): על כך דיבר חבר הכנסת דן מרידור, ואני אינני חושב שיש מקום להתעלם מהעובדה שציוד שמתקלקל — מתחנקים אותו מאבד את ערכו בשוק. מי צריך לשלם את זה — בעל הציוד? לכן הצעתי להוסיף: "טען בעל הציוד שעקב נזק שנגרם ולאחר תיקונו פחת ערכו של הציוד, יוערך שיעור ההפסד על-ידי השמאי והמדינה תשלם לבעל

הציוד גיוס ולא תהיה לו אפשרות לתבוע את שיפוי נזקו. לכן הוספנו במיוחד את סעיף 43, שבו קבענו הארכת מועדים למקרים כאלה.

קבענו גם בסעיף 22 תשלום הפרשי הצמדה וריבית על פיצויים ודמי שימוש מן המועד שנקבע לתשלום או ממועד הערכת השמאי, לפי העניין.

בסעיף 38 קבענו, ואני מוצא לנכון להביא זאת לפני הבית, שגם במקרים ששר הביטחון מוסמך לעשות מעשה, כלומר שיש לו סמכות זו או אחרת, הוא רשאי לאצול אותה לאדם אחר, למעט מקרים מסוימים הקבועים באותו סעיף, שחשבנו ששר הביטחון יהיה האיש שיחליט בהם לכדו, בלא האצלת סמכות.

לפי החוק הזה יותקנו תקנות לפי סעיפים שונים בו. סעיף 44 קובע שכל התקנות יובאו לאישור ועדת החוק והביטחון.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שיש בחוק הזה צעד חשוב קדימה בהסדרת הנורמות שעל-פיהן מתקיימת מערכת הביטחון ומקיימת את תפקידיה. אני חושב שהחוק הזה חשוב. אני חושב שנעשתה עבודה רבה. אני מפקה את תשומת-הלב של אדוני לכך, שיש הסתייגויות לחוק הזה לחבר הכנסת פלד.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת דן מרידור, חברי הכנסת, בשונה מההודעה ב־24 בחודש, שאין לחוק הסתייגויות, הונח לוח הסתייגויות על שולחן הכנסת. אני מזמין את חבר הכנסת מתתיהו פלד להעלות את הסתייגויותיו, אלא אם הוא רוצה לוותר על הנמכתן. זה נתון בידיו.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקרמת לשלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יכול בהחלט להבין את ההיגיון שבויתור על ההנמקות, כי הרי הן צריכות בסך-הכול לשכנע את חברי הכנסת לעשות שינויים מסוימים בנוסח שהוגש על-ידי הוועדה, ומכיוון שאיש מהם איננו נוכח כאן אין סיכוי שמישהו גם ישתכנע, ומה שיקרה הוא, שכאשר יישמע הפעמון, אנשים ייכנסו ויצביעו בלי שהיתה להם הזדמנות לשמוע את ההנמקות להסתייגויות שלי. אבל אלה סדרי העולם אצלנו, ולכן ברצוני שתהיה לפחות בפרוטוקול עדות לכך שניסיתי כמיטב יכולתי.

אני רוצה להבהיר, שכאשר הוגש החוק לקריאה ראשונה, יקבלתי אותו בברכה. אני חושב שהערכת חוק כזה לאחר כל כך הרבה שנים שגיוס ציוד נעשה שלא על-פי חוק אלא על-פי תקנות היא צעד ציור. אבל, היות שיש לי היכרות כלשהי עם הנושא, חשבתי שאחד הדברים שיש להקפיד עליהם בנוסח החוק הוא מתן הקלה במידה המקסימלית לבעלי הציוד אשר החוק מטיל עליהם את החובה להעמידו לרשות הצבא בתנאים מסוימים.

העול שבהעמדת הציוד הוה לרשות הצבא הוא כבד ביותר. זה ציוד יקר, בדרך כלל זה ציוד שאנשים מתפרנסים ממנו, וכל הקלה שאפשר להעניק להם, לדעתי, ראוי להעניק להם.

אני מוכרח לומר, שיכולתי להרכיב יותר בהסתייגויות, הבאתי שש הסתייגויות, בעיקר כדי להדגים עד כמה אפשר להקל יותר על בעלי הציוד הנקרא לגיוס.

אתחיל בהסתייגות לסעיף 6. שם נאמר, שאפשר לקרוא לציוד לצורך בדיקה והערכה לחקופה של 24 שעות, ופוקד

הופיעו. אבל גם לזה יש גבול. נדמה לי שלא צריך להגזים גם בעניין זה.

לסעיף 15: אנחנו לא חשבנו לנכון לקבל את ההסתייגות של חבר הכנסת פלד מן הנימוק הבא: נניח שבעל ציוד מירושלים הביא את ציודו לבקעת-הירדן, ושם הוא שימש. הוא משמש בצבא במשך שבועיים, וכתום השבועיים הציוד גומר את שימושיו ליד מעלה-אדומים. לפי ההצעה של חבר הכנסת פלד צריך קודם כולל להחזיר אותו לבקעת-הירדן, ואני חושב שאין בזה צורך. אני חושב שאם הציוד נמצא במעלה-אדומים, מוטב שנחזיר אותו במעלה-אדומים ולא בבקעת-הירדן. הרי אין שום כוונה להכביד מעבר לצורך. אם קורה שמשאירים את הציוד במקום מרוחק — כי כך נגמרה העבודה בציוד הזה בצבא — הרי כתוב בסעיף 15(ב), ש"בעל הציוד זכאי להחזיר ההוצאות הכרוכות בקבלת הציוד לרשותו כפי שיפורטו בתקנות וכן הוצאות שהוציא עקב קבלת הציוד לרשותו במקום שנקבע לקבלתו, במידה שהוצאות אלה עולות על ההוצאות שהיה מוציא אילו קיבל את הציוד לרשותו במצב ובמקום שבו העמידו לרשות הצבא". ואני מזכיר לחבר הכנסת פלד, שתקנות אלה תצטרכנה לעבור את אישור ועדת החוץ והביטחון, ואם הן תעבורנה כאשר אני אהיה חבר בה, אני מבטיח שאנחנו נדאג לכך שהפציה יהיה הולם.

לסעיף 18 הציע חבר הכנסת פלד להוסיף את המלים "וההוצאות שהיו לבעל הציוד". בכל הכבוד, נדמה לי שהביטוי המופיע בסעיף — "מכלול הסיכיות הקשורות לגיוס הציוד ולשימוש בו" — הוא ביטוי רחב ביותר. וכאשר מדובר בקביעת שיעור דמי השימוש, שיתחשבו במכלול הסיכיות הקשורות לגיוס הציוד ולשימוש בו, זה כולל את כל המכלול. המכלול כולל הוצאות שיכולות להיות קשורות לכך, הוא כולל את כל מה שקשור בכך. לא רצינו לפרט את ההוצאות, יש עוד דברים אחרים, אבל המלה "סיכיות" מספיקה.

לסעיף 20 הציע חבר הכנסת פלד לפצות את בעל הציוד גם על ירידת הערך. זה סיפור ישן בין בעלי ציוד לבין חברות הביטוח, בין בעלי מכונות לבין חברות הביטוח. אנחנו קבענו בסעיף 20 שיינתן פיצוי על הנוק הישיר, לא הרכבנו מעבר לזה. לא התעלמנו מכך שיש פה בעיה, אבל אחרי דיון ארוך עם משרד הביטחון השתכנענו שזה המקסימום שאפשר לתת עכשיו בחוק. ייתכן שיש מקרים שבהם ירידת הערך היא נזק ישיר, ואז יצטרך בית-המשפט, שהוא הפוסק, לקבוע אם ירידת הערך קרתה כתוצאה מתאונה ואם היא נזק ישיר או לא. אנחנו נלמד מפסיקה בתי-המשפט.

ההסתייגות האחרונה נגעה לסעיף 40. נדמה לי, חבר הכנסת פלד, שזו בדיקת כוונה המחוקק ואפשר גם לקרוא אותה בתוך הסעיף. כתוב בסעיף 40(2): "כפי שנמסרו בשעת הרישום". אלה הפרטים שנמסרו בשעת הרישום, ואין הכוונה דווקא לרישום הראשון. יש רישום, והוא נמשך. אדם יכול להודיע על שינוי כתובת, וייתכן עוד רישום ועוד רישום. מדובר על הרישום בכללותו, כפי שהוא. לא יעלה על הדעת שישלחו לאדם הודעה לפי כתובתו הראשונה לאחר שהוא כבר הודיע על שינוי כתובתו.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע לבית לרחות את ההסתייגות של חבר הכנסת פלד. אנחנו עשינו ככל שניתן כדי למצוא איוון נכון בין האינטרס של הפרט וזכותו לרכושו ולהפקת רווח מרכושו לבין האינטרס של ביטחון המדינה, שהוא עדיין עניין חשוב מאוד לכולנו. תודה רבה.

הציוד פיצוי כהתאם". הלווא כל אחד יודע, שאם רכב נדפק ומתקנים אותו בסדנה ערכו יורד, ומישהו צריך לשאת בזה. אינני חושב שבעל הציוד הוא שצריך לשאת במחיר.

דומני שיש לי עוד הסתייגות אחת, והיא בסעיף 40 — פה יש, לפי דעתי, הוראה מאוד שרירותית, האומרת: "צו לפי חוק זה, אם נשלח אל האדם שעליו הוא חל בדואר רשום לפי מען מקום מגוריו הקבוע או מקום עסקיו, כפי שנמסרו בשעת הרישום" — רואים אותו כאילו הגיע לידעתו אותו אדם בתום 72 שעות. אבל כתובות משתנות. מדוע, אם כן, לחייב אותו בכתובת שהוא נתן כאשר הוא התייצב בפעם הראשונה? אני הצעתי להוסיף: "כפי שנמסרו בשעת הרישום או בהודעה שנשלחה במעודה בדואר רשום לאחר מכן". אדם משנה כתובת, שיכול להודיע וזה מחייב. אין צורך שירוק אל היחידה לדווח לה. אנחנו חיים במדינה מודרנית שבה פועל דואר, וכששולחים דואר רשום, הוא בדרך כלל מגיע.

אני חוזר ואומר, אדוני היושב-ראש: כל התיקונים האלה אינם נוגעים לעיקרון. יגייסו רכב במדינה הזאת עוד הרבה שנים, ולא רק רכב אלא ציוד כבד, ובעלי הציוד יחזמו את חלקם בצורה כזו, מזה אין מוצא. אבל להקל עליהם במקסימום — אני לא רואה שום סיבה מדוע להימנע מזה, ואני חושב שהתיקונים שאני מציע, אם יתקבלו, לא יפגעו לא בכוננות ולא בחופש ההפעלה. הם יקלו על האזרח ויקלו דווקא על אזרח שראוי להקל עליו, כי הוא נתבע לקורבן שהוא מעל ומעבר לקורבן שנחבטים לעמוד בו אזרחים אחרים.

אילו היו כאן חברי כנסת הייתי מקווה שאולי הם ישתכנעו, אבל כהעדר חברי כנסת, מלבד חבר הכנסת אמנון לין, לפחות יירשם בפרוטוקול שהניסיון להקל על בעלי הציוד נעשה.

היו"ר ש' הלל: תודה. חבר הכנסת זן מרירוד — תשובה מטעם הוועדה.

תודה (בשם ועדת החוץ והביטחון): אדוני היושב-ראש, ברשותך אשיב בקצרה על ההסתייגות של חבר הכנסת פלד.

לסעיף 6: איננו מניחים שציוד יילקח בדרך כלל לבדיקה של יותר מאשר 24 שעות, ולכן זוהי התקופה הקבועה בחוק. אולם, יש מקרים שהציוד הוא כבד, מסובך וגם כדירתו אורכת זמן. לכן מצאנו לנכון לאפשר במקרים מיוחדים הארכה לתקופה דומה נוספת — עוד 24 שעות. אינני חושב שיש כאן הכבדה יוצאת מן הכלל. אין שום כוונה מצד שלטונות הצבא להאריך ללא צורך. לא הייתי רוצה לצמצם זאת למידה כזאת, שאם יצטרכו לא שש שעות אלא שבע שעות הם ייחשבו לעבריינים. לכן אינני חושב שההסתייגות הזאת משמעותית כל כך, ונדמה לי שצריך לדחות אותה.

לסעיף 13: על-פי סעיף 7 כמעט שאין מגייסים ציוד. חבר הכנסת פלד, אני מניח, מניסיונו יודע, שהסעיף הזה מנוצל מעט מאוד, ובדרך כלל אין כוונה להשתמש בו פעמיים בשנה, גם זה יקרה לעתים רחוקות. אבל, היה ויתעורר הצורך לגייס ציוד ליותר מפעם אחת בשנה, לפעמים גם ליותר מפעמים בשנה, אינני חושב שיש סיבה שנדרוש משר הביטחון עצמו לעסוק בשאלה הזאת. אני רוצה לומר: אני מקבל את העיקרון שקבע חבר הכנסת פלד, אני בעצמי אמרתי אותו כמה פעמים: צריך להקל כמה שאפשר על האנשים שצוידם נלקח וצריך גם להכביד על הרשויות במקרים האלה. אנחנו הנמסנו כאן על השר הרבה מאוד החלטות שבחוק המקורי שהוצע לנו הן לא

חוברת כ"ב, ישיבה שי"ב, כ"ד באדר התשמ"ז (25 במרס 1987)
— הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל —

סעיף 18, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיף 19 נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת מ' פלד לסעיף 20 לא
נתקבל.

סעיף 20, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיפים 21 — 39 נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת מ' פלד לסעיף 40 לא
נתקבל.

סעיף 40, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיפים 41 — 47 נתקבלו.

היו"ר ש' הלל:

אנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית. מי
בעד חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל,
התשמ"ז — 1987, ירים ידו. מי נגד?

ה צ ב ע ה

חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל.

התשמ"ז — 1987, נתקבל.

היו"ר ש' הלל:

אני קובע שהצעת החוק נתקבלה בקריאה שלישית. תודה
רכה לכם. הישיבה הבאה — ביום שני בשעה 16:00. ישיבה זו
נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:26.

היו"ר ש' הלל:

תודה לחבר הכנסת דן מרידור. אנו עוברים עתה להצבעה
על סעיפי החוק בקריאה שנייה. לסעיפים 1 עד 5 אין
הסתייגויות. מי בעד הסעיפים האלה?

ה צ ב ע ה

סעיפים 1 — 5 נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת מ' פלד לסעיף 6 לא
נתקבל.

סעיף 6, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיפים 7 — 12 נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת מ' פלד לסעיף 13 לא
נתקבל.

סעיף 13, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיף 14 נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת מ' פלד לסעיף 15 לא
נתקבל.

סעיף 15, כהצעת הוועדה, נתקבל.

סעיפים 16 — 17 נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת מ' פלד לסעיף 18 לא
נתקבל.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות ש"י — ש"ב

- א. שאלות בעל-פה.
ב. שאלות ותשובות.
ג. הצעת חוק משכן הכנסת ורחבתו (תיקון מס' 4).
התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
ד. אי-פתיחת שנת הלימודים באוניברסיטאות — הצעות חברי הכנסת נ' רז, א' סרטני, מ' פלד, ר' איתן ות' טובי.
ה. הצעת חוק היטל על שירותים מיוחדים ונכסי חוץ (הוראת שעה) (תיקון מס' 3 והארכת תקף). התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
ו. הצעת חוק עסקאות גופים ציבוריים (אכיפת ניהול חשבונות) (תיקון). התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
ז. יום הבריאות העולמי.
ח. סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו.
ט. הצעת חוק רכישת מפעלים בידי עובדיהם (מקרים מיוחדים). התשמ"ז — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
י. הצעת חוק האזרחות (תיקון מס' 5). התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
יא. הצעות לסדר-היום.
יב. הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 18). התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
יג. הצעת חוק-ייסוד: הכנסת (תיקון מס' 10) (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
יד. קליטת עולים — הצעת חברת הכנסת מרים גלזר-תעסה.
טו. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 16). התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
טז. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25). התשמ"ז — 1987 (קריאה ראשונה).
יז. פיטורי מורים והשיכושים בעקבותם במערכת החינוך — הצעות חברי הכנסת מ' פלד, ד' דינינו, ד' מגן ור' איתן.
יח. עיצומים והשבתות כמערכת החינוך — הצעת חבר הכנסת ר' איתן.
יט. המשבר המתמשך במערכת הבריאות.
כ. המשבר המזריף בכתי-החולים — הצעות חברי הכנסת ו' שש-טוב ור' כהן.
כא. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון מס' 3). התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
כב. הצעת חוק חגורות בטיחות ברכב. התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- כג. הצעת חוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
כד. הצעת חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות. התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה).
כה. הצעת חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה) (תיקון מס' 8). התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה).
כו. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 31). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
כז. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
כח. הצעת חוק לתיקון חוק הספנות (הגבלת אחריותם של בעלי כלי שיט) (תיקון). התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
כט. הצעת חוק פנקס הבוחרים (הוראות שעה). התשמ"ו — 1985 (קריאה ראשונה).
ל. הצעת חוק לתיקון פקודת זכינות החשמל. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
לא. מושב חבר הנאמנים של הסוכנות בני-ירוק — הצעות חברי הכנסת ע' לנדאו, ח' דרוקמן, ג' כהן וע' סולודר.
לב. התבטאויות של הרב פרדס בעיתון "כותרת ראשית" — מאת חברת הכנסת ש' אלוני.
לג. עידוד שירות קבע של קצינים וזוטרים בצבא — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
לד. הודעת ראש הממשלה כרבר הסדרים חדשים לניהול חיי התושבים כשטחים — הצעות חברי הכנסת ז' עטשי, ש' אלוני, א' גרנות, ב' כן-אליעזר, מ' איתן וג' כהן.
לה. נאום חסיין ומשמעויותיו — הצעות חברי הכנסת אמ' לין, ר' כהן, י' צבן, מ' מיעארי וי' נאמן.
לו. הקמת מנזר הכרמליטים באושביץ — הצעות חברי הכנסת ד' שילנסקי וח' גרוסמן.
לז. העלאת מחירי הדלק לתעשייה — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
לח. הצהרת ישראל בעצרת האו"ם על הפסקת אש בלבנון ועל נסיגה הדרגתית מדרום-לבנון — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
לט. הפסקת זרם המים לעיר אום-אל-פחם — הצעת חבר הכנסת ח' טובי.
מ. בקשה מארצות-הברית לבטל מעמד של פליטים ליהודים היוצאים מכרית-המועצות — הצעות חברי הכנסת א' גרנות ושמעון כן-שלמה.
מא. הצעת סיעת התחיה להביע אי-אמון לממשלה בנושא אי-ביצוע קווי היסוד של הממשלה להקמת התנחלויות חדשות.

- מב. הצעת סיעת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בנושא רישום גרים שלא על-פי ההלכה.
 מג. הצעת חוק לכיטול פקודת ההצגות הציבוריות (ביקורת), התשמ"ז—1987 (קריאה ראשונה).
 מד. הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל, התשמ"ז—1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 מה. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבה שי"ב

330. משחקי "הפועל" ה-13 — הצעת חבר הכנסת נ' רז.
 331. הרפואה המשפחתית כמנוף לחיסול משבר הרפואה — הצעת חבר הכנסת ד' בן-מאיר.
 332—335. המצב בבתי-הדין לעבודה — הצעות חברי הכנסת ח' גרוסמן, מ' וירשובסקי, אמ' לין וד' שילנסקי.
 336. השביחה בסמינרים למורים — הצעת חבר הכנסת א' ולרמן.
 337. קיצוץ שעות הוראה וסגירת 27 בתי-ספר בחינוך העצמאי — הצעת חבר הכנסת י"ח פרץ.
 338. דוח ביקורת ב"חברת העובדים" — הצעת חבר הכנסת י' שמאי.
 339. אלימות במשפחה — הצעת חברת הכנסת א' נמיר.
 340. מאזן הגירה שלילי בגליל — הצעת חבר הכנסת א' נחמיאס.
 341. עלייה חלולה בהיקף תאונות הדרכים לשנת 1986 — הצעת חבר הכנסת א' לין.
 342. שינוי לוחיות הוויזוי של כלי הרכב — הצעת חבר הכנסת א' ויינשטיין.

ג. הצעת חוק רכישת מפעלים בידי עובדיהם (מקרים מיוחדים), התשמ"ז—1987

1. הגדרות
 בחוק זה —
 "מפעל" — מקום עבודה בענף התעשייה או בענף הבנייה, שבו מועסקים לא יותר מ-200 עובדים, והוא נכס הנמצא בבעלותו של תאגיד או יחיד, שהתקיים בו אחד מאלה:
 (1) הוא נסגר כליל;
 (2) הופסקה בו עיקר הפעילות למשך שלושה חודשים;
 (3) הוא בבעלות של תאגיד שניתן נגדו צו כינוס נכסים, לרבות צו זמני או מונה לו מפרק לרבות מפרק זמני;
 (4) הוא בבעלות של יחיד שניתן נגדו צו כינוס נכסים, לרבות צו זמני, או שמונה לו נאמן בפשיטת רגל;
 "עובד" — עובד מפעל אשר כיום הגשת הבקשה לפי סעיף 5 מלאה שנה לפחות לעבודתו באותו מפעל;
 "ארגון העובדים היציג" — ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים בישראל;
 "השרים" — שר התעשייה והמסחר ושר העבודה והרווחה.
 2. הקרן
 (א) הממשלה וארגון העובדים היציג יקימו קרן למתן הלוואות לשם רכישת מפעלים בידי עובדי אותם מפעלים (להלן — הקרן).
 (ב) הסכומים שהממשלה וארגון העובדים היציג יעבירו לקרן ומועדי העברת הסכומים, ייקבעו בהסכמים בין הממשלה ובין ארגון העובדים היציג וכלבר שהסכומים שיעבירו הממשלה וארגון
- העובדים היציג לקרן יהיו בשיעורים שווים, וזולת אם הוסכם כיניהם אחרת לעניין זה.
 כספי הקרן יושקעו באוצר המדינה על-פי הוראות שיקבע החשב הכללי במשרד האוצר, וחשבונות הקרן יגוהלו בידי החשב הכללי על-פי הנחיות הוועדה, שהוקמה לפי סעיף 3.
 3. הוועדה
 (א) לצורך ביצוע תפקידי הקרן על-פי חוק זה ימנו השרים ועדה אשר תקבע את מדיניות הקרן ודרכי פעולתה (להלן — הוועדה).
 (ב) בוועדה יהיו ישישה חברים כמפורט להלן:
 (1) נציג משרד התעשייה והמסחר, והוא יהיה יושב-ראש הוועדה;
 (2) נציג משרד העבודה והרווחה, והוא יהיה ממלא-מקום היושב-ראש;
 (3) נציג משרד האוצר;
 (4) שלושה נציגים של ארגון העובדים היציג שהוא יקבעם.
 (2) לישיבות הוועדה יוזמן, ללא זכות הצבעה, נציג ארגון המעבידים אשר לדעת יושב-ראש הוועדה הוא ארגון מעבידים יציג בענף שבו פועל המפעל שלגביו הוגשה בקשת סיוע לפי סעיף 5.
 4. סדר עבודת הוועדה
 הוועדה תקבע את סדרי עבודתה ותהיה רשאית להסמיך אחד או יותר מחבריה לפעול בשמה לכיצוע החלטותיה.
 5. הגשת בקשה לסיוע
 (א) ועד עובדים של מפעל או נציגות מיוחדת של עובדים במפעל (להלן — נציגות העובדים) שהוסמכו לעניין סעיף זה כאספת עובדים בידי רוב

(1) הבקשה לרישום האגודה, כאמור בסעיף 8 לפקודה, תיחתם בידי שני-שלישים לפחות מן העובדים; לכל עובד תהיה הזכות להימנות עם חותמי הבקשה לרישום האגודה;

(2) השיעור המוצע שחבר ישלם כפועל כהשתתפות בהון האגודה יהיה כפי שהחליטה הוועדה;

(3) התקנות המוצעות של האגודה, כאמור בסעיף 8 לפקודה, טעונות אישור הוועדה; לאחר רישום האגודה וכל עוד לא נפרעו חובותיה, טעון כל שינוי מוצע בתקנותיה אישורה של הוועדה;

(4) שיעור הגמול שישולם לחבר האגודה בעד עבודתו במפעל שרכשה האגודה טעון אישור האספה הכללית של האגודה בהתאם לכללים שייקבעו בתקנותיה;

(5) בתקנות האגודה ייקבעו הוראות לעניין הצטרפות חברים לאגודה;

(6) חול חבר האגודה, דרך קבע, לעבוד במפעל שרכשה האגודה, תפקע חברותו כאגודה, הכול בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות האגודה;

(7) ועד האגודה יהיה מורכב מארבעה נציגים של חברי האגודה שתבחר בהם האספה הכללית שלה ומשלושה נציגים של הוועדה; הרכב ועד האגודה לפי הוראות פסקה זו הוא למשך שנתיים מיום החלטת הוועדה לסייע לעובדים ברכישת המפעל או מיום רישום האגודה לפי הפקודה, לפי המאוחר, ואולם הוועדה רשאית לקצר את התקופה האמורה אם ראתה שאין עוד צורך בפיקוח שלה על אופי ניהול האגודה.

10. סיוע אחר של הממשלה

אין באמור בחוק זה כדי לפגוע בסיוע אחר של הממשלה למפעל לפי חיקוק או הוראת מינהל.

11. ביצוע ותקנות

השרים ממונים על ביצוע חוק זה והם רשאים, בהתייעצות עם ארגון העובדים היציג ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להתקין תקנות לכיצועו.

12. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום כ' בניסן התשמ"ז (1 באפריל 1987).

העובדים כאותו מפעל; רשאים לפנות לוועדה בבקשה לקבלת סיוע מהקרן לשם רכישת המפעל בידי העובדים כו.

(ב) הוראות בעניין סדרי כינוס אספת העובדים לעניין סעיף קטן (א) ייקבעו בתקנות.

6. עמדת המפעל

הוגשה בקשה כאמור בסעיף 5, תיתן הוועדה למי שמוסמך לפעול מטעם המפעל הזרמנות להשמיע עמדתו לפני הוועדה.

7. הטיפול בבקשת הסיוע

(א) החליטה הוועדה כי יש מקום לבדוק את הבקשה, תזמין חוות דעת מקצועית (להלן — חוות הדעת) לגבי המפעל שלעניינו הוגשה הבקשה; חוות הדעת תכלול היבטים כלכליים, משפטיים ותעסוקתיים הקשורים בבקשה.

(ב) חוות הדעת תמומן מכספי הקרן.

(ג) הוועדה רשאית, בהסכמת מי שמוסמך לפעול מטעם המפעל, להביא לידיעתם של קונים אפשריים של המפעל, לרבות נציגות העובדים, מידע על המפעל וכן את חוות הדעת או חלק ממנה.

(ד) משקיבלה הוועדה את חוות הדעת ולא נמצא קונה למפעל, רשאית הוועדה, לפי שיקול דעתה, להחליט על סיוע לעובדים ברכישת המפעל בהתאם להוראות חוק זה.

8. הסיוע

(א) הסיוע לרכישת מפעל יינתן בדרך של הלוואה לאגודה שיתופית של העובדים שהוקמה לפי סעיף 9.

(ב) הוועדה תקבע תנאים למתן הסיוע.

(ג) כל ההסכמים והמסמכים המשפטיים הקשורים ברכישת המפעל בידי העובדים יהיו טעונים אישור הוועדה.

9. אגודה שיתופית של העובדים

לשם רכישת המפעל וניהולו תוקם בידי העובדים אגודה שיתופית על-פי פקודת האגודות השיתופיות¹ (להלן — הפקודה), ולעניין חוק זה יחולו על האגודה הוראות מיוחדות אלה, נוסף על הוראות הפקודה והתקנות שלפיה:

¹ חוקי א"י, כרך א', עמ' (צ) 336.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

בסעיף קטן (א) אחרי "השרים" יבוא "והמזכיר הכללי של ארגון העובדים היציג".

לסעיף קטן (ב)

חבר הכנסת ד' מגן מציע:

ברישא, במקום "שישה חברים" יבוא "שבעה חברים", ואחרי פסקה (4) יבוא:

"(5) נציג ארגון המעבידים אשר לדעת יושב-ראש הוועדה הוא ארגון מעבידים יציג כענף שבו פועל המפעל שלגביו הוגשה בקשת סיוע לפי סעיף 5."

לסעיף 2

חבר הכנסת ח' טובי מציע:

בסעיף קטן (ג), במקום "שיקבע החשב הכללי במשרד האוצר" יבוא "שיקבעו החשב הכללי במשרד האוצר וגובר ארגון העובדים היציג".

לסעיף 3

חבר הכנסת ח' טובי מציע:

בפסקה (2). בסופה יבוא "לפי כללים שאישורו השרים ושר האוצר".

בפסקה (7). במקום הרישא המסתיים במלים "נציגים של הוועדה" יבוא "ועד האגודה יהיה מורכב מארבעה נציגים של ארגון העובדים היציג ומשלושה נציגים של חברי האגודה שתבחר בהם האספה הכללית שלה".

— לחלופין —

"ועד האגודה יהיה מורכב משלושה נציגים של חברי האגודה שתבחר בהם האספה הכללית שלה ומארכבה נציגים של הוועדה".

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

בפסקה (2). המלים "והוא יהיה ממלא מקום היושב-ראש" — "ימחק, ובפסקה (4) בסופה יבוא: "ושאחד מהם יהיה ממלא מקום היושב-ראש".

לסעיף קטן (ג)

חבר הכנסת ד' מגן מציע:

סעיף קטן (ג) — "ימחק".

לסעיף 9

שר האוצר ושר התעשייה והמסחר מציעים:

ד. הצעת חוק לחיקון פקודת מס הכנסה (הכנסות בני הזוג), התשמ"ז — 1986

(הצעת חברת הכנסת ח' גרוסמן)

2. תיקון סעיף 66

בסעיף 66 לפקודה, במקום כותרת השוליים יבוא "שומה נפרדת" ובמקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) על אף האמור בסעיף 65, רשאי כל אחד מבני הזוג לחבוע כי ייפתח תיק נפרד לגבי המס מיגיעה אישית בעסק או כמשלח יד או מעבודה, לרבות הכנסה מיגיעה אישית כאמור בפסקאות (1) עד (6) להגדרה שבסעיף 1, ובלבד שלגבי הכנסה כאמור שהיא קצבה ייעשה חישוב נפרד, אם היא משולמת בשל הכנסת עבודה שלגביה היה בן הזוג הנישום זכאי לחישוב נפרד, או אם בן הזוג היה זכאי בחמש השנים האחרונות שלפני תחילת תשלום הקצבה לחישוב נפרד בשל ההכנסה שמכוחה משולמת הקצבה; ואלה ההוראות שיחולו לגבי החישוב הנפרד:

(1) הזכאות לניכויים, לזיכויים ולנקודות זיכוי לפי סעיפים 34, 35, 36, 47 ו-47א, ההטבה במס על-פי סעיף 10 וההנחה במס על-פי סעיף 11 יהיו לכל אחד מבני הזוג;

(2) לא תהיה זכאות לנקודות זיכוי לפי סעיפים 37 עד 39;

(3) זכאות לנקודות קצבה לפי סעיף 40(א) תהא רק לאחד מבני הזוג לפי בחירתם, ובחישוב המס של האשה תובא בחשבון נקודת זיכוי אחת בשל כל ילד שבתחילת שנת המס מלאו לו 18 שנה."

1. החלפת סעיף 65

בפקודת מס הכנסה (להלן — הפקודה)¹, במקום סעיף 65 יבוא:

"65. שומה מאוחדת

(א) לעניין הפקודה יראו הכנסותיהם של בני זוג שחיים ביחד כהכנסות משותפת, והיא תחויב על שם אחד מבני הזוג לפי בחירתם בכתב, ואולם אם יש צורך בדבר אפשר יהא לגבות מכל אחד מבני הזוג, אף שלא נשומו בנפרד, חלק יחסי מן המס שחייבים בו בני הזוג, כיהם חוב המס הנובע מהכנסתו של כל אחד מבני הזוג אל סך כל החוב כפי שצוין בקביעת פקיד השומה שהודעה עליה הומצאה לכל אחד מבני הזוג; דינה של קביעה כאמור כדין שומה לגבי הכנסתם המשותפת.

(ב) בהשגה או בערעור על קביעה כאמור בסעיף קטן (א) ניתן לחקן את שומת ההכנסה של כל בן זוג בנפרד.

(ג) נקבע סכום הכנסתו של בן זוג, בקביעה סופית שאיננה ניתנת עור להשגה או לערעור, תתוקן לפיה השומה."

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

דברי הסבר

החיה עם אישה יראו, לענין הפקודה, כהכנסתו של האיש, והיא תחויב על שם האיש ולא על שמה."

בישראל המודרנית אין מקום לסטטוס משפיל וארכאי זה של האשה, מה גם שאחוז גובר והולך של נשים עובדות, מהן שכירות מהן עצמאיות, ולא בעסקן של האיש.

מצבה של האשה בישראל בכל הנוגע למס הכנסה יש בו משום אפליה — אין אשה יכולה לפתוח תיק שומה נפרד, אלא לכל היותר זכאית היא לחישוב נפרד מאישה. הדבר הולך ומסתבך שעה שהיחסים בין בני הזוג מתערערים ומגיעים עד לערכאות. המאפיין את מעמדה של האשה מצוי בסעיף 65(א) לפקודה, הקובע נחרצות לאמור: "הכנסתה של אשה נשואה

ה. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון), התשמ"ה — 1984 (הצעת חבר הכנסת ג' שפט)

1. תיקון סעיף 81 (א)
בסעיף 81(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב],
התשכ"ט — 1969, במקום: "קולות כשרים במספר שאינו
פחות מ-1% (אחד למאה) מסך כל הקולות הכשרים" יבוא:
"קולות הכשרים במספר שאינו פחות מ-2.5% (שניים וחצי
למאה) מסך כל הקולות הכשרים".

דברי הסבר

כדי למנוע פיצול יתר של רשימות הווחות לייצוג בכנסת
יש להעלות את אחוז החסימה מ-1% ל-2.5%, דבר שיחרום
ליציבות הדמוקרטיה.

ו. הצעת חוק התכנון והבנייה (הודעה על הפקדת תוכנית — תיקון), התשמ"ו — 1985 (הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

1. החלפת סעיף 89
במקום סעיף 89 לחוק התכנון והבנייה: "השכ"ה — 1985,
יבוא:
"89. הודעה על הפקדת תוכנית
הודעה על הפקדת כל תוכנית תפורסם כרשומות
1 ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

דברי הסבר

עד היום לא התפרסמו תלונות על תופעה זו מפני, שהכול
חושבים, כנראה, כי הפרסום בעיתון לא בא להאיר עיני
הנוגעים בדבר התוכנית, אלא להוציא ידי חובה את יוזם
התוכנית.
במסגרת פרויקט שיקום השכונות רבים הם חסרי
האמצעים הנדרשים להשקיע כיום כ-100,000 שקל כדי לצאת
ידי חובה סעיף 89, אשר הוכח שהוא אינו נחוץ ואינו תורם
בניסוחו הקיים.
תיקון זה בא לחסוך הוצאות מיותרות של יזמי הפקדת
תוכנית. הניסיון מלמד, כי המערערים על הפקדת תוכנית לא
למדו על הפקדת התוכנית מהמודעות המתפרסמות בעיתונים.
בתקופה האחרונה, לאחר עליית מחירי המודעות
בעיתונים, נהקלים במודעות המתפרסמות לפי סעיף 89
לחוק התיכנון והבנייה. מודעות אלה אינן אפקטיביות, והן בלתי ניתנות
לשימוש שהמפרסם מבקש לחסוך ב"שטח המודעה"
המיועד לפרסום גבוהה ביותר.

ז. הצעת חוק הגמלאות (הוראת שעה), התשמ"ו — 1986 (הצעת חבר הכנסת י' צבן)

1. הגדרות
בחוק זה —
"חוק הפיצויים" — חוק פיצויי פטורים (תיקון מס' 12),
התשמ"ו — 1986;
"החוקה הקובעת" — כמשמעותה בחוק פיצויי
פטורים;
"עובד זכאי" — עובד שפרש לגמלאות בתקופה
הקובעת, והוא זכאי עקב כך למענק או לקצבת פרישה
המשתלמת מכוח חיקוק, הסכם קיבוצי או חוזה עבודה;
2. תשלום תוספת
עובד זכאי שהמענק או קצבת הפרישה מעבודה שקיבל
מבוססים על השכר הקובע ששולם לו בתקופה הקובעת,
זכאי לקבל ממי שאחראי לתשלום המענק או קצבת
הפרישה תוספת בשיעור כמפורט בסעיף 2(ב) לחוק
הפיצויים, בשינויים המחויבים.
3. תחולה
תחולתו של חוק זה ב"ו כחודש שלאחר החודש שבו
פורסם כרשומות.

דברי הסבר

שקבעה שיעורים משתנים של תוספת פיצויים לפי החודש שבו פוטר העובד.
משחיקת שכר הברוטו נפגעו לא רק עובדים שפוטר מעבודתם, אלא גם עובדים שפרשו מעבודתם לגמלאות בחקופה האמורה. מוצע בזאת לחקן את החוק באופן שחשובי הפנסיה של עובדים אלה יתקנו ויתבססו על הערכה מתוקנת של שכרם בחודשים שקדמו לפיטוריהם. התיקון יהיה על-פי השיעורים הקבועים בתוספת לחיקון מס' 12 בחוק פיצויי פיטורין.

ביום 2 באפריל 1986 קיבלה הכנסת את חיקון מס' 12 לחוק פיצויי פיטורין, שנועד לחקן את ההפחתה כפיצויי הפיטורין לגבי עובדים שפוטר מעבודתם החל מתחילת "עסקת החבילה" מנובמבר 1984 ועד לחדש מרס 1986. ההפחתה כפיצויי הפיטורין נבעה מהעובדה שפיצויי הפיטורין מחושבים לפי שכר הברוטו, שנשחק בשיעור ניכר בתקופה האמורה. התיקון האמור הטיל חובה על המעסיקים לשלם תוספת לפיצויי הפיטורין בשיעורים המפורטים בתוספת לחוק.

ח. הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל, התשמ"ז — 1987

פרק א': פרשנות ותחולה

- (2) בחי"מלאכה, מוסכים, מעבדות, מחסנים ובחי"מסחר לחלפים;
 - (3) מכונות, מנועים, משאבות, מכשירים וכלים לייצור ותיקון של כל אחד מאלה;
 - (4) מוצרים ומצרכים אחרים המשמשים או עשויים לשמש את הצבא.
- "מפקד מוסמך" — פוקד וכן אדם שפוקד הסמיכו לפי חוק זה להיות מפקד מוסמך;
- "פוקד" — אדם שנתמנה פוקד לפי חוק זה;
- "ציוד" — כלי תחבורה, ציוד הנדסי, מתקנים ובעלי חיים;
- "ציוד הנדסי" — טרקטורים, מכונות חפירה, חציבה, כנייה, הרמה או העמסה, וכן ציוד הנדסי אחר וחלקי עזר של כל אחד מאלה;
- "ציוד עזר" — ציוד שנתקיימו לגביו הוראות סעיף 28:
- "ציוד רשום" — ציוד שנרשם לפי סעיף 3(א).

2. תחולה לגבי ציוד באזור

הוראות חוק זה והתקנות שלפיו, לרבות כל צו והוראה אחרת לפיהם, יחולו לגבי ציוד גם כאשר הציוד או בעליו נמצא באזור, ובלבד שבעל הציוד הוא תושב ישראל, אזרח ישראלי, תאגיד רשום בישראל או תאגיד שהשליטה בו היא בידי תושב ישראל, בידי אזרח ישראלי או בידי המדינה, אף אם התאגיד אינו רשום בישראל.

1. הגדרות

בחוק זה —

- "אזור" — כל שטח המוחזק על-ידי צבא-הגנה לישראל;
- "בעל ציוד" — לרבות מי שיש לו חזקה או שליטה בציוד;
- "בעלי חיים" — בהמות משא ובהמות רכיבה;
- "הפרשי הצמדה וריבית" — כמשמעותם בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א — 1961;
- "המנהל" — מי ששר הביטחון הסמיכו לעניין פרק ג', לרבות מי שהמנהל אצל לו מסמכיו וחיו;
- "חלקי עזר" — חלקים של כלי תחבורה, ציוד הנדסי, מכונות, וכן חלקי חילוף, ציוד עזר, ציוד מחובר ואבזרים של כל אחד מאלה;
- "כלי תחבורה" — כלי רכב, רכבות, כלי טיס, כלי שיט, בין ממונעים ובין שאינם ממונעים, לרבות נגרים וחלקי עזר של כל אחד מאלה;
- "מתקנים" — נכסים מהמפורטים להלן, ששר הביטחון הכריז על הצורך בגיוסם בצו לפי סעיף 8 וכל עוד הצו עומד בתוקפו;
- (1) מתקני חשמל, קשר, רפואה, מטאורולוגיה ומחשבים וחלקי חילוף לכל אחד מאלה;

¹ ס"ח התשכ"א, עמ' 192.

פרק ב': רישום ציוד, הערכתו וגיוסו

4. מסירת פרטים

- (א) בעל ציוד חייב, מעת לעת, לפי דרישת מפקד מוסמך, למסור לו פרטים ומסמכים לגבי הציוד, לגבי בעליו ולגבי כל מי שנדרש כאמור בסעיף 12 ליתן פרטים על הציוד ולמסור בשמו, ככל שפרטים ומסמכים כאמור מצויים או צריכים להימצא ברשותו או בידיעתו, והכול כפי שנקבע בתקנות לפי סעיף קטן (ב).

3. רישום ציוד

- (א) פוקד רשאי לרשום ציוד ולהציבו ליחידות הצבא השונות לשם גיוסו לצבא-הגנה לישראל; הרישום יכנס לתוקף ביום שנשלחה הודעה עליו לבעל הציוד בדואר רשום.
- (ב) שר הביטחון רשאי להתקין תקנות בדבר אופן רישום ציוד וסימונו, הצבתו וגיוסו.

- (2) התקופות המזעריות והמרביות בין בדיקה לבדיקה;
 (3) התנאים שבהם מותרת בדיקה שלא מן המניין;
 (4) חובות המוטלות על בעל ציוד כדי לאפשר או להקל את בדיקתו או הערכתו של הציוד;
 (5) דרכי סימון הציוד ודרך ההוכחה בדבר מילוי חובת הבדיקה.

7. גיוס ציוד

(א) מפקד מוסמך רשאי, בצו, באישור פוקד, להורות על גיוס ציוד לצורכי תרגיל, כוננות ואימון, בזמן ובאופן שנקבעו בצו; ניתן צו כאמור, חייב בעל הציוד להעמידו לרשות הצבא בהתאם לצו, יחד עם חלקי העזר המקובלים לאותו סוג ציוד וכן עם חלקי עזר אחרים ודלק, כפי ששר הביטחון יקבע בתקנות.

(ב) פוקד רשאי, באישור שר הביטחון, להורות על גיוס ציוד לצורך פעילות מבצעית או למטרות אחרות שאינן מפורטות בסעיף קטן (א).

(2) מפקד מוסמך רשאי, בצו, להורות לבעל ציוד רשום לפנות, בזמן שנקבע בצו, לכל מקום שפורש בצו, כדי לקבל פרטים על המקום שבו על בעל הציוד להעמידו לרשות הצבא.

(ד) נכצר מבעל הציוד הרשום להעמיד את הציוד לרשות הצבא בהתאם לצו, יתייצב מייד אישית לפני נותן הצו, או לפני מי שנותן הצו הסמיכו לכך, יודיע לו את הנסיבות המונעות אותו מלקיים את הצו ויפעל על-פי הוראותיו; נכצר מבעל הציוד להתייצב אישית, רשאי הוא לשלוח לצורך זה את כא כוחו, ובלבד שבידיו הידיעות והמסמכים הנוגעים לעניין.

(ה) חל שינוי בזהות בעל הציוד שעליו ניתן צו לפי סעיף קטן (א) או (ב), והצו נמסר למי שהיה בעלו לפני השינוי, חייב הוא למוסרו למי שהיה לבעלו לאחר השינוי, ומשעשה כן חייב הבעל החדש בקיום הצו כאילו היה שמו נקוב בו.

8. גיוס על-פי צו שר הביטחון

(א) שר הביטחון רשאי, אם הוא משוכנע שביטחון המדינה מחייב זאת, להכריז בצו על הצורך בגיוס ציוד, כולו או מקצתו.

(ב) צו שניתן לפי סעיף קטן (א), יביא שר הביטחון, בהקדם האפשרי לאחר הניתנו, לידיעת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

(2) הוועדה רשאית לאשר את הצו כשינויים או בלי שינויים, או לא לאשרו או להביאו לפני הכנסת; חוקפו של הצו יפקע ארבעה-עשר ימים מיום הניתנו וזולת אם אושר, וכפי שאושר, בידי הוועדה או הכנסת לפני תום המועד האמור.

(ד) נתן שר הביטחון צו לפי סעיף קטן (א), רשאי מפקד מוסמך להשתמש בסמכויות הנתונות לו לפי סעיף 7 לגבי אותו ציוד, ויחולו על גיוס ציוד זה הוראות הנוגעות לגיוס לפי סעיף זה.

(ב) שר הביטחון רשאי להתקין תקנות בדבר —

(1) הפרטים והמסמכים שיש למוסרם לפי סעיף קטן (א);

(2) אופן מסירת הפרטים והמסמכים והאחראים למסירתם, לרבות הטלת חובה להתייצב במקום פלוני בזמן פלוני לשם מסירתם;

(3) מתן הודעה על כל מקרה שחל שינוי באחד הפרטים וכן עדכון של פרטים על-פי דרישת מפקד מוסמך;

(4) מתן הודעה על החזרת ציוד שהוצא מישראל או מאזור;

(5) אופן ביורר נכונות בעל ציוד להתגבר לפי סעיף 14;

(6) חובת ריווח על מקום הימצאו של בעל ציוד ועל מקום הימצא הציוד.

5. איסור הוצאת ציוד אל מחוץ לישראל

(א) ציוד שניתן עליו צו לפי סעיף 8 לא יוצא אל מחוץ לישראל ולאזור כל עוד הצו עומד בתוקפו אלא לפי אישור מאת פוקד.

(ב) ציוד רשום שלא ניתן עליו צו לפי סעיף 8 לא יוצא אל מחוץ לישראל ולאזור אלא לפי אישור מאת פוקד; פוקד ייתן אישור להוצאת ציוד כאמור לפי בקשת בעל הציוד בהקדם האפשרי ולא יאוחר מאשר בתוך חמישה-עשר ימים מיום קבלת הבקשה; חוקף האישור האמור יפקע בתום שישה חודשים מיום הוצאתו.

(ג) פוקד רשאי שלא לתת אישור כאמור בסעיף קטן (ב), אם קבע שר הביטחון שהציוד הרשום דרוש לצבא מטעמים של כוננות ביטחונית. שר הביטחון יביא את הקביעה האמורה, בהקדם האפשרי, לידיעת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

6. בדיקת ציוד והערכתו

(א) מפקד מוסמך רשאי, בצו, לדרוש מבעל ציוד רשום להמציאו לשם בדיקה והערכה במקום, בזמן ובאופן שנקבעו בצו, או להרשות את בדיקתו והערכתו במקום הימצאו.

(ב) בעל ציוד שנדרש להמציאו, או להרשות את בדיקתו והערכתו כאמור, חייב לעשות כן ולהשאירו במקום שנקבע לכך עד תום הבדיקה וההערכה, אך לא יותר מאשר ל-24 שעות; פוקד רשאי להחליט על הארכת משך הבדיקה וההערכה כ-24 שעות נוספות.

(ג) הבדיקה וההערכה ייעשו בידי אדם שפוקד הסמיכו לכך בכתב.

(ד) בעל הציוד או בא כוחו רשאי להיות נוכח בשעת הבדיקה וההערכה.

(ה) שר הביטחון רשאי לקבוע בתקנות פרטים בדבר —

(1) סדרי הבדיקה וההערכה;

(1) בעל הציוד ימסור את כל הפרטים הנדרשים לפי פסקה (2) לבן משפחה בוגר הגר עמו, ובהיעדרו — לאדם שמסר את שמו ומענו בעת רישום הציוד כאמור בסעיף 4, וכן ישאיר בידי בן משפחה או אדם כאמור את המפתחות לציוד;

(2) מי ששמו נמסר כאמור בפסקה (1) ימסור למפקד מוסמך או למי שהוא הסמיכו לכך, לפי רשותו, פרטים על הציוד, לרבות פרטים על מקום הימצאו אותה שעה, ככל שהם ידועים לו, וכל מסמך ודבר אחר הנמצא ברשותו והנוגע לעניין, הכולל כדי לאפשר קבלת חזקה בציוד והפעלתו.

13. תקופת החזקת הציוד בידי הצבא

(א) לא יוחזק ציוד שניתן לגביו צו לפי סעיף 7 לתקופה העולה על ארבעה עשר ימים; שר הביטחון רשאי להאריך תקופה זו עד שלוששים יחמישה ימים בשנה.

(ב) התקופה האמורה תהיה רצופה, אולם פוקד רשאי להורות כי בשנה פלוגית מחולקת תקופה זו לשניים או יותר חלקים.

(ג) בחישוב תקופת השירות השנתי תובא בחשבון תקופת התייעבות לצורך בדיקה או הערכה של הציוד.

(ד) ציוד שגורס לפי סעיף 8, לא תחול לגביו הגבלת התקופה כאמור בסעיף קטן (א).

14. התגברות

(א) מי שבבעלותו ציוד רשאי להתגבר להעמיד את הציוד, בהסכמת מפקד מוסמך, לרשות הצבא ולשימוש.

(ב) מי שהתגבר כאמור בסעיף קטן (א), יראו את הציוד, לכל דבר ועניין, וכל עוד ההתגברות וההסכמה כאמור לא בוטלו, כציוד שחל עליו חוק זה, ואם הועמד הציוד בפועל לרשות הצבא, יראו אותו כציוד שגורס מכוח סעיף 7.

15. החזרת ציוד

(א) מפקד מוסמך יודיע לבעלו של ציוד שהועמד לרשות הצבא לפי חוק זה את הזמן, המקום והדרך שבהם יוחזר הציוד לרשותו ובעל הציוד חייב לקבלו כהתאם לכך.

(ב) בעל הציוד זכאי לתשלום בעד ההוצאות הכרוכות בקבלת הציוד לרשותו, כפי שיפורטו בחקנות, וכן הוצאות שהוציא עקב קבלת הציוד לרשותו במקום שנקבע לקבלתו, במידה שהוצאות אלה עולות על ההוצאות שהיה מוציא אילו קיבל את הציוד לרשותו כמצב ובמקום שבו העמידו לרשות הצבא; אין הוראה זו באה לגרוע מהאמור בפרק ג'.

16. שמירת זכויות אגב החזקת ציוד

זכויות שהיו קיימות אגב ההחזקה בציוד ערב העמדתו לרשות הצבא או תפיסתו לפי חוק זה, לא יפקעו מחמת זה בלבד שהציוד הועמד לרשות הצבא או נתפס בידיו כאמור, אולם אין בהוראה זו כדי להגביל את סמכויות הצבא להשתמש בציוד כל עוד הוא ברשותו.

9. תיקון והתקנה של אבזרים

(א) הועמד כלי תחבורה או ציוד הנדסי לפי חוק זה לרשות הצבא, רשאי הצבא לתקן כל קלקול או נזק שנגרם לציוד, ולהתקין בו אבזרים, אם האבזרים אינם פוגעים בשימוש הסביר באותו ציוד.

(ב) בתום תקופת השירות יוחזר הציוד האמור בסעיף קטן (א) לבעלו ללא אבזרים שהותקנו בו, אולם מפקד מוסמך רשאי להורות שלא יסירו את האבזרים, גם לאחר תום תקופת השירות, ללא היתר מאת מפקד מוסמך, ובלבד שהאבזרים האמורים אינם גורעים מעילות הציוד ומצורתו ואינם פוגעים בבטיחותו, ואם הוא כלי תחבורה — גם בבטיחות שאר המשתמשים בדרך; ניתנה הוראה כאמור, יהיה בעל הציוד חייב לנהוג באבזרים שהותקנו באותה מידה והירות שאדם נוהג ברכושו ולהחזירם לצבא בעת שידרש לכך או כשהציוד עצמו יצא מכלל שימוש.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), מפקד מוסמך לא יורה שלא להסיר אבזרים מכלי רכב בתום תקופת שירות, אם יש בהם משום שינוי במבנה הרכב, הסותר הוראות פקודת התעבורה² והתקנות שלפיה.

(ד) בסעיף זה, "התקנת אבזרים" — לרבות הוספת חלקים, תיאומם ושינוים.

10. תפיסת ציוד

(א) ניתן צו על ציוד לפי סעיפים 6, 7 או 8 ובעל הציוד לא קיים את הצו, רשאי מפקד מוסמך, או מי שהוא הסמיכו לכך, לחפוס את הציוד למטרה שלשמה ניתן הצו.

(ב) ניתן צו על ציוד, לפי סעיף 8, לגבי מתקן שאינו ניתן להעברה, או שאין זה מעשי בנסיבות העניין להעבירו, רשאי מפקד מוסמך להורות על גיוס הציוד במקום הימצאו ולצורך כך רשאי הוא או מי שהוא הסמיכו לכך להיכנס למקרקעין שבהם מצוי הציוד ולהפעילו שם.

11. התייעבות המחזיק בציוד

(א) הוצב כלי תחבורה או ציוד הנדסי ליחידה לפי חוק זה, והאדם שיש לו חזקה או שליטה באותו ציוד נקרא לשירות לפי סעיף 34 לחוק שירות ביטחון התשמ"ו-1986³ (להלן — חוק שירות ביטחון). לא יתייבב אותו אדם לשירות הביטחון עם ציוד כאמור, אלא אם כן הוא משרת כנהג הצמוד לאותו ציוד.

(ב) בעל חזקה או שליטה בציוד כאמור שאינו משרת כנהג צמוד לאותו ציוד יחנה אותו, לפני התייעבותו לשירות כאמור, במקום שנקבע לכך בפרטים שמסר לאחרונה מכוח חוק זה או התקנות שהותקנו לפיו.

12. בעל ציוד שנעדר בשעת גיוס

ניתן צו לגיוס ציוד לפי סעיף 8 ובשעה שיש לקיים את הצו נעדר בעל ציוד, מחמת שירות לפי חוק שירות ביטחון או מכל סיבה אחרת, יחולו כללים אלה:

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 73.
³ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.

פרק ג': דמי שימוש ופיצויים

(ג) אבד הציוד שגויס או נגרס לו נזק, והשמאי קבע כי מדובר בציוד כאובדן גמור, תשלם המדינה פיצויים בהתאם למצבו של הציוד ערב גיוסו, בהתחשב בערכו של ציוד דוגמתו במועד ביצוע התשלום, והציוד שאבד או שרדיו יקומו לקניין המדינה.

21. המועד לתשלום פיצויים

(א) המועד לתשלום פיצויים כמפורט בסעיף 20(א) או (ג) הוא בתוך שלושים ימים מהיום שקבע המנהל את סכום הפיצויים, ובלבד שקביעתו, על סמך חוות דעת השמאי, תינתן בתוך שלושים ימים מיום שקיבל את כל המידע והמסמכים הדרושים לשם כך, מאת בעל הציוד, או בתוך שישים ימים מיום שקיבל את המידע והמסמכים כאמור, אם שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת קבע כי בשל טעמים מיוחדים הכרוכים בהיקף הגיוס, לא ניתן לקבוע את סכום הפיצויים קודם לכן;

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), סכום פיצויים שאינו שנוי במחלוקת ישולם בתוך שלושים ימים מיום שחרור הציוד, או בתוך שישים ימים מיום שחרור הציוד, אם שר הביטחון, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, קבע כי בשל טעמים מיוחדים הכרוכים בהיקף הגיוס, לא ניתן לשלם פיצויים קודם לכן.

22. הפרשי הצמדה וריבית

(א) על דמי שימוש ופיצויים ייחוספו עד יום התשלום כפועל ריבית והפרשי הצמדה מן המועדים כמפורט להלן:

(1) דמי שימוש שמועד תשלומם נקבע בסעיף 19(1) או (2) — מן המועדים שנקבעו לתשלומם, לפי העניין;

(2) דמי שימוש ופיצוי נוסף שמועד תשלומם נקבע בסעיף 19(3) — מיום שהציוד היה אמור להשתחרר;

(3) פיצויים שמועד תשלומם נקבע בסעיף 21 — ממועד הערכת השמאי את הנזק.

(ב) הערכת נזק בידי השמאי תחושב תמיד כערכה ביום מתן ההערכה.

23. מקבל התשלום

(א) תשלום לפי פרק זה יבוצע לידי מי שהוא הבעל הרשום של הציוד לפי פרטים ומסמכים שנמסרו לפי סעיף 4; בהעדר רישום כאמור — לידי הבעל הרשום בכל רישום אחר המנוהל לפי דין (להלן — הבעל הרשום);

(ב) בוצע תשלום כאמור בסעיף קטן (א), לא תחול על המדינה כל חובה כלפי בעל ציוד שאינו הבעל הרשום, לבצע כל תשלום נוסף או לתת כל פיצוי לפי פרק זה בקשר לגיוס אותו ציוד.

17. חובת תשלום דמי שימוש ופיצויים

(א) המדינה תשלם דמי שימוש בעד הציוד שגויס, ואם בתקופת הגיוס נגרס לציוד נזק — גם פיצויים בשל הנזק, והכול לפי הוראות חוק זה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא ישולמו דמי שימוש בשל גיוס רכב פרטי, כמשמעותו בפקודת התעבורה, לצורכי כוננות, אם תקופת הגיוס לא עלתה על 24 שעות.

18. קביעת שיעור דמי שימוש

(א) דמי השימוש בשל ציוד שגויס ייקבעו בצו כללי או אישי כמשמעותם בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח — 1957⁴ (להלן — חוק הפיקוח), לפי סעיף 12(ב) לאותו חוק, כאילו היו שכן בעד שירות בר פיקוח.

(ב) בקביעת שיעור דמי השימוש בצו כאמור יובאו בחשבון, בין השאר, עלות הציוד, הזכות של בעל הציוד לתשואה הוגנת על ההון וכן מכלול הנסיבות הקשורות לגיוס הציוד ולשימוש בו.

19. מועד תשלום דמי שימוש

דמי השימוש ישולמו —

(1) בעד ציוד שגויס לתקופה שאינה עולה על שלושים יום ומישה ימים — בתוך שלושים ימים מיום שחרור הציוד;

(2) בעד ציוד שגויס לתקופה העולה על שלושים יום ומישה ימים — לא יאוחר מאשר שלושים ימים מיום גיוס הציוד בעד התקופה שחלפה עד מועד התשלום, ומכאן ואילך בחשלושים שוטפים אחת לחודש; בתוך שלושים ימים מיום שחרור הציוד תשלום יתרת דמי השימוש המגיעה;

(3) אבד הציוד שגויס או נגרס לו נזק ששמאי, שמינה לעניין זה המנהל (להלן — השמאי), הגדירו כציוד כאובדן גמור, ישולמו דמי השימוש עד למועד תשלום הפיצויים כאמור בסעיף 21, וכן ישולם פיצוי נוסף בשיעור השווה לדמי שימוש בעד שלושים ימים נוספים: שולמו הפיצויים בחלקם, ישולם פיצוי נוסף חלקי גם בעד התקופה שעד מועד תשלום יתרת הפיצויים, לפי חלקה היחסי של יתרת הפיצויים במלוא הפיצויים; לעניין פרק זה, "ציוד כאובדן גמור" — ציוד שניזוק באופן שאין זה אפשרי או סביר, כנסיבות העניין, לתקנו.

20. חיקון נזק ופיצויים בשל נזק

(א) נגרם נזק לציוד שגויס, והנזק לא תוקן על-ידי הצבא עד למועד שחרור הציוד, תפצה המדינה את בעל הציוד בשל הנזק הישיר שנגרם לציוד, לפי הוראות פרק זה.

(ב) נוסף על פיצוי האמור בסעיף קטן (א) ישולם פיצוי נוסף בשיעור השווה לדמי שימוש בעד פרק הזמן שהשמאי קבע כדרוש בנסיבות העניין לחיקונו של ציוד מהסוג שניזוק.

⁴ ס"ח התשי"ח, עמ' 24; התשמ"ו, עמ' 241.

(ב) כעל ציוד שבמתכוון עשה או נמנע מלעשות דבר שהיה בו כדי למנוע מהמדינה את כירור חבותה או להכביד עליה, אין המדינה חייבת בפיצויים אלא במידה שהיתה חייבת בהם אילו לא נעשה, או נמנעה עשיית אותו דבר.

25. הגשת תביעה

הטוען שהוא זכאי לתשלום לפי פרק זה, שלא קיבל את התשלום כולו או חלקו, זכאי לתובעו מאת המדינה בבית-המשפט המוסמך.

26. ייחוד העילה

לא תהיה לבעל ציוד שגויס כל עילת תביעה על-פי כל דין כלפי המדינה או שלוחיה בשל נזק שנגרם לציוד, הוצאות שנגרמו לבעלו או רווח שנמנע ממנו, עקב גיוס הציוד, אלא על-פי הוראות חוק זה.

פרק ד': ציוד עורף

30. גיוס של ציוד עורף

(א) לא יגויס ציוד עורף לפי סעיף 7 ולא יוחזק כאמור, לתקופה העולה על 48 שעות, אלא אם כן נתן שר הביטחון, בצו, את הסכמתו להארכת התקופה, ובכל מקרה לא תעלה התקופה על שלושים וחמישה ימים.

(ב) הסכמת שר הביטחון יכול שתהא מותנית ויכול שייקבעו בה הגבלות לפי שיקול דעתו.

31. צו להעמדת ציוד עורף לרשות הצבא

(א) קבע פוקד שמינה שר הביטחון לפי סעיף 36 כי ציוד עורף דרוש לצבא, רשאי מפקד מוסמך להורות בצו כי ציוד כאמור יועמד לרשות הצבא; על ציוד כאמור יחולו הוראות סעיף 30(א).

(ב) ציוד עורף שקיימים לגביו צווים לפי סעיף 8 של שר הביטחון ושל השר הממונה, לא יינתן לגביו צו כאמור בסעיף קטן (א) אלא לקיום צורך צבאי דחוף ובלתי צפוי מראש.

(ג) ניתן צו כאמור בסעיף קטן (א) בנסיבות כאמור בסעיף קטן (ב), יהיה צו זה עריף על פניו או אחר לגבי אותו ציוד שנתנו רשות מוסמכת או פוקד שמינה השר הממונה.

32. הגבלות שימוש בסמכויות לענין ציוד עורף

שר ממונה, רשות מוסמכת ופוקד שמינה בידי שר ממונה לא ישתמשו בסמכויותיהם לפי חוק זה אלא במידה הנראית להם דרושה לביטחון המדינה או לאספקת שירותים חיוניים לציבור.

פרק ה': עונשין

(1) לא מילא חובה המוטלת עליו לפי חוק זה;

(2) מסר בידועין, לאדם שהוא חייב למסור לו פרטים לפי חוק זה, ידיעה כוזבת בכל פרט כאמור;

(ג) אין בתשלום כאמור כדי לפגוע בזכותו של מי שזכאי לתשלום האמור מכוח הסכם או על-פי דין, לתבוע את השבתו ממי שקיבלו לפי סעיף קטן (א).

(ד) בלי לגרוע מהאמור בסעיף 16, חובת המדינה לבצע תשלום לא תושפע מחמת זכויות שהיו לאדם אחר שאינו הבעל הרשום, וזולת אם הוטל עיקול על הכספים המגיעים לבעל הרשום כאמור. בשל השימוש בציוד או בשל נזק שנגרם לציוד, או אם הודע למנהל על קיומו של משכון או שעבוד אחר על-פי דין לגבי הציוד.

24. חובת מסירת מידע

(א) דרש המנהל פרטים ומסמכים מבעלי ציוד לשם קביעת פיצויים לפי חוק זה, ימסור בעל הציוד למנהל, ללא שיהיה, את המידע והמסמכים שבידו, הדרושים לכירור שיעור הנזק.

27. הגדרה

בפרק זה, "השר הממונה" —

(1) לענין כלי התחבורה — שר התחבורה;

(2) לענין ציוד הנדסי — שר הבינוי והשיכון;

(3) לענין ציוד לייצור חשמל — שר האנרגיה והתשתית.

28. קביעת ציוד עורף

שר הביטחון רשאי, אם שוכנע שביטחון המדינה או אספקת שירותים חיוניים לציבור מחייבים זאת, להורות בצו, כי ציוד מסוים או סוגי ציוד, יועמדו לרשותה של הרשות שימנה השר הממונה (להלן — הרשות המוסמכת) כדי לשרת את צורכי האוכלוסיה האזרחית (להלן — ציוד עורף).

29. סמכויות השר הממונה

(א) לשר הממונה יהיו, לענין ציוד עורף, כל הסמכויות של שר הביטחון לפי חוק זה.

(ב) הוראות פרק ג' יחולו על ציוד עורף ובעלו, בשינויים המחויבים לפי העניין; ולענין זה יהיה המנהל מי שהשר הממונה הסמיכו לכך.

(ג) השר הממונה לא ישתמש בסמכות לפי סעיף 8 אלא בשעה שעומד בתוקפו לגבי אותו ציוד צו של שר הביטחון לפי אותו סעיף, ולאחר שקיבל את הסכמת שר הביטחון לכך.

(ד) לפוקד שמינה השר הממונה יהיו, נוסף על סמכויותיו כפוקד לפי חוק זה, גם הסמכויות הנחונות לצבא לפי סעיף 9.

33. עבירות

(א) אדם שעשה אחת מאלה, דינו — מאסר שמונה-עשר חודשים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז — 1977⁵ (להלן — חוק העונשין):

⁵ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשמ"ז, עמ' 219.

הצו שעל-פיו היה עליו להעמיד את הציוד לרשות הצבא לחקופה כפי שנקבע בו, ואם לא נקבעה בו חקופה — לחקופה של שלושים-וחמישה ימים.

34. אחריות מנהלים

נעברה עבירה לפי חוק זה בידי חבר-בני-אדם, יימשך בעבירה גם כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה בו מנהל פעיל, שותף — למעט שותף מוגבל — או עובד הממונה בו על הציוד, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.

35. עבירות-שנעברו באזור

ביחידה-משפט בישראל מוסמך לדון בעבירה על חוק זה אף אם נעברה באזור.

(3) חיבל בציוד או גרע ממנו, או הניח לאדם אחר לחבל בציוד או לגרוע ממנו ככוונה לפגוע בכשרו.

(ב) אדם שעבר עבירה לפי סעיף קטן (א) שעה שצו שר הביטחון לפי סעיף 8 לגבי אותו ציוד עמד בתוקפו, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין.

(ג) הורשע בעל ציוד בעבירה לפי סעיף קטן (א) וכתוצאה מביצוע העבירה לא גוים הציוד בשעה שעמד בתוקפו צו לפי סעיף 8 לגביו, רשאי בית-המשפט — נוסף על כל עונש אחר — להטיל עליו שלם לאוצר המדינה סכום שלא יעלה על פי שלושה מהסכום שבעל ציוד דוגמתו היה זכאי לו כדמי שימוש לפי האמור בפרק ג', אילו קיים את

פרק ו': סמכויות והוראות כלליות

36. מינוי פוקדים

שר הביטחון רשאי למנות פוקדים לעניין חוק זה.

37. הסמכה בידי פוקד

(א) פוקד רשאי להסמיך אדם להיות מפקד מוסמך לעניין חוק זה, ובלבד שלעניין ציוד שאינו ציוד עורף, לא יוסמך כאמור —

(1) חייל — אלא אם כן הוא בדרגת סרן לפחות וניתן לו מינוי לתפקיד שנקבעה לו דרגת רב-סרן לפחות;

(2) אדם שאינו חייל — אלא אם כן הוא עובד בשירות הצבא בתפקיד המקביל לדרגת רב-סרן לפחות.

(ב) פוקד רשאי, בכחב, להסמיך מפקד מוסמך להשתמש בסמכויותיו ולמלא את תפקידיו לפי סעיף 3.

38. אצילת סמכויות

שר הביטחון רשאי לאצול לאדם אחר את סמכויותיו לפי חוק זה, כולן או מקצתן. למעט הסמכויות לפי סעיפים 5, 7, 8, 21 ו-30, ולמעט הסמכות להתקין תקנות.

39. דרישת ידיעות וסודיות

כל אדם חייב למסור לפוקד, לפי דרישתו, פרטים על ציוד, כפי שייקבעו בצו של פוקד, שניתן באישור שר הביטחון, ככל שאותם פרטים ידועים לו.

40. צווים

(א) צו לפי חוק זה יכול להיות כללי, או לגבי סוג של בני אדם או לגבי סוג של ציוד, או לגבי אדם מסוים או לגבי ציוד מסוים.

(ב) אין חובה לפרסם צו לפי חוק זה כרשומות.

(ג) צו לפי חוק זה מחייב את האדם שעליו הוא חל מן הזמן שהגיע לידיעתו.

(ד) צו לפי חוק זה —

(1) אם נמסר לאדם שעליו הוא חל או לאחר

מבני משפחתו הגרים אתו ושאינו למטה מגיל שמונה-עשרה — רואים אותו כאילו נמסר לאותו אדם בזמן המסירה;

(2) אם נשלח אל האדם שעליו הוא חל בדואר רשום לפי מען מקום מגוריו הקבוע או מקום עסקיו, כפי שנמסרו בשעת הרישום — רואים אותו כאילו הגיע לידיעת אותו אדם בתום שבועים-ושתיים שעות מזמן שנמסר לדואר למשלוח;

(3) אם הוצג באופן בולט לעין על פני הדלת של מקום מגוריו הקבוע או של מקום עסקיו של אדם שעליו הוא חל, כפי שנמסר בשעת הרישום — רואים אותו, לעניין סעיף 10 בלבד, כאילו הגיע לידיעת אותו אדם בתום שתיים-עשרה השעות מזמן ההצגה;

(4) אם פורסם ברדיו, או בטלוויזיה או בשלושה עיתונים יומיים לפחות — חוקה שהגיע לידיעת אותו אדם שעליו הוא חל בתום שש שעות למן הפרסום הראשון ברדיו או בטלוויזיה, או בשלושה העיתונים;

(5) אם נמסר לראש שבט או פלג — רואים אותו כאילו הגיע לידיעת האדם שעליו הוא חל, והמשתתף לאותו שבט או פלג, בתום 48 שעות מזמן המסירה.

41. סמכויות להורות בדבר רשיונות הציוד

(א) לא מילא בעל ציוד, ביודעין, חובה מן החובות המוטלות עליו מכוח חוק זה, רשאי ראש אגף אפסנאות במטה הכללי של צבא-ההגנה לישראל או מפקד היחידה לארגון גיוס אמצעים כצבא-ההגנה לישראל להורות בצו —

(1) לרשות הרישוי כמשמעותה בפקודת התעבורה להימנע מלהוציא או מלחדש רשיון רכב לאותו ציוד;

(2) לרשם, כמשמעותו בחוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז-1957, להימנע מלרשום אותו ציוד.

(1) שהחווה נכרת לפני שבעל הציור קיבל את ההודעה על הגיוס;

(2) שבנסיבות העניין עדיין ניתן לבצע את הפעולה במועד הדחוי.

(ב) בסעיף זה, "תקופת הגיוס" — לרבות פרק הזמן שקבע השמאי, לפי סעיף 20(ב), כנדרש לתיקון הציור לאחר שחרורו.

44. ביצוע ותקנות

שר הביטחון ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

45. תחילה ותוקף

(א) תחילתו של חוק זה ביום ט' בחשוון התשמ"ח (1 בנובמבר 1987) (להלן — יום התחילה).

(ב) חוקפן של תקנות שעת-חירום (רישום ציור וגיוס), התשי"ז-1956⁶ (להלן — התקנות) מוארך בזה עד יום התחילה.

(ג) כל צווים, פקודות וטפסים שהוצאו לפי התקנות ומכוח סעיף 12(ב) לחוק הפיקוח ושעמדו בתוקפם עד תחילתו של חוק זה, יראו אותם כאילו ניתנו לפיו.

46. תקופת תחולתו של החוק

חוק זה יפקע תוקפו כשתפורסם אכרזה של הכנסת לפי סעיף 9(ד) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948⁷, כי חדל מצב החירום.

47. פרסום

חוק זה יפורסם בתוך עשרים ימים מיום קבלתו בכנסת.

(ב) צו כאמור בסעיף קטן (א), טעון אישור מאת שופט של בית-משפט שלום; השופט רשאי לאשר את הצו שלא במעמד בעל הציור שעליו הוצא הצו, ובמקרה זה תימסר הודעה על מתן האישור לבעל הציור.

(ג) אושר צו שלא במעמד בעל הציור, רשאי הוא לפנות לשופט של בית-משפט שלום, בתוך ארבעה-עשר ימים מיום מסירת ההודעה על האישור, בבקשה לבטל את האישור.

(ד) אושר הצו במעמד בעל הציור, ייכנס הצו לתוקפו מייד או החל ביום שקבע השופט; אושר הצו שלא במעמד בעל הציור, ייכנס הצו לתוקפו כעבור ארבעה-עשר ימים מיום מסירת ההודעה לפי סעיף קטן (ב), ואם הוגשה בקשה לביטול האישור — כפי שקבע השופט בבקשה.

(ה) מולאה החובה שבשל אי-מילוי הוצא הצו — יודיע על כך בעל הציור למי שהוציא את הצו והוא יבטלו.

(ו) הליכים בבית-משפט שלום לפי סעיף זה יוגשו ויתבררו בדרך של בקשה בדרך המרצה.

42. דין המדינה

לעניין חוק זה דין המדינה כדין כל בעל ציור אחר; אולם הוראה זו לא תחול לגבי ציור שבהתחזקת משטרת ישראל ושירות בתי-הסוהר.

43. הארכת מועדים

(א) נקבע בחוזה מועד לעשיית פעולה בציור שגויס לפי חוק זה, יראו אותו מועד, לגבי פעולה שיש לעשותה באותו ציור, כאילו הוארך לתקופה שלא תעלה על תקופת הגיוס, ובלבד —

⁶ ק"ת התשי"ז, עמ' 334; ס"ח התשמ"ז, עמ' 26.
⁷ ע"ר התשי"ח, תוס' א', עמ' 1; ס"ח התשמ"א, עמ' 306.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 18

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (ב), במקום "הנסיבות" יבוא "הנסיבות וההוצאות שהיו לבעל הציור".

לסעיף 20

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסוף סעיף קטן (ב) יבוא: "טען בעל הציור שעקב הנוק שנגרם ולאחר תיקונו, פחת ערכו של הציור, יוערך שיעור ההפסד על-ידי השמאי, והמדינה תשלם לבעל הציור פיצוי כהתאם".

לסעיף 40

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (ד)(2), במקום "כשעת הרישום" יבוא "כשעת הרישום או בהודעה שנשלחה במועדה בדואר רשום לאחר מכן".

לסעיף 6

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (ב), במקום "ל-24 שעות" יבוא "ל-6 שעות" ובמקום "ב-24 שעות" יבוא "ב-6 שעות".

לסעיף 13

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (ב), במקום "לשניים או יותר חלקים" יבוא "לשני חלקים"; פוקד, באישור שר הביטחון, רשאי להורות כי כשעה פלוגית תחולק תקופה זו לשלושה חלקים".

לסעיף 15

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "מפקד מוסמך יודיע לבעלו של ציור" יבוא "ראה מפקד מוסמך כי אין באפשרותו להחזיר את הציור לבעליו במקום שאליו הובא הציור בעת גיוסו, יודיע לבעלו של הציור".

ט. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: "מערכת השירות הסוציאלי באזורי המצוקה"

ביום כ"ה בטבת התשמ"ז, 26 בינואר 1987, מסר לוועדה המשנה למנכ"ל משרד העבודה והרווחה, כי השנה לא יהיה קיצוץ בתקציבי לשכות הרווחה ולא בכוח האדם בלשכות.

ביום כ"ו בטבת התשמ"ז, 27 בינואר 1987, ביקשה הוועדה משרד העבודה והרווחה שייפגש בדחיפות עם נציגי העובדים הסוציאליים, במטרה לעמוד על בעיות השירות הסוציאלי ולמצוא להן פתרון בטרם יעמיק המשבר.

כתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

1. הוועדה קוראת לשר העבודה והרווחה לפעול להבטחת התקציבים הדרושים לשירותי הרווחה ותקני העובדים הסוציאליים, בהתאם לצרכים.
2. הוועדה פונה לשר העבודה והרווחה לבחון את מעמדן של לשכות הרווחה.
3. הוועדה קוראת לשר העבודה והרווחה לפעול לשיפור שכר ומעמד של העובדים הסוציאליים, כדי למנוע נשירתם וכדי לחזק את השירות.
4. הוועדה קוראת לשר העבודה והרווחה לפעול לחיאום בין משרדי ובין שירותי הרווחה והמוסד לביטוח לאומי, למניעת כפילויות כניסה, וכן לקביעת סדרי עדיפויות במערכת השירות הסוציאלי, בהתחשב בצורכי האוכלוסייה ובאפשרויות התקציביות.
5. הוועדה פונה לשר העבודה והרווחה לפעול עם בתי-הספר לעבודה סוציאלית להכשרה מתאימה של עובדים סוציאליים, בהתחשב בצרכים המשתנים של האוכלוסייה, ולהעלות את התרומה של העובדים הסוציאליים.
6. הוועדה פונה למועצת בתי-הספר לעבודה סוציאלית להקים מתוכה צוות בדיקה, בשיתוף ראשי רשויות מקומיות, נציגי האקדמיה ונציגי משרד העבודה והרווחה, לבדיקת נושא המשבר בשירותי הרווחה באזורי המצוקה, ולהעביר לוועדה את מסקנות הצוות לכשיתקבלו.
7. הוועדה פונה לשר העבודה והרווחה לדווח לה על המצב כעבור שלושה חודשים.

י. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: "מעמדן של ערי הפיתוח"

במהלך דיוניה שמעה הוועדה את שר התעשייה והמסחר ואת מנכ"ל המשרד, ראשי ערי פיתוח ונציגים של משרדי האוצר, העבודה והרווחה, שירות התעסוקה, ההסתדרות הכללית ולשכת החיאום.

לוועדה נמסר, כי שיעור האבטלה בערי הפיתוח הגיע באמצע שנת 1986 לממוצע של 11.6% — לעומת ממוצע ארצי של כ-7%.

שיעור המובטלים הצעירים משוחררי צה"ל מגיע ל-30%—40% מכלל המובטלים בערי פיתוח. 65% מבין המובטלים הצעירים לא עבדו במשך יותר משנה. גבוה במיוחד בערי הפיתוח שיעור האבטלה של נשים.

חמורה במיוחד הבעיה של המבנה התעסוקתי בערי הפיתוח, המבוסס בעיקר על ענפי תעשייה בעלי שכר נמוך.

ביום י"ג בתמוז התשמ"ה, 3 ביולי 1985, העבירה הכנסת לוועדת העבודה והרווחה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יצחק פרץ בנושא "מערכת השירות הסוציאלי באזורי המצוקה".

הוועדה קיימה מספר רב של ישיבות בנושא, וביום 18 במאי 1986 נערך במסגרת דיוניה יום עיון בשיתוף עם אוניברסיטת תל-אביב בנושא: "תפקוד שירותי הרווחה במצבי משבר". בישיבותיה שמעה הוועדה בין היתר ראשי ערי פיתוח, מנהלי בתי-ספר לעבודה סוציאלית, נציגי משרד העבודה והרווחה, איגוד העובדים הסוציאליים ומשרד האוצר.

לוועדה נמסר, כי ההירדרדות במערכת השירות הסוציאלי, הנכבדת העומס על השירות וריכוז הפניות בעקבות המשבר הכלכלי והתגברות האבטלה גרמו למשברים חברתיים ומשפחתיים חריפים גם במקומות שקודם לא היו. לעומתם, הקיצוץ בתקציב ופיטורי מאות עובדים סוציאליים הפכו את עבודתם של העובדים הסוציאליים לבלתי אפשרית. לשכת הרווחה נהפכה לכתובת יחידה לתלונות ולהתפרצויות של רגשות מרירות, תסכול ואלימות מצד אנשים שהגיעו לסף ייאוש. העובדים הסוציאליים נדרשו לטפל בנושאים שאינם מעניינם הישיר — כגון טיפול בנרקומנים ובבעלים אלימים.

מספר הנזקים ללשכות הסוציאליות גדל בשנה האחרונה כ-50%; המספר הכולל של מטופלים על-ידי לשכות הרווחה הגיע ל-300,000 (70,000 משפחות).

ביום 30 ביוני 1986 נדצחה עובדת סוציאלית במגדל-העמק.

לוועדה נמסר, כי משקל תשלומי הבטחת הכנסה בכלל השירותים החברתיים גדל בשנתיים האחרונות מכ-40% ל-45%, וכי התקציב לשירותים אישיים לא גדל על אף הגידול בצרכים. הוצאות הפיתוח בתקציבים לשירותים החברתיים ירדו בעשור האחרון מ-14% ל-2% בלבד.

על רקע המצוקה הגוברת — הנכבדת המעמסה הפיסית והנפשית על העובדים מחד גיסא, והקיצוץ בתקציבים ופיטורי עובדים סוציאליים, בצד שחיקת שכרם של העובדים הסוציאליים, מאידך גיסא — גרמו למשבר חמור בשירות, ורכים מן העובדים, ותיקים וחדשים, עזבו את השירות, ובכך הוכחד עוד יותר הנטל על העובדים שנשארו.

הכנסת העבירה לוועדת העבודה והרווחה ביום ט"ו כחשון התשמ"ז, 30 באוקטובר 1985, את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת ר' כהן, ב' בן-אליעזר, א' ורדיגר ו"ז אמיר בנושא "מעמדן של ערי הפיתוח".

הוועדה דנה בנושא במספר רב של ישיבות — הן כריון נפרד בנושא והן במסגרת דיוניה על התגברות האבטלה ומצבן של ערי הפיתוח ירוחם, דימונה, שדרות, מצפה-רמון, בית שאן, יוקנעם, מגדל-העמק, ערד וכו'.

הנושא הועלה על רקע מצבן הקשה של ערי הפיתוח, בעיקר כתחום התעסוקה. לישיבות הוועדה הוזמנו הגורמים העוסקים בעיקר במניעת האבטלה ובטיפול במובטלים, ובתחום פיתוח התעשייה והוספת מקורות תעסוקה לעובדים בערי הפיתוח.

4. הוועדה פונה לשר התעשייה והמסחר לפעול לפיתוח תשתית מתאימה לתעשייה בערי הפיתוח, שתהווה גורם מושך למשקיעים אפשריים.
5. הוועדה פונה לשר התעשייה והמסחר לפעול לעידוד העברתן של הנהלות מפעלים הנמצאים בערי פיתוח לאזור המפעל. הוא הדין בעידוד העברתם של מוסדות וגופים הנוהגים שירותי עזר למפעלים ולעובדיהם — כגון מסכים, סניפי בנקים וכו'.
6. הוועדה פונה לשר התעשייה והמסחר לפעול למניעת רכישות בחוץ-לארץ על-ידי משרדי ממשלה וחברות ממשלתיות של מוצרים שניתן לרוכשם בארץ, ולשקוד על העדפת מוצרים המיוצרים בערי פיתוח, בהתאם להחלטת הממשלה בנדון.
7. הוועדה פונה לשר האוצר לפעול באמצעות נציג שירות המדינה לעודד עובדי מדינה העובדים בערי פיתוח לגור ביישוב שבו הם עובדים.
8. הוועדה פונה לשר העבודה והרווחה להכין תוכנית להכשרה והסבה מקצועית ולהכנת כוח אדם מיומן ומתאים שיענה על דרישות המשק ועל תוכניות התעסוקה והפיתוח התעשייתי בערי הפיתוח, וייתן פתרון בעיקר לצעירים ומשכילים בהן.
9. הוועדה מבקשת משר התעשייה והמסחר ומשר העבודה והרווחה לדווח לה על ההתקדמות בנושא כעבור שישה חודשים.
- הוועדה שמעה מפי שר התעשייה והמסחר על פעולות משרדו לעידוד התעשייה בכלל ותעשיות היצוא בפרט, ועל גיסינוחיו לשכנע משקיעים להשקיע בערי פיתוח. השר מסר כי בשנים 1984 — 1986 אושרו להקמה כ-25 ערי פיתוח 189 פרויקטים בהשקעה כוללת של קרוב ל-400 מיליון דולר, שעתידים לספק כ-7,500 מקומות עבודה חדשים.
- בתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:
1. ועדת העבודה והרווחה תוכעת מראש הממשלה לפעול להחשת מינויה ולהתחלת פעולתה של ועדת שרים לערי פיתוח.
 2. הוועדה פונה לראש הממשלה לפעול להכנת תוכנית כוללת לחיזוקן של ערי הפיתוח ולגיבוש מדיניות אחידה של הממשלה בנושא, ולפעול לסיווגן מחדש של ערי הפיתוח.
 3. הוועדה פונה לשר הביטחון לפעול לביצוע החלטת הממשלה מיום 13 בנובמבר 1977 בדבר העברת מפעלי תע"ש לרמת-בקע.

יא. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: "פינוי חולים וסגירת בית-החולים באשקלון"

- שייחסכו כדי לתגבר את כתייהחולים הפריפריים — לרבות בית-החולים באשקלון.
2. הוועדה פונה לשרת הבריאות לפעול לחיזוקן של המרכז הרפואי על-ישים ברזילי באשקלון, בהיותו בית-החולים יחיד לאזור כולו, הכולל ערי פיתוח ומושבים. הוועדה פונה לשרת הבריאות לשקול שנית את מקומו של בית-החולים בסדרי העדיפויות של המשרד מבחינת ההקצאות התקציביות.
3. הוועדה פונה לשרת הבריאות לפעול יחד עם הנהלת המרכז הרפואי להגברת פעולות הייעול והחיסכון בעבודת בית-החולים ובניהולו.
4. הוועדה ממליצה בפני שרת הבריאות לפעול לשילוב עבודת מרפאות קופת-חולים כאזור עם המרפאות של בית-החולים באשקלון.
5. הוועדה פונה לשרת הבריאות לפעול יחד עם הנהלת מגן-דוד-אדום להעמיד ניידת טיפול נמרץ (נט") לרשות המרכז הרפואי, לשירות תושבי האזור.
6. הוועדה פונה לשר האוצר להורות על כיצוד בזמן של ההעברות הכספיות המאושרות, ולמנוע פיגורים בהעברת הכספים, כדי למנוע היווצרות גירעונות שלא לצורך.
7. הוועדה מבקשת משרת הבריאות לדווח לה על כיצוד המסקנות בתוך שלושה חודשים.
- ביום ט"ו בכסליו התשמ"ז, 17 בדצמבר 1986, העבירה הכנסת לוועדת העבודה והרווחה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת ד' מגן בנושא: "פינוי חולים וסגירת בית-החולים באשקלון".
- הנושא הועלה בעקבות ידיעות על המצב הקשה שאליו נקלע המרכז הרפואי על-ישים ברזילי באשקלון. במהלך הדיון שמעה הוועדה, בין היתר, את מנכ"ל משרד הבריאות, את מנהל המרכז הרפואי על-ישים ברזילי באשקלון ואת נציגי משרד האוצר.
- הוועדה שמעה, כי מדובר בבית-חולים המשמש מרכז רפואי לאוכלוסייה של למעלה מ-160,000 חושבים באזור שבין נתיבות, שדרות, קריית-גת ואשקלון. מספר המיטות בבית-החולים גדל ב-25 השנים האחרונות מ-90 ל-360, עם תשתית לכ-150 מיטות נוספות. כשנתיים האחרונות הוכפל מספר המבקרים במרפאות, והוא עומד כיום על כ-10,000. הוועדה שמעה, כי ההשקעה הכוללת בשנים האחרונות בתשתית הסתכמה בכ-16.5 מיליון דולר, אולם התקציב השוטף לשירותים לא הוגדל בהתאם, ובית-החולים מתקשה לתפקד ולעמוד בעומס. בכל אזור אשקלון אין אף לא ניידת אחת לטיפול נמרץ.
- בתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:
1. הוועדה רושמת לפנייה את הודעת מנכ"ל משרד הבריאות, כי המשרד עומד לקצץ כ-2% את תקציביהם של שלושת כתייהחולים הגדולים במרכז הארץ, ולנצל את הכספים

יב. מסקנות וועדת העבודה והרווחה בנושאים: "הרפואה השחורה בישראל"; "השימוש בקרנית להשתלה פרטית כדוגמה לסכנת הרפואה השחורה"

מיוחדים בתוך בית-החולים לחולים פרטיים, שיביאו להקטנת התורים גם ברפואה הציבורית, וכלה בהצעות בדבר הפרדה מוחלטת בין רפואה פרטית לרפואה ציבורית, והפסקת סכסוד הרפואה הפרטית על-ידי הרפואה הציבורית.

בתום דיוניה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

1. הוועדה מגנה בכל תוקף את התופעה המתפשטת של "הרפואה השחורה", דהיינו — הכנסת רפואה פרטית לתוך מערכת הרפואה הציבורית ועל חשבונה. הוועדה קוראת להפרדה מוחלטת בין מערכת הרפואה הציבורית למערכת הרפואה הפרטית. הוועדה קוראת לשרת הבריאות לפעול למניעת מתן לגיטימציה כלשהי לקיומם של שני סוגי רפואה בתוך אותה מחלקה בבית-חולים.

2. הוועדה קוראת לשרת הבריאות להפעיל את החוק נגד רופאים המעדיפים, תמורת טובת הנאה, חולים פרטיים על חשבון חולים אחרים.

3. הוועדה סבורה, כי לא ניתן להתגבר על תופעת ההתפשטות של "הרפואה השחורה" בלי להתמודד עם הכעיות הקשות שבפניהן ניצבת כיום הרפואה הציבורית. הוועדה קוראת לשרת הבריאות להכין תוכנית לפרומה במערכת הרפואה הציבורית, שתענה על צרכיה המשתנים של האוכלוסייה, ובמטרה להביא לחיסכון, ליעילות ולשיפור השירות, וכן להפחתת הניכור ולהגברת הקשר האישי בין הרופא לחולה, כדי להפחית עד למינימום את ההזדקקות לרפואה השחורה. בין היתר פונה הוועדה לשרת הבריאות לשקול הוראות שיפקיעו את סמכות קביעת התורים לניתוחים מרשותם הבלעדית של מנהלי המחלקות בבתי-החולים.

4. הוועדה סבורה, כי המצוקה הקשה שבה נמצאת היום מערכת הבריאות בכלל תורמת במידה ניכרת להזדקקות לרפואה שחורה.

הוועדה פונה לשר האוצר להימנע מכל קיצוץ בשירותי הרפואה החיוניים, בעיקר בכל הנוגע לתקני הצוותים הרפואיים כפי שסוכמו בהסכמים השונים, כדי למנוע התמוטטותם של שירותי הבריאות וגרימת סבל רב ומיותר לחולים.

הוועדה פונה לשרת הבריאות להכין ולהביא לכנסת בהקדם הצעת חוק כיטוח בריאות ממלכתי.

5. הוועדה מבקשת משרת הבריאות לדרוש לה על המצב כעבור שלושה חודשים.

יג. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: "בית-הספר היסודי"

משרד החינוך והתרבות, וענה, במירב או במעט, על הרצון הקולקטיבי של מעצבי המדיניות לאחזקה וליצירת קו חינוכי אחד לכל חלקי האוכלוסייה.

השנים שחלפו, התפתחות המערכת, התמורות באופי החברה הישראלית וקיצוצים במשאבי החינוך גרמו לשינוי בדעת הקהל לגבי תוצאות המדיניות של "החינוך הממלכתי": בדרך כלל גורם חוסר שביעות רצון, בעיקר של הורים לשינויים במערכת החינוך, ואכן חוסר שביעות רצון של ציבורי הורים מהתכנים הלימודיים, הערכיים וההכרחיים שניתנו

הכנסת העבירה לוועדת העבודה והרווחה ביום י' בחשוון התשמ"ז, 12 בנובמבר 1986, את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מ' כהן אביב בנושא "הרפואה השחורה בישראל", ואת ההצעה לסדר-היום של חברת הכנסת ע' סולודר בנושא "השימוש בקרנית להשתלה פרטית כדוגמה לסכנת הרפואה השחורה".

הנושא הועלה על רקע הטענות הגוברות בדבר התפשטות התופעה של "רפואה שחורה" בישראל — הנהגת רפואה פרטית והעדפת חולים פרטיים תמורת תשלום מיוחד על-ידי רופאים בתוך ובמסגרת עבודתם בבתי-חולים ציבוריים.

הוועדה דנה בנושא ככמה ישיבות, וכמהלכן שמעה את שרת הבריאות ומנכ"ל המשרד, את נציגי ההסתדרות הרפואית, מנהלי בתי-חולים ממשלתיים, ציבוריים ופרטיים, נציגי משטרת ישראל, משרד האוצר וקופת-חולים הכללית.

הוועדה שמעה כי מדובר בתופעה מתפשטת והולכת, בעיקר משום אוזלת-ידיה של הרפואה הציבורית להתמודד עם בעיית התורים וההמתנה לניתוחים במסגרת הרפואה הציבורית.

שינוי בהרגלי האוכלוסייה והגברת הדרישות כתחום הרפואה במשך השנים, וכן חולים המעוניינים לעשות הכול כדי לזכות בשירות רפואי משופר ומהיר מחד גיסא, והרווח העצום של הרופאים המכצעים ניתוחים פרטיים מאידך גיסא — הביאו לפריחת השיטה של רופאים המעניקים, תמורת תשלום כספי הגון, עדיפות בחור לניתוחים וטיפול מוערך בבתי-חולים ציבוריים.

הוועדה שמעה על בעיית העלות הגבוהה של הרפואה המודרנית בכלל. ככל שמשתכללים אמצעי הרפואה, המכשור, השיטות והתרופות — מתייקרים שירותיה מעבר לכל אפשרות של התמודדות כאמצעים המקובלים. הפער המתרחב בין הצרכים למשאבים כתחום הרפואה גורם להיווצרות תורים ארוכים ולציפייה ממושכת גם לניתוחים השגרתיים ביותר, ומהווה סיבה עיקרית ל"כריחתם" של חולים אל הרפואה הפרטית והשחורה, תמורת תשלום שלא תמיד יכולים לעמוד בו ועל חשבונם של חסרי אמצעים, שאינם יכולים להרשותו לעצמם. במצב זה הופכת הרפואה הציבורית ל"רפואה לעניים".

הוועדה שמעה הצעות שונות ומנוגדות לפתרון הנושא, החל בהצעה בדבר הנהגת סוגים שונים של שירות-רפואה פרטי מבוקר בבתי-החולים הציבוריים, לרבות הפעלת חזרי ניתוח, ציוד ומרפאות במסגרת שנייה, או הקצאת אנשים

הכנסת העבירה לדיון בוועדה את ההצעה לסדר-היום בנושא האמור. הוועדה שמעה דברים מפי נציגי משרד החינוך והתרבות, מרכז השלטון המקומי, מנהלים של בתי-ספר, הורים, עמותות הורים, מורים ואנשי חינוך.

ההחלטה על כיטול הורמים בחינוך בשנת 1953 היתה ביטוי לצורך המערכת להשתחרר ממצב היסטורי שנבע מהתפתחות מסגרות חינוך ונפרדות בתקופת היישוב. כיטול הורמים עיקר כמכוון את בית-הספר מהלכי רוח פוליטיים כתכונה, מנע את פיתוח הנושאים האלה במסגרות השונות של

מגמות ויזמות חברתיות כתחום החינוך אינה ניתנת לבלימה על-ידי החלטות של מעצבי מדיניות.

ועדת החינוך והתרבות מחזקת את ידי משרד החינוך בפיתוח תוכניות הענקה אוטונומיה לצוותות החינוך של בתי-הספר היסודיים, וכן בפיתוח בתי-הספר הקהילתיים באזורים שונים. הוועדה ממליצה בפני משרד החינוך והתרבות לפתח כלים ודרכים להדרכת ההורים והקהילה כיצירת מסגרות אלה.

הוועדה קוראת למשרד החינוך והתרבות ולרשויות המקומיות להקפיד כי יישמרו עקרונות האינטגרציה בשעת רישום ילדים לבתי-הספר.

הוועדה מציינת, כי מתן אישור לפתיחת בתי-ספר יסודיים על-אזורים ייחודיים חייב להתחשב במצב הסביבה, בשמירה על אופיים ההיסטורי ועל רמתם של בתי-הספר האחרים, ובהקפדה בהפניית ילדים משכבות אוכלוסייה שונות לבתי-הספר העל-אזוריים.

הוועדה מברכת את יוזמות ההורים כתחום הכיתה ובית-הספר, המתפתחות יותר ויותר. יוזמות אלה הצמיחו מעורבות קהילתית חיובית בבתי-הספר, ונתנו דחיפה להעשרה בחיי בית-הספר, במקצועות שאותם נבצר ממשרד החינוך והתרבות להעניק לתלמידים.

הוועדה תובעת ממשרד החינוך והתרבות, כי על אף הקמת בתי-ספר ייחודיים יינתן לכלל הילדים בסיס חינוכי השכלתי רחב בכל סוגי בתי-הספר, בסיס חינוכי הכולל בתוכו העשרת הנושאים הייחודיים, כגון אלה שבעטיים נפתחו בתי-ספר מיוחדים.

הוועדה סוברת שיש למנוע הכוונת ילדים לנושאים ייחודיים בגילים צעירים, בתחילת החינוך היסודי שלהם.

ועדת החינוך קובעת, כי מדיניות האינטגרציה בחינוך, שנקבעה על-ידי החלטת כנסת בשנת 1968, הצליחה להוציא ציבורים שלמים מנחשלות, להעלות את רמת הלימודים בכל שכבות האוכלוסייה, להגדיל את אחוז בני עדות המזרח בלימודים על-תיכוניים ולקדם את מספר הנשאים במסגרות החינוך העל-יסודי.

הוועדה מניחה מסקנות אלה על שולחן הכנסת, ומבקשת משרד החינוך והתרבות להשיב עליהן בתוך שלושה חודשים.

בבית-הספר לילדיהם חוללו את השינוי שאליו נדרשה עתה ועדת החינוך והתרבות, והשינוי התבטא בפתיחת בתי-ספר יסודיים ייחודיים במקומות שונים בארץ: בתי-ספר ברוח ערכי תנועת העבודה, בתי-ספר להגברת לימודי המסורת היהודית, בתי-ספר לאמנויות, להכרת הטבע והסביבה ובתי-ספר ניסויים שונים. מוסדות אלה שינו את מתכנת תוכנית הלימודים והגבירו את הנושאים הייחודיים הן בשעות תקן והן בשעות נוספות. מימון השעות הנוספות נעשה ממקורות שונים. חלקם מתרומות הורים, חלקם מחקציבי רשויות וממגביות. בעיריית תל-אביב, למשל, אוגמו תקציבי תוכנית הרווחה, והוקמה עמותה שחילקה תוספת למספר רב של בתי-ספר, בהם גם הייחודיים. בתי-ספר אחרים מקבלים חקציבים נוספים מארגונים ציבוריים ופוליטיים.

בבתי-הספר "הייחודיים" הם על-אזורים והרישום הפתוח הורים לחובם בעיקר תלמידים משכבות מבוססות מכל חלקי העיר. בזכות זאת ובזכות איכויות התכנים צברו בתי-ספר אלה יוקרה רבה, והרישום אליהם עלה על יכולת הקליטה. עובדה זו יצרה בציבור דימוי של בתי-ספר אליטיסטיים, אשר כוחרים את תלמידיהם. השתתפות ההורים במימון שעות נוספות הוסיפה לדימוי זה ממד של השתייכות מעמדית.

מנהלים של בתי-ספר יסודיים באותם אזורים קבלו על קיומם צמרת התלמידים המוכשרים מבית-ספרם ועל קיפוח בתקציבים, עובדות אלה גרמו, לטענתם, לפגיעה במעמד ובכרם של בתי-הספר היסודיים השכונתיים. מורים ואנשי חינוך שללו מבחינה חינוכית את עצם הסללת תלמידים כבר בגילים צעירים להתמחויות ייחודיות.

ציבורים פוליטיים חששו מפני היווצרות מחודשת של הזרמים בחינוך ומפני ערעור אופיה הממלכתי של המערכת.

להלן מסקנות הוועדה:

1. ועדת החינוך מתריעה באחזי הציבור, הכנסת ומשרד החינוך והתרבות על קיום תהליך של התרוקנות מערכת החינוך מערכים, תכנים והעשרה, עובדה שממריצה את ההורים לחפש תכנים אלה במסגרות חלופיות, גורמת נזק לאינטגרציה ומגבירה פערים חברתיים ואי-שביעות רצון. על משרד החינוך והתרבות לתת דעתו לפיתוח יוזמות להעשרת תכנים וערכים בבתי-הספר, מפני שהתפתחות

י. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא

"אבטלה גוברת בקרב נשים"

רכות ככל שניתן למגמות טכניות. נשלחה איגרת לבגרות כיתות ח' של בתי-הספר היסודיים וכיתות ט' של חטיבות הביניים, ובה פורטו האפשרויות העומדות בפני בנות בהמשך לימודיהן העל-יסודיים במסגרת המגמות הטכניות, ובעיסוקיהן בצה"ל ובחיים האזרחיים.

משרדנו ממשיך בפעילות כתיאום עם הגורמים הנוגעים בדבר, כגון: צה"ל, מפעלי חעשייה ומשק.

הוכן תשידיר שירות מיוחד, שיוקדן לקראת הרישום לשנת הלימודים הבאה.

כברכה,

יצחק נבון

שר החינוך והתרבות

העתק: מר שלמה הלל, יושב-ראש הכנסת.

לכבוד

חברת הכנסת אורה נמיר

יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה

הכנסת

שלום רב,

מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא:

"אבטלה גוברת בקרב נשים"

הריני להתייחס לסעיף 2 למסקנות הנ"ל:

מערכת החינוך הטכנולוגי במשרדנו מודעת לצורך החינוכי בהגברת תודעת החינוך הטכנולוגי בקרב בנות, ובהפניית בנות ללימודים בתחום הטכנולוגי בבתי-הספר העל-יסודיים.

בשנים האחרונות נקטנו כמה פעולות במטרה לכוון בנות